

SLOVENIJA
PRIVATIZACIJA PODJETIJ
V VEČINSKI LASTI DRŽAVE

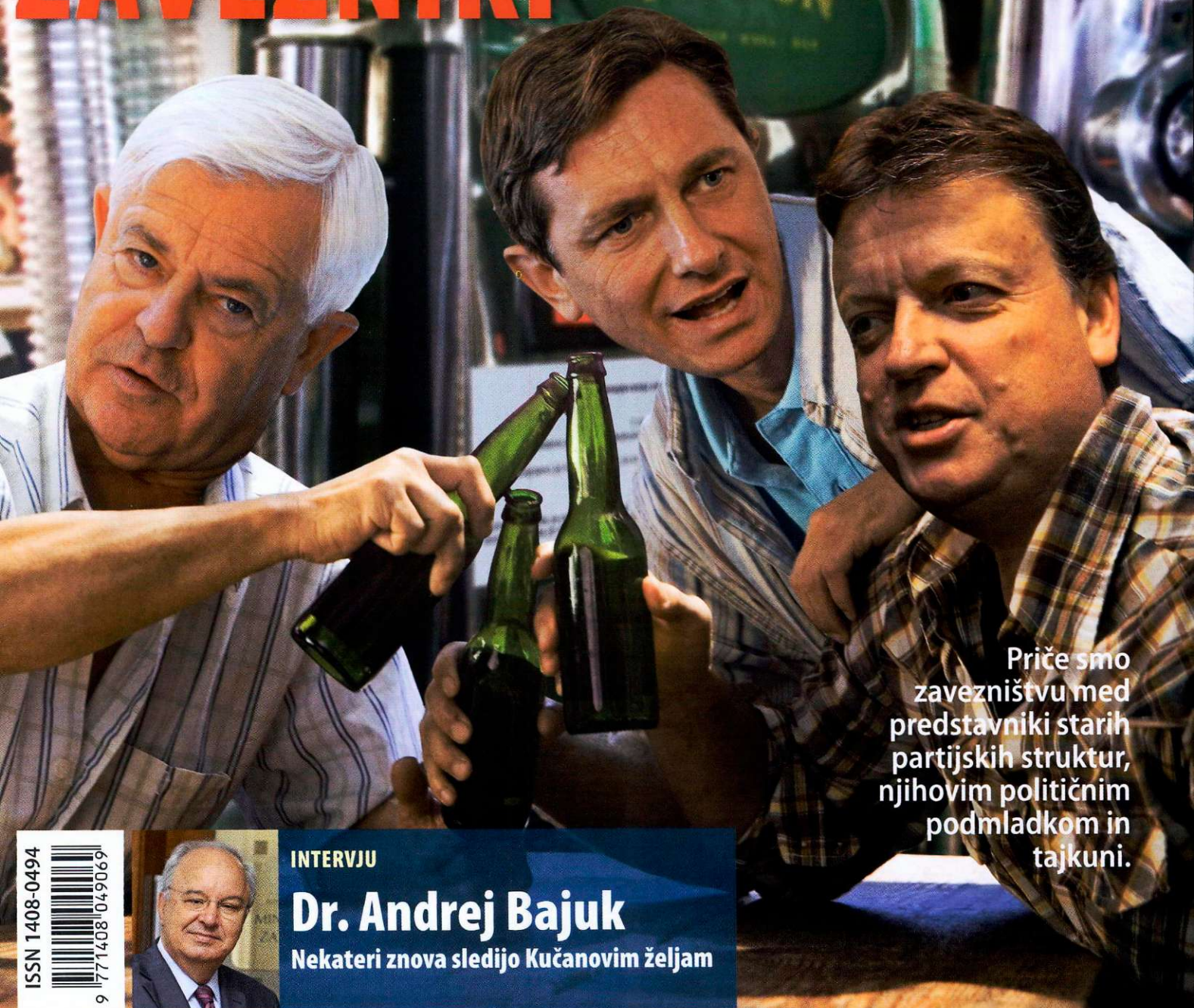
POLITIKA
REVOLUCIONARJI
NA MONDENIH BRIONIH

DEMOKRACIJA

PRAGMATIČNI ZAVEZNIKI

KOLUMNISTI

Dr. Andrej Capuder in
dr. Marko Kremžar

Priče smo
zavezništvu med
predstavniki starih
partijskih struktur,
njihovim političnim
podmladkom in
tajkuni.

INTERVJU

Dr. Andrej Bajuk

Nekateri znova sledijo Kučanovim željam

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-M300:

- teža: 63 g
- velikost: 80x40x16,7 mm
- čas pripravljenosti: do 230 ur
- čas pogovora: do 250 ur
- barvni grafični zaslon (65.536 barv)
- GPRS
- vgrajen digitalni fotoaparat
- prostoročno telefoniranje preko vgrajenega zvočnika
- MMS
- zvočna beležka (diktafon)
- vgrajen radio

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ **vsak mesec podarja 5 aparatov GSM Samsung SGH-M300.**

Vsi dosedANJI naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 4 dodatne aparate GSM. Nagradna igra traja do 31. avgusta 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006

2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno*
 ☐ 4 x letno (9 % popusta)
 ☐ 2 x letno (10 % popusta)
 ☐ 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- ☐ upokojenec ☐ invalid
☐ brezposeln ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA

ID za DDV: _____

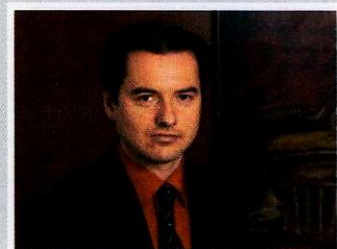
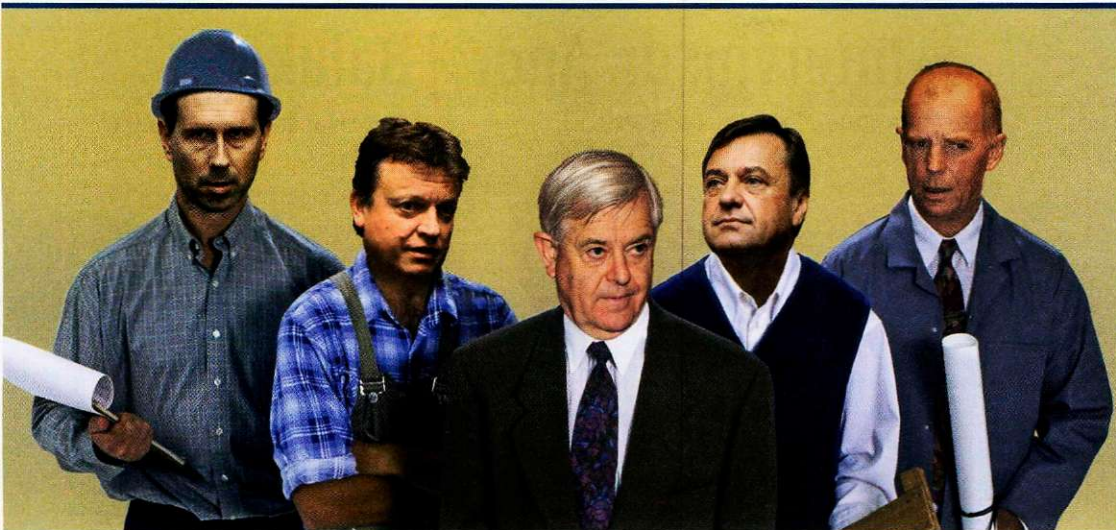
Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 24 47 204.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Tovarišija in tajkuni

Metod Berlec

Slovenija je čedalje bliže državnozbornskim volitvam, na katerih se bo odločalo o vrnitvi v balkansko postsocialistično na pol demokratično preteklost ali o nadaljevanju evropske reformne poti, ki našo državo vodi od postkomunistične stvarnosti med najuspešnejše demokratične evropske države. Ob tem je zanimivo pogledati, kako se ti dve možnosti razlikujeta.

O prvi je v nedavnem intervjuju za Slovensko tiskovno agencijo govoril asistent na Katedri za ekonomsko teorijo in politiko na Ekonomski fakulteti v Ljubljani mag. Bernard Brščič. Po njegovo to stanje najbolje simbolizira »tovarišija«, ki jo sestavljalo nekdanji komunisti in vrsta novodobnih povzpeticov, ki so za osebno bogatenje izkoristili klientelistične usluge političnih strank, zlasti naslednic nekdanje Zveze komunistov Slovenije. »Čeprav tovarišijski kapitalisti niso bili nujno člani ZK, pa je nesporna njihova umeščenost v kontinuiteto bivšega režima. /.../ Tovarišijski kapitalisti so imeli pomemben, privilegiran položaj že v preteklem režimu, razvejene socialne mreže, močne politične povezave in vpliv, kar vse so v tranziciji izkoristili in tako svoj privilegirani položaj pretvorili v sleherniku nepojmljiva lastniška upravičenja.« Po Brščičevem mnenju smo bili po osamosvojitvi priče tovarišijskemu kapitalizmu, ki je izrojena oblika kapitalizma, zaznamovana z nedelovanjem pravne države, političnim klientelizmom, omejevanjem konkurence in svobodne podjetniške pobude in skuša na totalitaren način obvladovati vse vidike ekonomskega, kulturnega in političnega življenja v slovenski družbi. Sedaj smo po njegovo priče njihovemu preobratu, ko »moralno rehabilitirani tovariši« postanejo »razsvetljeni filozofi vladarji«. »Iz črtilec zasebne lastnine se prelevijo v novodobne kapitaliste, iz zanikovalcev človekovih pravic v največje zagovornike, iz zlorabnikov pravosodja v zagovornike pravosodne neodvisnosti, iz samopašnih avtoritarnežev pa v učitelje demokracije«. Ob tem Brščič opozarja, da je to samo navidezno. »Tovarišija se težko preobrazi v klasične kapitaliste

ali celo podjetnike in, kot kažejo slovenske izkušnje, ne promovira klasično-liberalnega koncepta tržnega gospodarstva. Trg in konkurenco v tovarišijskem kapitalizmu nadomešča politični klientelizem osebnih povezav in prepletanje gospodarstva in politike.« Gre za pojav tajkunov (tovarišijskih kapitalistov), kot jih je februarja definiral sedanji predsednik vlade Janez Janša. »Tajkun je nekdo, ki je pred leti prišel v na pol privatizirano podjetje s prazno aktovko, danes pa ima na svoje ime vpisanih ali naokoli parkiranih za milijone evrov delnic ali deležev podjetja. Ali pa nekdo, ki je bil pred leti po volji politike postavljen za direktorja velikega trgovskega podjetja, nato pa je tudi zaradi poslovanja svojih zasebnih podjetij ali podjetij svojih sinov s tem podjetjem ali njegovimi dobavitelji njegovo družinsko premoženje naraslo na več kot 20 milijonov evrov.«

Pred septembrskimi volitvami smo torej priče »peklenskemu zavezništvu« med predstavniki starih partijskih struktur, njihovim političnim podmladkom in tajkuni. Vse skupaj družijo sovraštvo do sedanje desnosredinske vlade in njenega predsednika Janeza Janše, ki poskuša prekiniti s prej opisanimi vzorci delovanja in obnašanja ter vzpostaviti Slovenijo kot pravno in resnično zrelo demokratično državo. Z velikimi napori je sedanji izvršni veji oblasti le uspelo, da so organi pregona (z izjemo sodstva, ki se je s tako imenovano belo stavko na to precej spolitizirano odzvalo) končno začeli delovati. Zato sta tarča spodkopavanja tudi Nova Slovenija in njen predsednik Andrej Bajuk, ki ni privolil v to, da bi stranka postala »zlahtno konservativna«, o čemer je pred leti govoril nekdanji predsednik države Milan Kučan. Zato je prišlo do sprememb v Slovenski ljudski stranki, zato se pojavljajo nove kvazikrščanske stranke, ki bodo odnašale dragocene glasove predvsem Novi Sloveniji – Krščanski ljudski strani kot glavni partnerici in zaveznici Slovenske demokratske stranke. Septembrske volitve bodo zato nadvse pomembne, saj se bo odločalo med dvema različnima vzorcem obnašanja in delovanja. ■

Pred septembrskimi volitvami smo priče zavezništvu med predstavniki starih partijskih struktur, njihovim političnim podmladkom in tajkuni. Vse skupaj družijo sovraštvo do sedanje vlade, ki poskuša prekiniti s starimi vzorci delovanja in obnašanja.

UVODNE STRANI

- 7 Kučanova betajnovina
8 **Pogledi:** Kukavičje jajce
9 **Kolumna:** Ubij učitelja!

POLITIKA

- 10 Naveza politike in kapitala
14 Revolucionarji na Brionih
18 Terorizem športnih novinarjev
20 Vprašanje surovin

SLOVENIJA

- 22 Nevarna tovarišijska hobotnica
26 Končno odškodnina!
28 Forma in funkcija Štajerske
30 Delo za mlade – blaginja za vse
32 Na obisku pri Slovencih

TUJINA

- 34 McCain v medijski senci Obame
36 **Globus:** Aretiran član neapeljske mafije
37 **Tuji tisk:** Korupcija v Ukrajini

INTERVJU

- 38 Dr. Andrej Bajuk

DOMOZNANSTVO

- 44 Slovenska bajeslovna bitja
46 Bezlajev Etimološki slovar
48 **Osebnosti:** Herman Potočnik
52 **Naši kraji:** Kozarišče
54 Izjemna lahкотnost prepevanja

OGLEDALO

- 56 **Film:** Od agenta do frizerja
58 **Avtomobilizem:** Opel zafrira OPC
60 **Zdravje:** Lasje so okras naše glave
62 **Šport:** Čez drn in strn po Franciji
64 **Črna kronika:** Otežimo delo tatovom
66 **Rumeno:** Zapravljivke v svetu slavnih
68 **TV Kuloar:** Nesojena teologinja Hribarjeva

38 Intervju: dr. Andrej Bajuk

Naj se izkaže, koliko nas je, ki resnično verjamemo v NSi in v to, da se vrednote ljudskokrščanskega gibanja ne bodo stopile v načrtno zamegljenem političnem prostoru.

10 Moralne zadrege opozicije

Predvolilna vročica je tako rekoč že dosegla vrhunec. Na zadnji seji državnega zbora, na kateri je bil potrjen tudi odstop podpredsednika državnega zbora Saša Pečeta, se je vnovič vnela ostra polemika o koncentraciji kapitala.

14 Revolucionarji na Brionih

Sektor za popravilo krivic (po novem Študijski center za popravilo krivic) je četrto knjigo, ki jo je pripravil za tisk, naslovil Dokumenti o privilegijih političnih in državnih funkcionarjev v Sloveniji v obdobju socializma.

22 Nevarna tovarišijska hobotnica

Kako so se začeli menedžerski prevzemi? Razkrivamo, kje so bile podlage za današnje stanje, kam vse skupaj sega in kdo stoji za tem. Vse skupaj je izvedla tovarišija pod patronatom nekdanjega predsednika republike Milana Kučana.

DEMOKRACIJA,

Mivka 25, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/ 24 47 205 (uredništvo), urednik@demokracija.si;

01/ 24 47 200 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si

Faks: 01/ 24 47 204

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müller, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Andreja Velušček, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o., Komenskega 11, Lj.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu s veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Buenos Dias, fotomontaža

Korak za korakom ljudje gradimo svoje sanje.
Uresničujemo jih in verjamemo, da to počnemo za vse življenje.

080 19 20 • www.ZavarovalnicaMaribor.si

**Brez zavarovanja
je vse kot list v vetru**

ZM
ZAVAROVALNICA MARIBOR

Nad mogočim

Aleksander Škorc

Veliko sem vam že napisal, tudi marsikaj takega, o čemer sem nameraval molčati, kar v državi, kjer se beseda Bog še vedno uporablja kot zmerljivka, niti ni čudno. A me je Bog vedno prepričal (lahko njemu, ko je pa bog) in mi v misli položil nepredvidene, vam namenjene besede. Ste si jih že zaslužili in zanesljivo vse skupaj ni letelo v prazno. Ostalo pa je še nekaj malenkosti.

Ko to pišem, smo sredi julija in grem na dopust. Ne vem, kdaj sem bil nazadnje, če sem sploh že kdaj bil. Ne grem daleč. Na bližnjem hribu je zame ravno prav prostora. Povsem neobljuden je, razen ponoči, ko tam prenočuje srnjad. Odšel bom seveda sam. Razumljivo, saj sem bil sam vse življenje. Nikoli nihče ni kazal posebnega zanimanja zame in vedno sem bil nekomu odveč. Razen takrat, ko je kdo ugotovil, da je mogoče od mene kaj dobiti. In so tudi dobili. Marsikaj. Vse, bi se lahko reklo. A potem sem jaz pogruntal njih in izgubili so vse pridobljeno ter še mnogo več in še vedno izgubljajo. Vsakdo je torej nekako dobil svoje razen mene. Jaz nisem dobil nič. No, dobil sem obljubo. Eno in edino, odkar sem nekoč davno na pragu smrti prosil očeta za rešitev. In obljuba mi je dajala moči, me gnala čez neverjetne ovire in me prignala pred menda zadnjo oviro, ki bi jo lahko imenoval: Brezmejna vera v izpolnitev dane obljube. Tako kot če bi stopil na pečino, se prepričal, da zmoreš leteti, ker ti je Bog tako obljubil, in poletel. Tako je vse skupaj. Nerešljivo kot vedno.

Ležal bom torej pod drevesom, ne bom jedel niti pil, a ne bom umrl, ker ne morem. Živeti brez hrane, biti večno mlad, živeti večno ... so le nepomembne otročarije, resnično vprašanje se glasi: Kako izginiti. Bog me je ustvaril, življenje je večno, duša neuničljiva in ne morejo me izbrisati. Ni teorije niti prakse in tako tudi vprašanje sploh ni vprašanje. Je samo beg pred zadnjim strahom. Ne upam si namreč verjeti, da bo Bog izpolnil obljubo, ker se ne zmorem soočiti s posledicami neizpolnitve. To je tisto. Strah pred razočaranjem je tako grozljiv, da se ne zmorem soočiti z njim. Pa se bom moral.

Ležal bom torej tam, drgetal od strahu in čakal, da pride. Ker če ne bo nje, potem tudi mene ne bo. Brez nje ni torej ničesar, nič pa ne more biti, ker jaz preprosto sem. Sem veččen, ne more me "ne biti" in ona mora priti. In ker je moje bistvo Bog, sem torej obljubo dal samemu sebi in samo jaz si jo lahko izpolnim in si jo tudi bom.

H-umor

»Tokratne razloge za njegovo odločitev razumem, saj je predsednik DZ ravnal nekorektno, ko je prevzel vodenje seje državnega zbora.«

(Poslanka Zaresa Majda Širca razume užaljenega Saša Pečeta, ki je tik pred koncem mandata odstopil z mesta podpredsednika DZ.)

»Zdi se mi, da se je Delo znašlo na prelovnici, ko je treba reči, zdaj je tega dovolj!«

(Zunanji minister Dimitrij Rupel je prepričan, da se bodo morali nezdravi odnosi med slovenskimi oblastmi in mediji prej ali slej končati.)

»Vse pomembne stvari so se v tem mandatu odigrale na sestankih, podobnih tistem, kjer se je krojila usoda Mercatorja, in ne v parlamentu, ki je začetek padanja ugleda doživel z Janševim nastopom proti tajkunom.«

(Dnevnikov komentator Bojan Veselinovič šele v zadnjem času opaža, da se vse pomembne stvari dogajajo daleč od oči javnosti.)

»Volivci zdaj nesporno vemo, da zamenjava oblasti ne pomeni niti katastrofe niti odrešitve.«

(Politični analitik Matej Makarovič je potrdil, da je zamenjava politične opcije na oblasti nekaj vsakdanjega.)

»Oprse, večje od naravne velikosti, izraža njegovo psiho, menim, da sem ujel njegovo vzdušje v nekem trenutku, ki je pristno za njegovo osebnost.«

(Kipar Mirsad Begić je na svoj način upodobil pokojnega predsednika države Janeza Drnovška.)

»... mi smo v teh dvanajstih letih, kar smo praktično vladna stranka, aktivno sodelovali pri mnogih pomembnih odločitvah.«

(Predsednik SLS Bojan Šrot je v intervjuju za Delovo »pivovarsko« Sobotno prilogo dejal, da je SLS pomemben člen vseh koalicij, čeprav v istem intervjuju zatrjuje, da imajo v sedanjih vladi »zelo malo besede«.)

»... 'oni' ne samo ne konzumirajo 'naše' kulture, ampak nam simfoničnih koncertov, težkih dram in rock koncertov tudi prav nič ne očitajo; medtem pa jim 'mi' kar naprej mečemo naprej 'njihove' harmonikarje, vice in narodne noše.«

(Zapriseženi meščan in kolumnist Marko Crnkovič meni, da je že skrajni čas, da nehamo z vojno »meščanov« proti ljubiteljem »goveje« glasbe.)

Z Demokracijo na počitnice!

Želite prejemati revijo na svoj počitniški naslov?
Pokličite 01/24 47 200 in revijo vam bomo brez dodatnih stroškov poslali, kamor koli želite!

Kučanova betajnovina

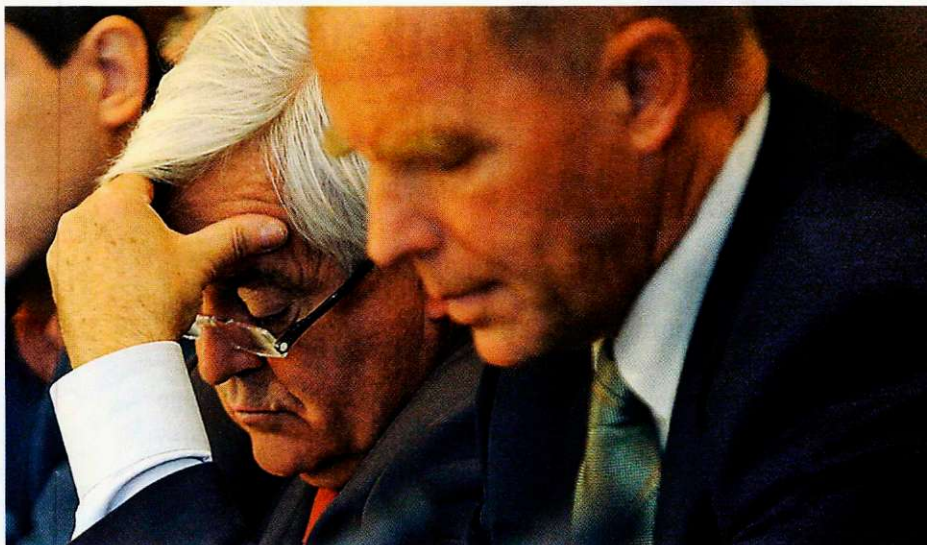
Vida Kocjan

Prevzemi Že kar nekaj časa nas nekateri prepričujejo, kako so se prevzemi raznih in pogosto tudi strateško pomembnih podjetij začeli prav v mandatu zdajšnje vlade. Pa je res tako? Kdaj so se začeli postopki za menedžerske odkupe, preberite na naslednjih straneh tednika. Najnovejša vest je, da načrtujejo prevzem Cimosia.

Načrtovani postopki Večina gladko prezre, da vseh postopkov prevzema ni mogoče izpeljati v letu, dveh ali treh, ne da bi jih prej načrtovali. Poleg tega obstaja vrsta podjetij, v katerih posamezniki samo začasno zadržujejo delnice za prevzem ciljnega podjetja, imenujemo jih parkirišča. Ponekod so to le poštni nabiralniki, na primer Kolonel, včasih so to borzno-posredniške hiše ali banke, vendar so parkirišča v tem primeru kratkotrajnejša. Doslej se je tudi izkazalo, da večina menedžerjev najbolj zaupa malim, večinoma za to ustanovljenim podjetjem, saj jih prek povezanih oseb lahko najbolje nadzorujejo. Ker pa je za vse to potreben denar, ki ga imajo večinoma le banke, so vsekakor pomembne tudi te. V primeru Pivovarne Laško in Boška Šrota so se z obema povezane osebe (pravne in fizične) poskušale polastiti tudi Nove Kreditne banke Maribor (NKBM), vendar jim je zdajšnja vlada z javno objavljeno ponudbo za prodajo državnega deleža z določenimi omejitvami to preprečila. Za zaokrožitev svojega imperija ali betajnovine, kot se je slikovito v novem brezplačniku Ekspres izrazil pisatelj Drago Jančar, jim je namreč manjkala le še banka, in to ne kakršna koli, pač pa uspešna in velika, po možnosti sanirana z denarjem davkoplačevalcev. Razumljivo, nekdo pač mora financirati prevzeme, premestiti časne likvidnostne težave in podobno. Probanka s Kučanovo Romano Pajenk je premajhna, potrebujejo jo tudi za druge svoje projekte.

Prekrižani načrti Načrte jim je prekrizal predsednik vlade Janez Janša, ko je ob koncu preteklega leta, v času, ko je za svojo vlado v parlamentu iskal zaupnico, slikovito razkril vse te povezave. Marsikaj od tega se je v javnosti že vedelo, tako zbrano na enem mestu pa ni bilo nikjer. Redki so bili časniki in novinarji, ki so te stvari razkrivali. Janša je takrat moral to storiti, saj je morala tudi širša slovenska javnost izvedeti, kaj se dogaja. Vedelo se je namreč, da Šrot, ki je blizu Forumu 21 in Pahorjevi SD, ter drugi betajnovci načrtujejo, da se bo največji del prevzemov zgodil prav v času vlade Janeza Janše. S tem so ga želeli onemogočiti, madež naj bi ostal na njem, scenarij pa je bil skrbno načrtovan že precej prej.

Oškodovanja Priprave na to so se začele že z lastninskim preoblikovanjem nekdanjega državnega premoženja, kjer so nastale ogromne 'luknje', ko je premoženje čez noč izginilo. Takratna Služba družbenega knjigovodstva (SDK) je v času revizij (preoblikovalo se je nekaj več kot 1.300 podjetij) ugotovila skoraj za milijardo evrov oškodovanj. Za to ni praktično nihče odgovarjal, pravnomočno je bil z zaporno kaznijo obsojen le vodilni v Hitu, pa še tega je

Milan Kučan in Herman Rigelnik na enem od posvetov Forumu 21

Dejstvo pa je, da so imeli mogotci, kot so Šrot in drugi člani Forumu 21, načrte o prevzemih podjetij pripravljene precej pred mandatom te vlade. Začetki segajo najmanj v leto 1996.

nato nekdanji predsednik države pomilostil. Posebno poglavje so bili tudi odlivi kapitala (čistega denarja, kot se temu reče) v tujino, na tuje bančne račune. SDK je imela pri revidiranju le-teh zavezane roke, saj ji je zakonodaja preprečevala, da bi lahko pogledala 'čez mejo'. Že takrat se je tudi vedelo, da se bo ta denar prej ali slej vrnil v Slovenijo. Opran seveda.

Nacionalni interes Kot da to vse ne bi bilo dovolj, je sledila floskula o nacionalnem interesu, ki je nastala v kabinetu nekdanjega predsednika države in predsednika Forumu 21. Pod to krinko so betajnovski mogotci (po Jančarju), seveda s pomočjo nekaterih, kot sta Anton Rop in Martin M. Cvikel, naredili dokončni načrt za prevzem pomembnejšega premoženja v državi. Franjo Tuđman je to naredil javno, ko je dejal, da se mora premoženje skoncentrirati v rokah 200 hrvaških družin. Slovenski betajnovci pa so to naredili bolj prefinjeno, podtalno. Očitno so presodili, da Tuđmanov način ni najboljši, saj se je ponesrečil, kaznovanih je bilo več oseb, med njimi predsednikovi najožji člani družine. Razlika s Slovenijo je torej očitna. ■

Kukavičje jajce

Gašper Blažič

Nedavno se je v slovenskih medijih pojavila novica, da so v Mariboru »v tajnosti« ustanovili novo stranko.

Ustanovitev nove stranke bi bržkone ostal obroben dogodek, če ne bi v oči zbudilo ime Krščansko demokratska stranka (KDS). Ime je nekakšna kontinuiteta s SKD, ki se je ob združitvi s SLS leta 2000 »utopila« v svojem dotedanjem tekmeču. Istega leta se je Peterle po izstopu iz združene stranke pridružil novoustanovljeni Bajukovi NSi, vendar je kasneje, ko je postal kritik Bajukovega vodenja stranke, obudil tudi idejo, da Slovenija potrebuje krščanskodemokratsko stranko.

Postavlja se vprašanje, ali gre v primeru obuditve krščanskih demokratov od mrtvih res za udarec oslavljeni NSi. To namreč kaže izvolitev novega generalnega sekretarja stranke Marka Štrovsa, ki je še nedavno problematiziral položaj NSi v koaliciji, saj naj bi SDS svojo koalicijsko partnerico »rezala kot salamo«. Vendar pa po zagotovilih novega predsednika stranke Jožeta Duhovnika ne gre za zbor nezadovoljnih članov NSi. A je že sama ustanovitev nove krščanskodemokratske stranke zavita v tančico skrivnosti. Nenavadno je, da v resnici ne gre za ustanovitev nove stranke, pač pa za preoblikovanje že obstoječe zunajparlamentarne stranke s starim imenom Kresnica – da seveda ne govorimo o tajnosti, ki spominja kvečjemu na delovanje komunistov. Zato ne presenečajo ocene iz NSi, da gre za nov poskus oblikovanja »žlahtne konservativne stranke« po meri nekdanjega partijskega šefa Milana Kučana. Zadovoljna ni niti SLS, ki je pravno zakonit dedič nekdanje SKD in uporabi imena »Slovenski krščanski demokrati« nasprotuje.

Je torej KDS še eno kukavičje jajce na desni sredini? Dejstvo je, da je pivovarski lobi z vzponom Bojana Šrota na vrh SLS računal, da bo omenjena stranka dosegla vzpon v javnem mnenju, vendar se to ni zgodilo. Nova krščanskodemokratska stranka bo oslabila predvsem NSi, saj bi ji utegnili odščipniti kar velik del volilnega telesa. Tako bi se lahko zgodilo, da na jesenskih volitvah nobena od obeh strank ne bi prišla v parlament, zaradi česar bi Janševa SDS ostala osamljeni jezdec na desni sredini. Tudi če bi SDS dosegla relativno večino na volitvah, bi bila prisiljena sklepati kompromise s strankami tranzicijske levice ali pa se umakniti v opozicijo in s tem dopustiti sestavo leve koalicije. Prav to pa je tisto, kar želi doseči tranzicijska levica, saj ima sama dovolj močno zaledje za sestavo koalicije, ki jo je v intervjuju za Mag nedavno nakazal Kučan.

Mir na morju

Igor Gošte

Na dalmatinski obali. Morje, toplo sonce, lepe Dalmatinke, prijetna dalmatinska glasba in mir.

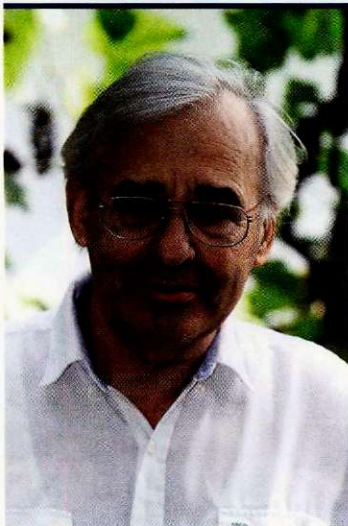
Tako bi lahko na kratko opisal svoj dvotedenski dopust pri starih prijateljih blizu Zadra, nedaleč od paškega mostu in turističnih središč. Čeprav je občasno mir motil živžav slovenskih otrok, ki so čofotali v morju s svojimi ne malokrat nacejenimi (s pivom) očeti, in včasih s kakšnim povišanim tonom iz edine gostilnice na plaži, kjer sem užival, je bil to še vedno lenobni dalmatinski mir. Še v hrvaških časopisih, ki so imeli te dni veliko opraviti z ujetim vojnim zločincem Karadžićem, si le s težavo našel kaj, kar bi narekovalo recimo vojne razmere. Nekaj takega torej, čemur smo že ves čas Janševe vlade priče doma, ko prebiramo slovenske pivovarske časopise. Mimogrede, v hrvaških časopisih Slovenija in obmejne zdrahe skorajda niso omenjene. Res blažen mir, ki ga v precej obsežnejših hrvaških časopisih z mnogo višjo naklado zmoti le kakšen pijan Slovenec v črni kroniki. Povsem drugače je pri nas. Prvo, kar te znanci vprašajo, ko prideš domov, je (ne da bi jih sploh zanimalo, kako si preživel dopust), ali si slišal Hrvate, ki nam spet ne dajo miru. Mejne zdrahe in podobno ...

Ko pa pri nas prelistam (prelistam, natančno berem jih že nekaj časa ne) naše dnevne časopise ali vzamem v roke Mladino, prenovljeni (oziroma prelevljeni) Mag pa Obrazje in Jano, ven štrlijo Saškoti, Gregorčki, Borčiti, Katarince, Milančki ... Za slednjega pravijo, da je oče naroda. Sam se s tem seveda ne strinjam. Tako kot se s tem nikakor ne strinja in je to tudi zapisala v eni svojih kolumn v Reporterju (še dobro, da ga poleg Demokracije imamo) vedno brez dlake na jeziku Ana Jud. Seveda so naši časopisi polni tudi Janeza Janše, ki je po Ani Jud pravi oče naroda (on in pokojni dr. Jože Pučnik zagotovo bolj kot prej omenjeni Milan Kučan), vendar prikazan v povsem drugačni podobi. Prikazan kot bič božji (hm, ali bič vrazji).

Če bo bič božji še naprej vzpostavljati razmere, da bodo naši policisti, tožilci in upam tudi sodniki sposobni, usposobljeni in predvsem neodvisni pri zatiranju gospodarskega in drugega kriminala, pri odkrivanju in kaznovanju tajkunov, bo storil več kot vse lepe besede in obljube prej omenjenih, ko govorijo, kaj vse bodo storili (ko pa bi lahko niso nič), ko bodo zmagali.

A pred njimi je še ena ovira. Premagati morajo edinega, ki jih že ves ta čas trmasto ovira pri prevzemu absolutne oblasti. Podobne, kot so jo nekateri od prej omenjenih v času rajne Juge že imeli.

Po moje bo to (pre)trd oreh.

Ubij učitelja!

Dr. Andrej Capuder

Dobrega učitelja, dobrega zdravnika in dobrega duhovnika se ne da plačati ... Tako mi je govorila pokojna mati z modrostjo, ki je bila veliko starejša od nje in ki bo verjetno preživela še marsikateri rod. Kot je preživela – danes, šestdeset let po dogodkih že lahko rečemo – generacijo, ki je leta 1968 razgrajala po pariških ulicah, v glavnem študentska mladina, za njo še delavci, ki so od urejene De Gaullove Francije zahtevali NEMOGOČE.

»Domišljijo na oblast!« se je glasil eden najudarnejših sloganov razbijaških mladeničev in deklet, ki so bili sami najbolj presenečeni nad lastnim uporom, ki je kot iskra preskočil na komunistični vzhodni blok in izzval t. i. praško pomlad, madžarsko vstajo itd.

Pariz je dal zgled, mi na Vzhodu, Jugoslavija ni bila izvzeta, pa smo ga povzeli, saj smo bolje kot kdor koli vedeli, koga je treba zamenjati na oblasti, da bo ljudstvo lahko zadihalo ... Takrat se nam ni posrečilo, a pot je bila utrta.

Kaj nam danes pomeni tisti daljni maj '68? Kot vse kaže, je izbruhnil vulkan pritajene dialektike, ki jo je evropski pameti vcepila vrsta filozofov od Hegla do Marxa prek Nietzscheja in Freuda, da manjših ne omenjamo. Neka usodna poenostavitev, da je svet sestavljen iz sužnjev in gospodarjev, iz zatiranih in zatiralcev, iz rabljev in iz žrtev in da je edina osvoboditev mogoča skozi *revolucijo*, je na pariških ulicah doživela svojevrstni sklep, ki si je za končni cilj postavil uboj sleherne avtoritete. In kot logično posledico: uboj njih, ki znajo, ki vedo. Svoje učitelje so ti mladeniči in mladenke nenadoma spregledali kot tihotapce znanja, to je lastnine, ki jo je treba demokratično razdeliti med vse in »lastnike« primerno kaznovati. Da so jih pri tem početju podpihovali krivi preroki, ki so se delali, kot da jim ni za lastnino, ampak samo za »stvar« – denimo Sartre in njegov krog –, je še dodaten paradoks in megla, ki se še do danes ni razkadila. A stvar se je obnesla. Kamen v vitrino neke celotne civilizacije je bil zalukan. Uboj učitelja je uspel, zavlada so učenci.

»Odtod samo veseli punt poznamo«, bi lahko parafrazirali našega Prešerna. Svet se je kar dobro razmahnil ali »razuzdal«, kot bi rekli naši predniki. Seks, droga, nasilje, permissivna družba, zmaga virtualnega na račun stvarnega, zaton in osmešenje etike kot »restriktivne« norme – ali je to tista zmaga domišljije, o kateri je sanjal maj 1968? Da si učitelji ne upajo več učiti, da si sodniki ne upajo več soditi, da zdravniki zdravijo tistega, ki več plača, da se duhovniki ne upajo več slediti Kristusu? Denimo, da se oblast ne izvaja več za katedrom, na sodišču, na prižnici, na policijski postaji, v parlamentu itd. Skratka tam, kjer bi se morala. Zato pa nam seka nazaj iz drugih vrst, kot mafija, tajna združba, nevi-

dna fronta kapitala in njegovih nosilcev (tajkunov), predvsem pa kot hipokrizija njih, ki govorijo MI, mislijo pa le na svoj JAZ. Ali je to napredek? Da smo iz neprepričljivih učiteljev dobili prepričane lažnivce? Da smo namesto velikih glasov posameznikov dobili vlado javnega mnenja? In da nas učijo civilnega poguma vsi ti junaki žurnalizma, ki se pustijo mastno plačati za svoj ikonoklazem, razbijanje na ukaz? Smog, ki ovija naša velika mesta, ni samo fizičen, postaja vse bolj in bolj tudi moralen.

Kaj pa nekdanji učenci, junaki maja '68, ki so prvi vrgli kamen v ikone svojih staršev, ali so jo ti odnesli kaj bolje? Težko da. Hudo je videti nekdanje jezne mladeniče, ki so se postarali in se spremenili v uspešne poslovneže, filistre, ljudi, ki razen grenkih nasmeškov na račun svoje mladosti ne premorejo nič: nobene izkušnje ali nauka, ki bi ga lahko dali svojim otrokom in vnukom. In vendar smo jim dolžni verjeti, da jih je pri njihovem početju vodila plemenita ideja, kako bi spremenili stari svet. Generacije po drugi svetovni vojni – denimo »cvetličniki« v Ameriki – so se v mnogem navdihovale pri vzhodnih duhovnostih, ker jim je krščanski nauk, da ne govorimo o marksizmu, postal kot prisilni jopič. Odtod ime »kulturna revolucija«, s katero naj bi se Zahod enkrat poklonil Vzhodu in ne narobe: prezir naj bi se umaknil občudovanju, obe roki človeštva naj bi se sklenili v molitev, ne da bi pri tem trpelo dejanje. In tu znova stopi na plan vloga učitelja, *guruja*, ki ga kliče sleherni mladost in ga je tudi star človek potreben. Kot zgled, kot navdih, kot milost prijateljavanja prav do zadnjega. Edino tu je mogoč napredek, vse drugo je nadomestek, surogat.

Kaj srečaš Budo, ga ubij, se glasi eden visokih stavkov budizma, ki pa ga je treba brati skrajno previdno. Ali so učenci pariškega maja '68 morda ubili učitelja, še preden so ga srečali? Šestdeset let po onih dogodkih se nam skoraj zdi tako. Zlasti ker nam Vzhod danes trka na vest skozi druga vrata in nam namesto pastirske palice ponuja krivo sabljo. Islam utegne biti korektiv za našo demokracijo, ki postaja histerija množice. ORA ET LABORA, geslo sv. Benedikta, velikega učitelja Evrope, je samo še obledel napis nad vrati opatije v Subiacu, kamor zaidejo redki turisti. Pridejo in odidejo, problem učenca in učitelja pa ostaja. ■

Moralne zadrege opozicije

Gašper Blažič, foto: Buenos Dias, arhiv Demokracije

Predvolilna vročica je tako rekoč že dosegla vrhunec. Na zadnji seji državnega zbora, na kateri je bil potrjen tudi odstop podpredsednika državnega zbora Saša Pečeta, se je vnovič vnela ostra polemika o koncentraciji kapitala.

Seja državnega zbora 28. julija je bila namenjena predvsem obravnavi poročila vlade v zvezi s problematiko koncentracije kapitala (kot nadaljevanje junijske t. i. protitajkunske seje) pa tudi ugotovitvi, da vlada v okviru pristojnosti izvaja aktivnosti v zvezi s problematiko koncentracije kapitala in da daje podporo državnemu tožilstvu, policiji, uradu

za varstvo konkurence in agenciji za trg vrednostnih papirjev v boju proti organiziranemu kriminalu in korupciji. Omenjene točke so sprožile plaz medsebojnih obtoževanj, kdo je kriv za tajkunizacijo, že zdaj pa je jasno, da se parlamentarna razprava o tem kljub bližini volitev še ne bo tako hitro končala, saj so za začetek avgusta predvideli vložitev sprememb

zakonodaje, ki se tiče lastništva in kapitala. Vendar je utopično pričakovati, da bodo spremembe sprejete še v tem mandatu, zato bo usoda nadaljnega boja proti gospodarskemu kriminalu odvisna predvsem od izida volitev.

Vloga nadzornih institucij

Ob obravnavi vladnega poročila o aktivnostih, usmerjenih proti

koncentraciji kapitala, je minister za gospodarstvo Andrej Vizjak v predstavitvi vladnega poročila – slednje je bilo izdelano po naročilu državnega zbora z junijske seje o koncentraciji kapitala – poudaril, da sta vlada in parlament v svojem delovanju omejena in da so v preteklosti na največ težav naleteli pri nadzornih institucijah. Pri tem je izrecno omenil

menjavo vodstva agencije za trg vrednostnih papirjev in urada za varstvo konkurence. »Dolgoletna direktorja sta bila sistemska zavora za delovanje pravne države,« je dejal Vizjak in izrazil upanje na učinkovitejše in hitrejše delo sodne veje oblasti. Vizjak je še omenil, da je morala vlada dodatno prilagoditi nacionalno zakonodajo, in sicer zlasti specifikam tranzicije gospodarstva. Med ukrepi na tem področju je Vizjak naštel zaostritev in razširitev veljavnosti prevzemne zakonodaje, omejitev

drži večino slovenskih medijev, ali pa se ji bomo zoperstavili, saj je od tega odvisna tudi demokratičnost države. Po mnenju vodje poslanske skupine NSi Jožefa Horvata je cilj vseh junijskih sklepov DZ omejiti in preprečiti nadaljnje netično bogatenje posameznikov, iz vladnega poročila pa je mogoče jasno razbrati, da so se dejavnosti, ki so jih pristojnim institucijam naložili sprejeti sklepi, začele nemudoma izvajati in da so njihovi prvi učinki že vidni. V imenu SLS se je oglasil Andrej Fabjan

Borutu Pahorju se maščuje, da lani kljub veliki želji ni vstopil v boj za funkcijo predsednika države.

vloge posameznika v nadzornih svetih, spremembe zakonodaje, vzpostavitev večje vloge malih delničarjev, krepitev vloge nadzornih institucij in vzpostavitev preglednejše sistemske ureditve. Med drugim je podprl tudi ustanovitev finančne policije in centra za IT forenzike. V nadaljevanju poslanske razprave v imenu predlagateljev točke je vodja poslanske skupine SDS Jože Tanko dejal, da se je vlada resno lotila dela in predlagala spremembe zakonodaje, zaradi česar so po njegovih besedah »naenkrat dobili imena nekateri poštni nabiralniki in parkirišča«. Pri tem je Tanko opozoril na dejstvo, da nadzorni instituciji v preteklosti nista opravljali svojega dela. Po njegovih besedah je šele sedanja vlada izboljšala zakonodajo in se resno lotila dela, vladi in drugim organom pa je napovedal polno podporo v boju proti korupciji.

Enotna koalicija V nadaljevanju se je v imenu koalicije oglasil Branko Grims (SDS). Po njegovih besedah je cilj predlaganih sklepov in poročila dati jasen in nedvoumen impulz, da živimo v pravni državi, da želimo živeti tako, da bomo dejansko vsi pred zakonom enaki ne glede na to, koliko kapitala ima kdo in kje. Po Grimsovem mnenju predlagani sklepi odpirajo vprašanje, ali se bo še naprej dovoljevala koncentracija netransparentnega kapitala kot tisti ključ, ki v rokah

in potrdil, da v stranki podpirajo te sklepe, vendar bi morala vlada nadaljevati aktivnosti, pa če ji to DZ naroči ali ne. Fabjan sicer dvomi o rezultatu tovrstne obravnave, saj bi bila, kot je orisal, »vsebinska poročila deležna drugačne obravnave s strani opozicije, če bi bila točka na dnevnem redu v normalnem obdobju«. SLS se pri tem ni mogla izogniti povezavi s Pivovarno Laško, saj na podlagi poročila urada za varstvo konkurence ugotavlja, da so imeli prav, da problem ni samo v Pivovarni Laško, Istrabenzu in Merkurju, ampak da gre za širšo problematiko. Zanimivo je tudi stališče Vilija Rezmanna, ki je v imenu poslanske skupine DeSUS – slednja je nekaj časa z eno nogo v opoziciji – načelno podprl boj proti tajkunom, saj je treba nepošteni tajkunizaciji »pristriči peruti«. Vendar pa dvomi o učinkovitost parlamentarnih sej o tajkunih, predlagani sklepi pa so po njegovo prazni.

Agresiven odziv opozicije Nastop predstavnikov koalicijskih strank pa je sprožil silovit odziv opozicije, zlasti Dušana Kumra (SD), ki je prepričan, da je že sama zahteva za sklic junijske in te seje »politično reklamna kampanja boja zoper tajkune sedanje vlade, ki sicer hkrati ukinja tudi protikorupcijsko komisijo in s tem jasno kaže, da jo boj zoper gospodarski kriminal in korupcijo v resnici zanima le kot poceni predvolilna tema«. Po

Borut Pahor se partnerstvu z Boškom Šrotom ne namerava odpovedati.

Lani se je s Šrotom srečala tudi politična predstavnica kapitala Katarina Kresal.

Se bo Boško Šrot Mateju Lahovniku oddolžil za pretekle usluge?

Milan Kučan se je neposrečeno vmešal v predvolilni boj.

Forum 21, najuglednejši zastopnik tovarišijskega kapitalizma

► njegovih besedah je vladno poročilo »prazno in plehko«, dejavnosti vlade in organov, ki so pristojni za nadzor, v poslanski skupini ocenjujejo negativno in zato predlaganih sklepov ne bodo podprli, je še napovedal. Podobno mnenje je izrazil tudi Jožef Školč (LDS), ki je v poročilu pogrešal podatke o tem, da bi tožilstvo že vložilo kakšno obtožbo. Vili Trofenik (Zares) je obtožil vladno, da je poročilo poslala prepozno in zato ni spoštovala sklepov

bitne Pahorjeve vlade Mitja Gaspari. Opozicija je v nadaljevanju razprave vladi očitala, da se je velika večina menedžerskih prevzemov zgodila v mandatu sedanje vlade in tudi z njeno vednostjo. Kljub temu je državni zbor nazadnje sprejel vladno poročilo z 39 glasovi za in le dvema proti.

Ekipa brez Ropa Odziv opozicije na vladne ukrepe proti tajkunizaciji gospodarstva seveda ni pre-

Posnetki štirih let starih soočenj Janeza Janše z Antonom Ropom ali Gregorjem Golobičem (tedaj še oba LDS) namreč kažejo, da je Janša tedaj izbral bolj defenzivno držo, medtem ko je vlogo ofenzive prepuščal predstavnikom LDS, ki je bila tedaj vladajoča stranka. Čeprav so ankete kazale ugoden izid LDS, pa je stranka 3. oktobra 2004 doživela poraz. Videti je, da na zelo podoben scenarij – poraz vladajoče politike – računajo v SD,

Janez Kopač, sekretarka Forum 21 Nevenka Črešnar Pergar in svetovalec v volilnem štabu SD Franci Perčič. Prav tako ne smemo pozabiti na finančnika Boruta Jamnika (nečaka poslanke SD Brede Pečan) in Jožeta Leniča, ki naj bi se že hvalil, da bo znova postal predsednik uprave Zavarovalnice Triglav, če bo stranka Zares postala del prihodnje vladne koalicije.

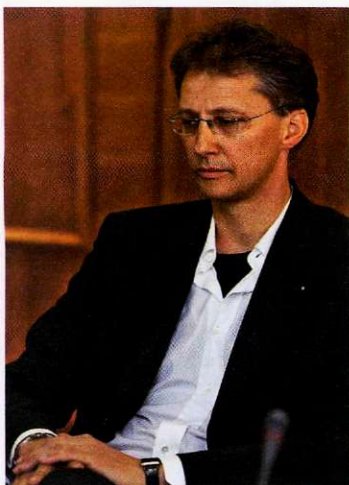
Lahovnikov spodrsrljaj Kadrovska zasedba v dveh (ali morda treh?) ključnih gospodarsko-finančnih resorjih pa bo bržkone odločilno vplivala tudi na usodo protitajkunskih ukrepov. Če bo namreč Zares v primeru zmage SD vstopila v morebitno levo koalicijo, bo v tem primeru Matej Lahovnik znova prevzel funkcijo ministra za gospodarstvo tako kot v času Ropove vlade, ko je z mesta ministrice za gospodarstvo odstopila Tea Petrin, nasledil pa jo je Lahovnik, ki je bil do tedaj docent na ljubljanski ekonomski fakulteti. Lahovnik je bil aprila 2003, kmalu po tistem, ko je Anton Rop na mestu predsednika vlade in LDS nasledil Janeza Drnovška, kot predavatelj na ekonomski fakulteti tudi programski vodja seminarja o združitvah in prevzemih podjetij in je tedaj predstavil model prevzema ljubljanske družbe BTC, ki je bila po njegovih besedah šolski primer menedžerskega odkupa podjetja. Podjetje je kotiralo na organiziranem trgu, prevzem, ki sta ga nadzorovali tako Ljubljanska borza kot agencija za trg vrednostnih papirjev, pa se je, kot je trdil Lahovnik, dogajal zelo tran-

Zanimivo je, da je Pečetove navedbe o sodelovanju NLB in NKBM pri koncentraciji kapitala demantiral kandidat za podpredsednika morebitne Pahorjeve vlade Mitja Gaspari.

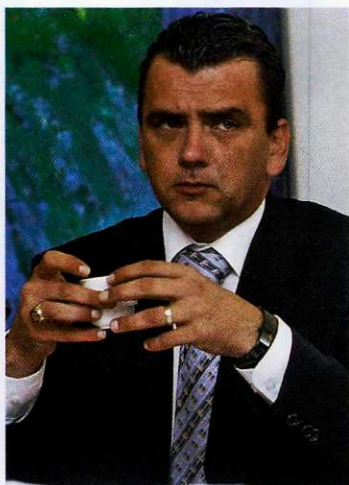
junijske seje DZ, poleg tega ne daje celovite informacije o problematiki poteka koncentracije kapitala v nekaterih družbah. Poročilo očitno ni bilo pripravljeno v sodelovanju s pristojnimi institucijami. Medtem ko je Bogdan Barovič opozoril na pasivno vlogo nadzornih institucij, je Sašo Peče (Lipa), tudi kandidat za direktorja Cestnega podjetja Maribor, če bi Lipa po volitvah izpadla iz parlamenta, v svojem značilnem populističnem slogu med drugim omenil, da sta bila med financerji poslov, pri katerih je prihajalo do koncentracije kapitala, tudi Nova Ljubljanska banka in Nova Kreditna banka Maribor, ki sta bili po njegovih besedah »pod direktnim vplivom vlade«, predlagane zakonske spremembe pa ne rešujejo ničesar. Zanimivo je, da je Pečetove navedbe o sodelovanju NLB in NKBM pri kreditiranju demantiral kandidat za podpredsednika more-

senetil, se je pa mogoče strinjati s tezo, ki jo je lansirala opozicija, češ da so protitajkunska vojna in seje DZ, povezane z njo, predvsem del predvolilnega dogajanja, pri čemer lahko zapišemo, da je opozicijsko nasprotovanje vladnim protitajkunskim ukrepom prav tako (ali pa še bolj) obarvano predvolilno. Pri tem se postavlja vprašanje, kakšna je dejansko računica opozicije (razen SNS) pri nasprotovanju protitajkunski vojni; ali gre le za nasprotovanje vladi za vsako ceno ali pa želi opozicija s čim tršo kampanjo uspešno prevaliti odgovornost za nastanek tajkunov na ramena vlade. Vprašanje je še toliko pomembnejše, ker gre pri nastopu opozicijskih poslancev za zelo ostro negativno kampanjo, s katero je v preteklosti še kot opozicijska stranka blestela SDS, vendar z njo praviloma ni uspevala, dokler ni naredila preobrata leta 2004.

vendar se je izkazalo, da je, če izvzamemo nerodne nastope Boruta Pahorja, SD v izraziti ofenzivi, kar bi utegnilo uničiti preostanek prednosti, ki ga ima stranka v javnomnenjskih anketah pred Janševo SDS. Zato je Pahor v oddaji Odmevi 21. julija napovedal, da v vladni ekipi – »vlado v senci« naj bi predstavil avgusta – ne bo avtorja gospodarskega programa SD Antona Ropa, podobna usoda pa naj bi doletela še enega prebežnika iz LDS, in sicer Milana M. Cvika, ki naj bi računal na funkcijo ministra za finance. Za slednjo naj bi bil najresnejši kandidat Pahorjev tesni sodelavec Franci Križanič, predstavnik zasebnega Ekonomskega inštituta Pravne fakultete, kjer ta čas dela tudi Mitja Gaspari, med morebitnimi tekmeči za ta položaj s tranzicijske levice pa se omenjajo tudi nekdanji minister in morebitni prihodnji Zaresov poslanec

Igor Lukšič, podpredsednik SD

Sašo Peče, predsednik stranke Lipa

Mitja Gaspari, nekdanji guverner BS

sparentno. Lahovnik je tedaj tudi dejal, da je slovenska zakonodaja do menedžerskih odkupov prijazna, medtem ko je na zadnji majski dan letos v DZ kot Zaresov poslanec zatrjeval, da se je 92 odstotkov menedžerskih odkupov zgodilo v mandatu te vlade, samo v zadnjih dveh letih naj bi bili izvedli dve tretjini vseh menedžerskih prevzemov. Lahovnik je seveda pri tem zamolčal, da je kot strokovnjak za prevzeme svetoval pri nekaterih ključnih gospodarskih prevzemih, med drugim v povezavi s Pivovarno Laško. Tako ima Lahovnik na tekmah celjskega rokometnega kluba, ki ga financira Pivovarna Laško, svoj sedež na tribuni za častne goste skupaj z Antonom Turnškom, Boškom Šrotom, Andrijano Starina Kosem in Francem Kanglerjem. Zato ne preseneča, da se je Lahovnik na nedavni prireditvi Pivo in cvetje v Laškem pojavil v družbi z Boškom Šrotom, poleg prvaka SD Boruta Pahorja ter njegovega strankarskega kolega in župana Radeč Matjaža Hana.

Skrivna Gasparijeva vloga Vse omenjeno seveda potrjuje tezo, da bi v primeru zmage tranzicijske levice Slovenija postala neke vrste tovarniško dvorišče tajkunov in Foruma 21, saj je povezava med strankami tranzicijske levice in tajkunskimi lobiji preveč očitna, da bi jo javnost lahko prezrla. Poleg tega se je v predvolilni boj s svojo ostro retoriko vmešal Milan Kučan, ki nikoli ni skrival ambicij, da bi postal nekakšen krovni boter združitve strank tranzicijske levice pod dežnikom

nove leve koalicije. Kučanu med drugim nekateri pripisujejo botrstvo pri novi krščanskodemokratski stranki, ki bi kradla glasove predvsem NSi (deloma tudi SDS), zaradi česar naj bi NSi izpadla iz parlamenta. Ne nazadnje se je Kučan lani na Hvaru sešel z Boškom Šrotom, zanimivo pa je tudi, da v nedavnem intervjuju ni obsodil nezakonitega bogatenja, čeprav se je še pred kratkim na poslanskem večeru s Cveto Zalkar Oražem branil, da ne odobrava finančnih mahinacij. Kučanov nastop je pri ideologih posameznih strank tranzicijske levice izzval precej slabe volje, saj naj bi bil že z ustanovitvijo Foruma 21 naredil veliko napako, ko se je kot zagovornik socialne pravič-

stvo, pa se je zmotil, ko je dejal, da se je starejša generacija sedaj že pripravljena sprijazniti s tem, da mlajša generacija prevzame pomembnejše družbene položaje. Kučan je v intervjuju za Mag julija letos sicer podprl Pahorja, vendar le pogojno, saj je očitno prepričan, da Pahor ni sposoben, da bi vlado vodil sam. Zato se pojavljajo namigovanja, naj bi bila napoved, da bo Mitja Gaspari v primeru zmage SD postal podpredsednik vlade, v resnici Kučanova ideja. Gaspari, ki je v minulemu letu doživel kar dvojni poraz – najprej ni bil znova izvoljen za guvernerja Banke Slovenije, nato pa je v prvem krogu predsedniških volitev odpadel kot kandidat LDS –, je tako prevzel vlogo ku-

Katarina Kresal. Zanesljivo pa je, da Gasparija, kar je tudi sam priznal, ne mika več funkcija finančnega ministra, ki jo je opravljal v devetdesetih letih v Drnovškovih vladah, pač pa očitno meri precej više. Omenja se celo rezervni scenarij, po katerem bi Gaspari postal predsednik vlade, če bi Pahor pred tem doživel ostre kritike, da ni sposoben vladati, kar so mu očitali predstavniki Zaresa in LDS, s tem pa tudi nezaupnico.

V zlati kletki V zvezi s Kučanovim in Gasparijevim »mentorstvom« se zato pojavlja tudi napoved, da bi Kučan in Gaspari lahko predstavljala »grobarja« zmage SD, če bi se slovensko volilno telo odzvalo podobno kot hrvaško, ko je pred dvema letoma HDZ kljub drugačnim napovedim vendarle obdržala vodilni položaj med strankami, čeprav je kazalo, da se bo na oblast znova povzpela SDP pod vodstvom Zorana Milanovića, naslednika pokojnega Ivice Račana. Milanović je tako za premierja napovedal zagrebškega ekonomista Ljuba Jurčića, kar so po mnenju hrvaškega političnega analitika Davorja Gjenera volivci razumeli kot pomanjkanje samozavesti in resnične želje po vodenju države. Bržkone se Pahorju tudi mašuje dejstvo, da lani kljub veliki želji ni vstopil v boj za funkcijo predsednika drža-

Pojavljajo se namigovanja, naj bi bila napoved o izvolitvi Mitje Gasparija za podpredsednika vlade v primeru zmage Socialnih demokratov v resnici Kučanova ideja.

nosti začel prikazovati v družbi z najbogatejšimi menedžerji. Tako je ideolog SD in kandidat za eno od ministrskih funkcij (za šolstvo oz. visoko šolstvo) Igor Lukšič v pogovoru za Reporter ocenil, da je bilo vmešavanje nekdanjega predsednika Milana Kučana v predvolilni boj pred štirimi leti, ko je bil ustanovljen Forum 21, ponesrečeno. Po njegovo je bilo takšno vmešavanje razumljeno, kot da starejša generacija daje sporočilo, da novi voditelji niso zreli za prevzem oblasti in da potrebujejo mentorstvo. Čeprav je Lukšič s to trditvijo zadel bi-

rirja med Pahorjem in Kučanom, ne nazadnje pa je že Gasparijevo družinsko drevo (njegova mama Majda Gaspari je bila visoka funkcionarka v času komunističnega režima) dovolj velik razlog, da ga bodo »zdrave sile« podprle pri preprečevanju morebitnih Pahorjevih samovoljnih odločitev. Seveda se pri tem pojavlja tudi tveganje, da bi Gaspari kot peti prebežnik iz LDS v SD (za Ropom, Cviklom, Pavliho in Bemberjevo) predstavljal kamen spotevke v koalicijskih pogajanjih, saj je bila zaradi njegovega prestopa zelo užaljena predsednica LDS

ve, ki mu je očitno veliko bolj pisana na kožo, kar tudi dokazuje, da je predvsem ujetnik političnih lobijev. Zato ne preseneča, da je od lani, ko je SD dosegla vrhunec v javnomnenjski podpori, ta do danes pšrecej padla, posledica tega pa so tudi vse bolj nervozni nastopi poslancev SD in nekonsistentna Pahorjeva drža ne glede na to, da ima tranzicijska levica v rokah precej vzvodov oblasti, med drugim protikorupcijsko komisijo, informacijsko pooblaščenko, medije, sodstvo in računsko sodišče. Bo to zadostovalo za prevzem oblasti? **D**

Sestavni del komunističnega vrha so bila praznovanja. Praznovanje 70-letnice Josipa Vidmarja; pred njim stojita Edvard Kardelj in Miha Marinko.

Revolucionarji na Brionih

V. M.

Sektor za popravilo krivic (po novem študijski center za popravilo krivic) je četrto knjigo, ki jo je pripravil za tisk, naslovil *Dokumenti o privilegijih političnih in državnih funkcionarjev v Sloveniji v obdobju socializma*.

Glede na vsebino so dokumenti razvrščeni v naslednje skupine: stanovanjski privilegiji, zdravstveni privilegiji, preskrba s prehrabnimi artikli in pijačami ter razne storitve, dodeljevanje dragocene stanovanjske opreme in umetnin iz federalnega zbirnega centra, podeljevanje izjemnih pokojnin, priznavalnin in drugih prejemkov, ugodnosti pri preživljanju dopusta in letovanj, praznovanja življenjskih jubilejev – odlikovanja in obdarovanja jubilarov, organiziranje lova in ribolova.

Objavljenih je veliko različnih imenskih seznamov, ki jasno kažejo, kdo je bil deležen ugodnosti, npr.: seznam 1.180 oseb, ki so se lahko zdravile v Sanatoriju Emona (od srede 60. let v Bolnišnici Petra Držaja v Šiški), seznam obiskovalcev Opere in Drame v Ljubljani, pregled

prejemkov izjemnih republiških priznavalnin in izjemnih pokojnin, pregled funkcionarjev, ki so lahko dopustovali na Brionih, seznam funkcionarjev, katerim v čast so bile ob njihovih življenjskih jubilejih organizirane slovesnosti, seznam udeležencev na funkcionarskem lovu itd.

Dokumenti o privilegijih niso zanimivi samo za branje, ampak predstavljajo pomemben vir za vrednotenje polpretekle zgodovine. Iz njih si je mogoče ustvariti sliko, kako so pripadniki takratne socialistične oblastne elite uživali poseben status in si privoščili razkošno življenje na račun republiškega proračuna, kar je bilo v popolnem nasprotju z načeli o socialni enakosti in pravičnosti, ki so jo propagirali navzven, za ljudi, ki so jim vladali. Dokumente sta za objavo pripravili Marta Milena Keršič in Neža Stres. **D**

04/4-192/10

8/4-1961

Na podlagi 1. odstavka 48. člena Zakona o stanovanjskih razmerjih (Ur. list FLRJ št. 16-279/59) in 3. ter 5. člena Pravilnika o oddajanju stanovanj, s katerimi razpolaga Izvršni svet Ljudske skupščine LRS (Ur. list LRS št. 7-42/60) ter na osnovi odločbe sekretarja Izvršnega sveta LS LRS št. 01-601/35-60 od 25/6-1960 se izdaja sledeča

o d l o č b a

tov. ZDENKI KIDRIČ, članici CK ZKJ, sedaj stamujoči v Beogradu, Kneza Miloša št. 16/V, se dodeljuje

5 sobno stanovanje s kabinetom v III. nadstropju v Valvezorjevi ulici št. 7, v skupni izmeri 168,4 m².

O b r a z l o ž i t e v

Tov. Zdenka Kidrič rabi za svoje delo in za potrebe svoje 4 članke družine primerno stanovanje v Ljubljani.

Upravitelj
France Kavžar

Dostavljeno:

1. tov. Zdenki Kidrič,
2. Hišnemu svetu v Valvezorjevi 7,
3. Stan. odd. ObLO Ljubljana-Center,
4. Računovodstvu Uprave zgradb,
5. Arhiv.

UPRAVA ZGRADBE URADOV
IN ZAVODOV LRS

S e z n a m

premične stanovanjske opreme, ki se z odločbo sekretarja Izvršnega sveta št. 41-8/62, z dne 4/12-1962 prenaša v last tov. Zdenke Kidrič.

Jedilni kot

- jedilna miza v brestu in jesenu z ultrapas ploščo
- oblazinjena klop v brestu
- kombinirana omara s predali in policami s stensko oblogo v brestu
- 4 stoli v brestu s črnim naslonjalom
- okenske zavese

Poselska soba

- kavč v jesenu s stensko oblogo iz polivinila
- omara za obleko z dvojnimi vrati v jesenu
- okenske zavese

Delovna soba

- kavč v mahagoniju
- kombinirana omara s 14 vrati, 6 predali in s knjižnimi policami v mahagoniju
- pisalna miza s predalom v mahagoniju
- oblazinjen stol v mahagoniju
- dva fotelja v mahagoniju
- okenske zavese
- lestenec s petimi svetilkami

Dnevna soba

- dva lestenci s po petimi svetilkami
- okenske zavese

Dekliška soba

- kavč v lesu novingni
- pisalna miza s dvema predaloma v lesu novingni
- klubska mizica s steklom v lesu novingni
- omarica za perilo z vrati in predali v lesu novingni

- kombinirana omara s štirimi vrati, s štirimi predali in z odprtimi policami v lesu novingni
- oblazinjen stol
- trije fotelji
- okenske zavese
- lestenec s petimi svetilkami

Spalnica na zahodni strani

- kavč s stensko oblogo kombiniran z odprto omarico in omarico z vrati in z osmimi predali v javorju
- pisalna miza s dvema predaloma v javorju
- klubska mizica s steklom v javorju
- kombinirana omara z dvajsetimi vrati, štirimi predali, štirimi angleškimi predali in s policami v javorju
- oblazinjen stol v javorju
- trije fotelji v javorju
- okenske zavese
- lestenec s tremi svetilkami

Spalnica na vzhodni strani

- dva kavča v padoku v kombinaciji z omarico in z ogledalom
- dvodelna omarica s predali za perilo v padoku
- dve omari za obleke z dvojnimi vrati in predali v padoku
- klubska mizica v padoku
- trije fotelji v padoku
- stolček v padoku
- okenske zavese
- dva lestenci s po petimi svetilkami

Ljubljana, dne 14/12-1962.

Zdenka Kidrič, najstarejša upokojenka v Sloveniji

Odločba o dodelitvi petsobnega stanovanja Zdenki Kidrič na Valvasorjevi 7 v Ljubljani 8. aprila 1961. Kdo je (bila) Zdenka Kidrič? Formalno žena Borisa Kidriča, za Kardeljem drugega človeka komunistične revolucije. Izšla na Stalinovi Sovjetski zvezi je bila leta 1941 tako zanesljiv kader, da je takoj na začetku postala načelnica najpomembnejše revolucionarne ustanove, tajne politične milice, imenovane Varnostno-obveščevalna služba OF (VOS OF). Ne glejte v *Enciklopedijo Slovenije*, kaj je VOS počela, saj tam o tem nič ne piše. VOS je skrbela za izsekavanje poti, po kateri so komunisti stopali na oblast. Zbirala je podatke o političnih nasprotnikih, proti njim vodila propagandno vojno in jih uničevala na vse mogoče načine. Za toliko opevano kolaboracijo je na primer kriva VOS (Zdenka Kidrič), ne pa njene žrtve, ki so svoje življenje morale reševati pri okupatorjih. Če jih niso, praviloma niso preživeli.

Se sprašujete, kaj je Zdenka Kidrič počela po letu 1945, po koncu vojne in revolucije? Prav nič. Formalno je nekaj časa zasedala nekatere protokolarne funkcije, v resnici pa je v prvih letih po revoluciji uživala komunistično »osvoboditev« kot neupokojena penzionerka. Vse do danes. Že 64 let.

IZVRŠNI SVET

Na podlagi sklepa izredne seje Izvršnega sveta Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije z dne 12/4-1953 in v zvezi z odločbo 3. odstavka 3. člena Zakona o lastnini na delih stavb (Uradni list SRS št. 16/59) izdaja Izvršni svet Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije.

O D L O Č B A

Glede na obvezo Izvršnega sveta Ljudske skupščine LR Slovenije z dne 12.4.1953, da bo Izvršni svet Ljudske skupščine LR Slovenije izročil družini pokojnega Borisa Kidriča v last onodružinsko stanovanjsko hišo v Ljubljani

se njegovi vdovi tov. Zdenki Kidrič iz Jugo-rada, Kneza Miloša 16 ter njunima otrokoma [redacted] in [redacted] sporazumno s njimi dodeli v doživljenjsko urezplačno uporabo del stavbe v Ljubljani, Valvasorjeva 7, zgrajeni in ostoječi na parceli št. 203/3, vl. št. 175 k.o. Kapucinske predmestje in sicer petsobno stanovanje v tretjem nadstropju o pripadajočimi pritliklinami in garažo št. 4 v zemljiško knjigo, ki jo predvideva 48. člen zakona o lastnini na delih stavb, v korist tov. Zdenke Kidrič in njenih hčera [redacted] in [redacted].

Pri navedeni stavbi naj se izvrši vknjižba doživljenjske urezplačne uporabe pravice petsobnega stanovanja v tretjem nadstropju o pripadajočimi pritliklinami in garažo št. 4 v zemljiško knjigo, ki jo predvideva 48. člen zakona o lastnini na delih stavb, v korist tov. Zdenke Kidrič in njenih hčera [redacted] in [redacted].

Štev. 1 465-1/63
Ljubljana, dne 28/3-1963

S e k r e t a r
Peter Zorko l. r.

Točnost prepisa potrjuje

Ko so v 60. letih v Šiški zgradili Bolnišnico Petra Držaja, so tam uredili poseben oddelek, namenjen zdravljenju izbrancev komunističnega režima.

INFORMACIJA

Ob izpraznitvi družinske stanovanjske hiše v Levstikovi 10, ki jo je uporabljal tov. Miha Marinko, ki je bila spremenjena v poslovne prostore za Republiški sekretariat za mednarodne odnose, je bilo Mihi Marinku dodeljeno nadomestno 3-sobno stanovanje ob Riharjevi cesti, simu [redacted], garsoniera v istem bloku, hčerki [redacted], 1-sobno stanovanje v Gregorčičevi ulici 11, ki ga je že prej uporabljala pok. Mica Marinko in [redacted] 1-sobno stanovanje (začasno) v bloku ob Riharjevi cesti, katerega pa je že vrnila Komisiji.

Kavčič Stanetu, je bila z odločbo od 11. I. 1968 oddana na uporabo stanovanjske hiše na Cesti 27. aprila št. 37. Kavčič Stane je kot imetnik stanovanjske pravice z dovoljenjem ustreznih organov občine Ljubljana Vič-Rudnik, leta 1977 to stanovanjsko hišo preuredil v dve stanovanjski enoti v 4-sobno in 3-sobno stanovanje z ločenima vhodoma. Adaptacijo je opravil na svoje stroške.

Po smrti pop. Borisa Kraigherja je bilo njegovim otrokom in sicer [redacted] dodeljeno v bloku ob Riharjevi cesti 1-sobno stanovanje, [redacted], 2-sobno stanovanje v Veselovi 10 in hčerka [redacted], 2-sobno garsoniera, Trg MDB št. 12.

Ljubljana, dne 21. VII. 1978

Ive [redacted]

B e b l e r Aleš, pride predvidoma junija v Slovenijo.

Možnosti:

1. vila v Gorupovi ul. – včasih jo je koristil podpredsednik Kardelj,
2. vila s 5 sobami, kjer sedaj stanuje Apih Milan, ki se v oktobru izseli, (ima centralno kurjavo)
3. 5-sobno stanovanje [redacted] v "Kozolcu" na Titovi, ki bo izpraznjeno v oktobru.

Želi vilo z vrtom na Mirju ali tudi kje drugje izven mesta. Vili daje absolutno prioriteto pred konfortnim stanovanjem v centru mesta.

12. 11. 78. Šel predel, da ne pride v Slovenijo

Vila z vrtom Aleša Beblerja

Zabeležka o dveh vilah in stanovanju v Ljubljani, ki so bili dani na izbiro revolucionarju Alešu Beblerju. V dopisu piše, da si je Bebler zaželel vilo z vrtom na Mirju ali tudi kje drugje zunaj mesta in da vili daje »absolutno prednost«, celo pred »konfortnim stanovanjem v centru mesta«.

Kdo je bil Aleš Bebler? Eden vodilnih revolucionarjev. Kot komunist se je odšel bojevati »za pravično stvar« v Španijo. Tam se je prekalil v boju, predvsem pa naučil revolucionarnih metod. Med vojno ga je partija v Sloveniji uporabila za organiziranje »odpora«, v resnici pa komunistične zasedbe terena na Primorskem. Kako je bilo to, se v svoji knjigi *Tragedija v Cerknem* dotika zgodovinar dr. Boris Mlakar, veliko bolj konkretno pa Tatjana Rejec v knjigi *Partija in tigrovc*. Šlo je za trdega revolucionarja, ki je v specifičnih razmerah, ki so vladale na Primorskem, organiziral in vodil partizanstvo, ki je bilo partijska vojska za zasedbo komunistične oblasti. V nasprotju s splošnim mnenjem so komunisti tudi na Primorskem morili ljudi, mnoge zavedne Slovence in žrtve fašizma. Od leta 1942 naprej. Po vojni je partija Aleša Beblerja za njegove zasluge nagradila z diplomatsko službo, in kot vidimo, si je lahko izbral prestižne vile z vrtom na Mirju.

Z adaptacijo stanovanjske hiše Cesta 27. aprila št. 1, so bile poleg 3-sobnega stanovanja z dvema kabineta, ki ga uporablja Josip Vidmar, pridobljene še tri stanovanjske enote, ki jih sedaj uporabljajo [redacted] 3-sobno stanovanje [redacted] 3-sobno stanovanje [redacted] 3-sobno stanovanje

Hiše je v upravljanju Staninvesta Ljubljana, kamor plačujejo stanovalniki, ki jo Staninvest uporablja za tekoče in investicijsko vzdrževanje hiše.

Hiše ima skupno 528 m² uporabne stanovanjske površine.

Živeti na račun drugih

Informacija o dodelitvi stanovanj štirim revolucionarjem: Mihi Marinku in njegovim otrokom, Stanetu Kavčiču, otrokom v prometni nesreči umrlega Borisa Kraigherja ter o prenovi hiše Josipa Vidmarja julija 1978. Hiše Josipa Vidmarja? Vse te hiše in stanovanja so bili ukradeni, njihovi lastniki pa uničeni ali pregnani. Miha Marinko je bil po rangu četrti vodilni komunist v Sloveniji (za Kardeljem, Kidričem in Leskoškom). Bil je deležen velikega zaupanja, saj je ves čas dosledno izvrševal vse naloge. Enako Boris Kraigher, notranji mi-

nister, odgovoren za mnoge procese, taborišča, smrti in trpljenja. Stane Kavčič je bil partizan in revolucionar, ko pa si je konec 60. let dovolil nekaj drobtin liberalizma, ga je tovarišija v trenutku upokojila. Kot Kocbeku se tudi njemu ni nič zgodilo v nasprotju s tisoči drugih Slovencev. Sta le precej prispevala za stvar revolucije. Josip Vidmar? Nadarjen intelektualec kot vrsta drugih, ki so v ideji komunizma videli rešitev svojega življenjskega »problema« – lepo živeti na račun drugih.

Privilegije uživali tudi otroci

Pod številko 21 je objavljen dokument s kriteriji za izdelavo spiska upravičencev do zdravljenja v Emoni oz. leta 1972 že v tretjem oddelku Bolnišnice dr. Petra Držaja v Šiški. V dokumentu je govor, »kako in komu čim prej zagotoviti intenzivno skrb« oz. zdravstveno oskrbo v posebnem oddelku za funkcionalne in njihove sorodnike v Bolnišnici Petra Držaja v Šiški. Šlo je za »intenzivno skrb za revolucionarni in tudi medvojni kader«. Kot vidimo, so celo znotraj komunistične nomenklature delili ljudi na »revolucionarni« in »medvojni kader«. Kje je bil potem šele »delavski razred« oz. »delovni ljudje in občani«. To posebno oskrbo v bolnišnici so, kot so zapisali, »dolžni takoj storiti, ker tu nas čas lovi«. Avtor dopisa apelira na omejitve »na ozek krog« tistih, ki pridejo v poštev, to pa so na »primer predsednik in podpredsedniki Skupščine in IS, predsednik in sekretar CK, predsednik SZDL, sindikatov, predsednik in podpredsedniki RK ZB«.

Na seznam privilegirancev pri zdravljenju na posebnem bolnišničnem oddelku so v prvi vrsti prišli predvojni člani Komunistične partije Slovenije in nosilci »partizanske spomenice 1941« ter člani IO Osvobodilne fronte, člani predsedstva SNOS in Avnoja ter narodni heroji.

V knjigi objavljeni dokument z zaporedno številko 23 obsega tri najst strani. Na njem je seznam 1.180 privilegiranih upravičencev do zdravljenja v »Emoni«. Gre za zelo zanimiv dokument, ki nam zelo jasno pove, kdo so bili najbolj privilegirani ljudje (komunisti) v udbovskem režimu, skupaj z njimi pa so se v »Emoni« lahko zdravili tudi njihovi zakonski partnerji in otroci. Med otroki najdemo mar-

Sanatorij Emona na Komenskega ulici v Ljubljani, po vojni rezerviran za zdravljenje prvakov revolucije

sikatero ime sedanjih politikov ali »družbenopolitičnih delavcev«, ki vedrijo in oblačijo v demokratični Sloveniji, zasedajo razne funkcije, odbore in komisije ter odločajo, kaj se bo delalo, raziskovalo, pisalo ali učilo. Da si ne bi po naključju kdo mislil, da je v Sloveniji socializma konec. To, kar so počeli nekateri nekoč, počnejo še danes, pa čeprav jim je zgodovina že zdavnaj formalno vzela pooblastila. Kako se temu reče? Uzurpacija zgodovine.

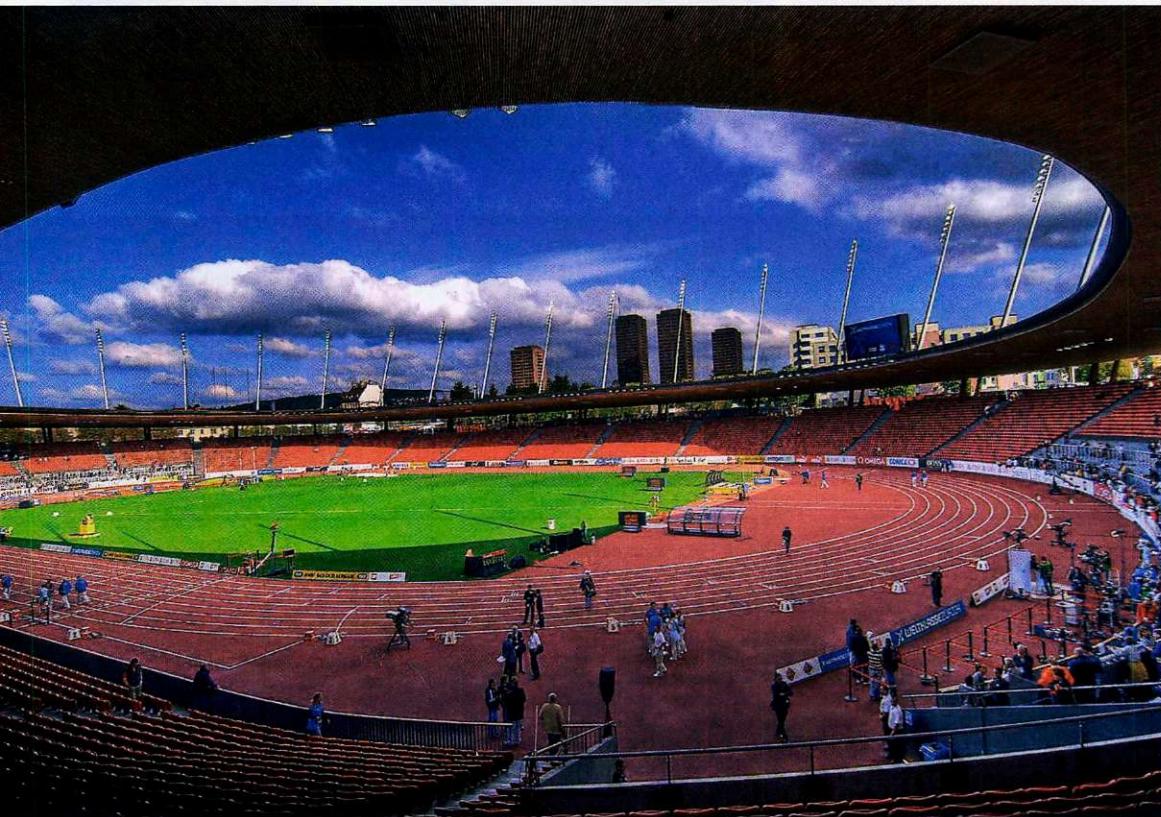
- 367. Kapetanović Hajro
- 368. Karanović Nikola
- 369. Kardelj Aleš
- 370. Kardelj Božič
- 371. Kardelj Bojan
- 372. Kardelj Edvard ✓
- 373. Kardelj Francka
- 374. Kardelj Jani
- 375. Kardelj Pepca ✓
- 376. Kardelj Vera
- 377. Kastelic Ferdinand
- 378. Kastelic Franc
- 379. Kastelic Janja
- 380. Kastelic Olga
- 381. Kastelic-Hoščevar Zora
- 382. Kašper Jože
- 383. Katrulja Stanko
- 384. Kavčič Bojko
- 385. Kavčič Hinko
- 386. Kavčič Jože ✓
- 387. Kavčič Niko
- 388. Kavčič Ranka
- 389. Kavčič Stane ✓
- 390. Kavčič Stane ml.
- 391. Kečkeš Andrej
- 392. Kečkeš Viktor
- 393. Kegel Davorina
- 394. Kegel Evgenija
- 395. Kegel Marija
- 396. Kerin Andrej
- 397. Kerin ing. Lojze ✓
- 398. Kerin Mihec
- 399. Kerin Minca
- 400. Kern Helena
- 401. Kerstnik Lojze
- 402. Kerstnik Stane
- 403. Kidrič Zdenka ✓
- 404. Kimovec Franc-Žiga ✓
- 405. Kimovec Vida
- 406. Kiurski dr. Radmila
- 407. Kladivar Jože ✓
- 408. Kladivar Traudi
- 409. Klanjšek Ada
- 410. Klanjšek Lenčka
- 411. Klanjšek Vasja ml.
- 412. Klemenčič Angela
- 413. Klemenčič ing. Ivo ✓
- 414. Klemenčič Jelka
- 415. Klemenčič Vladimir
- 416. Klopčič Angela
- 417. Klopčič Franc ✓
- 418. Kmetec Ema
- 419. Kmetič Draga
- 420. Knez Ciril
- 421. Knez Jože
- 422. Knez Rihard ✓
- 423. Kobe Slavo
- 424. Kocijančič Marij
- 425. Kocjan Tine
- 426. Kocjančič Ivan
- 427. Kocjančič dr. Krista
- 428. Koželca Vilko
- 429. Kodran Inge
- 430. Kodran Jože
- 431. Kogej Marija
- 432. Kogej Nataša
- 433. Kogej Ivica
- 434. Kogej Vasja
- 435. Kogovšek Marija
- 436. Kokalj Franc
- 437. Kolar Alenka
- 438. Kolar Franc
- 439. Kolar Katja
- 440. Kolar Štefka
- 441. Kolenc Boštjan
- 442. Kolenc Marija
- 443. Kolenc Eiko ✓
- 444. Kolman Hela
- 445. Kolman Pavla
- 446. Kolman Stane
- 447. Komel Franta
- 448. Konvalinka dr. Kostja
- 449. Konvalinka Majda
- 450. Kopitar Jože
- 451. Koprivec Bilka
- 452. Koprivec Ignac
- 453. Kordiš Pani
- 454. Koren Marija
- 455. Korošec Evgenija
- 456. Korošec Ivan
- 457. Korošec Pavla
- 458. Korošec ing. Viktor
- 459. Kos Anton
- 460. Kos dr. Franc
- 461. Kos Karel
- 462. Kosec Vekoslav
- 463. Kosin Marko
- 464. Kosmina Igor

- 1036. Tominšek Silva
- 1037. Tominšek dr. Teodor ✓
- 1038. Tomše Dušan
- 1039. Tomše Romana
- 1040. Tomše Tamara
- 1041. Tomšič Ančka
- 1042. Tomšič Marija
- 1043. Tomšič Vida ✓
- 1044. Tovornik Ivanka
- 1045. Tramšek Elica
- 1046. Traven Terezija
- 1047. Trbanc Vlasta
- 1048. Trček Vinko
- 1049. Tregubov dr. Vladimir
- 1050. Troha Milena
- 1051. Trtnik Miro
- 1052. Turk Franjo ✓
- 1053. Turk Majda
- 1054. Turnher Anton
- 1055. Turnher Edo
- 1056. Turnher Fedja
- 1057. Turnher Maja
- 1058. Turnšek Frančiška
- 1059. Tušek Mirko ✓
- 1060. Udovič Frane
- 1061. Ukmar Anton
- 1062. Urbanjek Marija
- 1063. Urbančič Alenka
- 1064. Urbančič Boris
- 1065. Urbančič Marjan
- 1066. Urbančič Martina
- 1067. Valher Zmago
- 1068. Velušček Jože
- 1069. Venišnik Liza
- 1070. Venišnik Milan
- 1071. Venišnik Vesna
- 1072. Verbič Alojz
- 1073. Vesel Stane
- 1074. Vidic Jože
- 1075. Vidmajer Lojze
- 1076. Vidmajer Pepca
- 1077. Vidmar Anton ✓
- 1078. Vidmar dr. Josip ✓
- 1079. Vidmar Nada
- 1080. Vidmar Rok
- 1081. Vidmar Vera
- 1082. Vidmar Živa
- 1083. Vidovič Viktor
- 1084. Vidrajz Lado
- 1085. Vidrajz Olga
- 1086. Vilfan ing. Boštjan
- 1087. Vilfan Jela
- 1088. Vilfan dr. Jože ✓
- 1089. Vilfan Marija ✓
- 1090. Vilfan dr. Sergej
- 1091. Vipotnik Frančiška
- 1092. Vipotnik Janez ✓
- 1093. Vipotnik Janez ml.
- 1094. Vipotnik Kiha
- 1095. Vipotnik Olga
- 1096. Vipotnik Vinko
- 1097. Vočič Petra
- 1098. Vodopivec Aleš
- 1099. Vodopivec Cvetka
- 1100. Vodopivec Nagda
- 1101. Vodopivec Mitja
- 1102. Vodopivec Peter
- 1103. Vodopivec Vlado ✓
- 1104. Vođušek dr. Žiga ✓
- 1105. Vogrič Ludvika
- 1106. Vogrič Nada
- 1107. Vogrič Rudi
- 1108. Voilmut Marjetka
- 1109. Vojska dr. Danilo
- 1110. Vojvodič Gojko
- 1111. Voljč Kace ✓
- 1112. Volk Vera
- 1113. Vošnjak Čeda
- 1114. Vošnjak Junja
- 1115. Vošnjak Mitja
- 1116. Vošnjak Sergej
- 1117. Vošnjak Tatjana
- 1118. Vošnjak Vera
- 1119. Vovk Adela
- 1120. Vovk Ana
- 1121. Vrabič Olga ✓
- 1122. Vrtič Štefka
- 1123. Vrbič Jule
- 1124. Vrbinc Jože
- 1125. Vrezek Nevenka
- 1126. Vrtovec Marjena
- 1127. Vrhunc Milka
- 1128. Vukmanović Tempo
- 1129. Zagoričnik Stane

Terorizem športnih novinarjev

Drago Bajt, publicist, foto: arhiv Demokracije

Šport je bil nekdanj v Jugoslaviji najboljša legitimacija države. Politično in denarno podprt je pričal o moči socializma, njegovem praktičnem in zgodovinskem pomenu za napredek človeštva.

To je veljalo tako za množično telesno kulturo v šolah kot za vrhunski tekmovalni šport. Zdravo telo omogoča zdravega duha – telesno dejavni, veseli in srečni državljani so najboljši komunisti. Tako je bilo v vseh socialističnih in komunističnih državah; v tistih, ki obstajajo še danes (npr. na Kubi, Kitajskem ali v Severni Koreji), šport velja za poglobitnega nosilca družbene ideologije.

Pogled v preteklost Slovenci smo podedovali prepričanje o vlogi športa v komunistični ureditvi tudi po razpadu Jugoslavije. Naslonili smo se predvsem na kolektivne športe (nogomet, košarko, rokomet), manj pa na individualne, ki so v primerjavi s kolektivnimi preveč prepuščeni zasebnosti in zmožnostim posa-

meznikov, premalo pa odprti za družbeni nadzor in javno manipulacijo. V košarki in rokometu dosegamo zadovoljive rezultate – v nogometu, jugoslovanskem nadšportu, pa capljamo za večino sveta. Individualnim športnikom (atletom, telovadcem, plavalcem) namenjamo manj pozornosti, čeprav nas njihovi nadpovprečni rezultati silijo k večji družbeni pozornosti. Drugo- in tretjerazredni športi (veslanje, balinanje, padalstvo, borilni športi), v katerih Slovenci osvajamo največ medalj, pa komajda najdejo kaj denarja in prostora v medijih.

Slovenija kot majhna evropska država očitno še ni našla svojega prostora v športu; predvsem ni znala uveljaviti svojih trofejnih športov kot nacionalne specifike.

Sprememba miselnosti? Šibka preobrazba miselnosti o športu v Sloveniji se kaže na vseh ravneh. Šport je po mnenju večine ljudi glavno promocijsko področje mlade države; v skladu s tem dobiva sorazmerno več denarja kot kako drugo prav tako ali še pomembnejše področje človekove ustvarjalnosti. Pomen športa za slavo države je večinoma izmi-

šljen in kratkega diha; na dolgi rok državo gotovo bolje promovira kultura, zlasti vrhunska umetnost. V zvezi s tem varljivim prepričanjem o veličini športnih dosežkov je tudi mnenje množic, da je šport malone najpomembnejše področje delovanja. Prav zato je šport tudi za politiko še zmeraj poligon za javno razpoznavnost: številni drugorazredni politiki so tudi danes predsedniki športnih zvez, organizacij in klubov, pa tudi prvaki strank, ministri in predsedniki se radi kažejo na športnih tribunah. Od tod ni daleč do očitnega dejstva, da je šport postal nadomestek politike z drugimi sredstvi; namesto pravih idej se danes ceni množina zabave in zaslužka. Šport postaja prostor, kjer se obrača veliko denarja tako med lastniki klubov in funkcionarji kot med samimi športniki. Šport hitro opušča svojo politično propagandno moč in gradi privlačnost za množice na drugih potrebah: »več glasbe, več športa, več zabave«, nas prepričuje neka radijska postaja. Mogotci v športu vse bolj manipulirajo z ljudmi kot »porabniki« športa, tj. gledalci, saj strežejo potrebi množic po pozabi vsakdanjosti, dela, skrbi. Šport postaja idealen izgovor za lahkotno življenje brez težav. Torej dulce brez utile, igre brez kruha.

Nenavadno bi bilo, če se tem težnjam v izvajanju športa iz okvirov totalitarne države in prehajanju v prostor svobodne demokracije ne bi prilagajali tudi mediji, javna občila torej, ki poskušajo ponujati resnico stvarnosti in brez katerih baje ne bi vedeli ničesar, kar vemo. Očitno je, da se mediji zelo hitro spreminjajo tako v služabnike svojih lastnikov kot v zagovornike želja ljudstva. Tudi na področju športa sami določajo, kaj naj bi ljudstvo

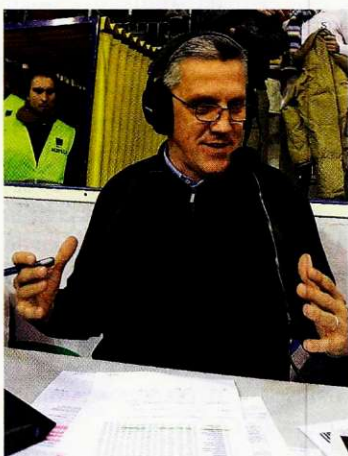
Očitno je, da se mediji zelo hitro spreminjajo tako v služabnike svojih lastnikov kot v zagovornike želja ljudstva.

zanimalo, da ne bi trpela lastnikov žep in njegova populistična sla. Športni novinarji postajajo najbolj cenjeni, ponekod že kar nedotakljivi narekovalci ljudskega okusa med vsemi drugimi sloji novinarskega ceha. Že zdavnaj pred drugimi so namreč spoznali, da je novinarstvo zgolj pihanje na dušo površnega bralca časopisa in večinskega gledalca televizije. Če danes tisk rumeni in elektronski mediji postajajo vulgarni, so športni novinarji populizem obvladali že v socializmu. Vodilo njihovega dela so zgolj plača in postranski zaslužek, ki ga je prav na področju športnega novinarstva lahko vtakniti v žep, saj se ponujajo številne možnosti za pridobivanje reklam, posredovanje sponzorstev, zastojnska potovanja, klubske privilegije in honorarno dejavnost. Športni novinarji ne poznajo raziskovalnega novinarstva in filozofije športa – zanimajo jih samo tekmovalni rezultati, statistika uspehov in trači iz zasebnega življenja športnikov. V tem so pravi poklicni novinarji – poklicani za služenje.

Nekaj primerov za dokaz

Slovenski časopisi, niti športni dnevnik Ekipa in drugi magazini ne, danes ne posvečajo nobene pozornosti športu kot dejavnosti za (samo)razvoj človeka in napredovanje družbe, kaj šele da bi razmišljali o športu kot vzorcu idealne ureditve človeške družbe in posameznika v njej ali o pomenu športa za miselno-duhovni razvoj človeške vrste *homo sapiens*. Športna zgodovina je zgolj privesek aktualnih spektakelskih tekmovanj. Prav tako športnih uredništev ne zanimajo različne oblike in zvrsti športa v najširšem pomenu besede, torej nekdanje telesne vzgoje na vseh ravneh njenega udejanjanja; pomembni so le rezultati lig, prvenstev in olimpijad. Če novinarji ali športni strokovnjaki že pišejo o športni rekreaciji, jih bolj kot medicinske in psihične razsežnosti te dejavnosti zanimajo znamke čevljev, športnih copat, palic in opreme. Ne privlačijo jih manjši, manj priljubljeni, manj znani športi; ne na slovenski televiziji in ne v časopisju ne zvemo npr. nič o svetovnih prvenstvih v

odbojki ali vaterpolu. V skladu s športno jugonostalgijo obožujejo predvsem nogomet, ki se mu ne odpovejo niti pozimi; kar nekaj slovenskih športnih novinarjev že vse življenje piše samo o nogometu: kadar pač ni tekmoval, pišejo o prestopih, porokah, ljubicah, pivskih in spolnih škandalih nogometašev. Tako lahko na osrednji televiziji v poročilih vidimo desetminutni intervju z desetorazrednim nogometašem iz bolnišnice, kjer se zdravi zaradi zloma noge. (Pomislimo, kaj bi gledali, če bi se v take »podrobnosti« na tako »poglobljen« na-

tni novinarji prinašajo v medije več sponzorskega in reklamnega denarja kot neka kulturniška uboga para, zato so nenadomestljivi; na Radiu Slovenija (če ne tudi kje drugje) so npr. tudi najbolj plačani novinarji. Tako si danes, v času, ko se ukinjajo kulturne in celo notranjepolitične oddaje, lahko v športnih redakcijah privoščijo širjenje programa. Radio Slovenija je nedavno na II. programu vpeljal novo oddajo (dvakrat na dan) z naslovom *Naval na šport*, s katero nasiljuje že tako marsikdaj vsega site poslušalce Vala 202 z neskončnimi modrovanji nadobudnih novinarskih kadrov, ki se čez dan še nešteto krat ponovijo. Če kaj, potem je to v resnici novodobni športnonovinarski terorizem, atentat na ušesa in živce radijskih poslušalcev. A saj pri tem niso izvirni: prav Radio Slovenija je uvedel stil informativnih oddaj, kjer se vsaka stvar prej večkrat napove, nato večkrat odpove, vmes pa še nekajkrat ponovi, in to večkrat dnevno. Kot da vsi ljudje dandanes živijo v mlinih, kjer pa se je celo nekoč samo dvakrat povedalo, kot pravi pregovor.

V strahu pred terorističnimi akcijami športnih novinarjev tako pričakujemo začetek letošnje poletne olimpijade v Peking.

čin spuščali novinarji kulturnih, gospodarskih, notranjepolitičnih redakcij.) Časopisi in televizije so npr. preplavljeni tudi z avtomobilizmom, ki v slovenskih športnih razmerah ne pomeni nič. Športni novinarji nas tako prepričujejo, da nogomet ni le najpomembnejša postranska stvar na svetu, temveč da je tudi avtomobilizem pomembnejši od svetovne politike in umetnosti vseh časov.

Privilegirani športni novinarji

Zato ni čudno, da imajo športni novinarji danes tako v časopisih kot na radiu in televiziji večje ugodnosti od drugih. Nedavno so zamenjali urednico tretjega programa Radia Slovenija, ker je za nekaj tisoč evrov presegla načrtovani proračun; njen kolega športne redakcije, ki je porabil vsaj desetkrat preveč denarja, pa je ostal na položaju. Seveda špor-

Napad na jezik Ta množični napad na bralca, poslušalca in gledalca je poleg tega posebne vrste napad na jezik. Od nekdanj je bil jezik športnih novinarjev predmet ostre kritike tako jezikoslovcev kot jezikovnih ljubiteljev in amaterskih higienikov, ki skrbijo za čisto domačo govorico. Četudi ne mislim, da novinarji pišejo in govorijo slab, celo najslabši jezik (lektorji vendarle opravijo svoje), se danes v športnem novinarstvu najdejo številne cvetke jezikovnega neznanja in spakovanja. Če pustimo ob strani same športnike, predvsem ženskega spola, ki se vsepovsod »borbajo«, »dobivajo količek med noge« ali imajo poškodovano »koleno na nogi«, moramo omeniti tiste športne novinarje, za katere je hrvaška »zamka« slovenska »zanka«, nogometna bomba »bombastičen strel«, ekstrem pa kar »ekstremi-

teta«. Kaže, da so športni novinarji dandanes tudi med najbolj splošno neizobraženimi novinarji, saj prihajajo »s terena«, »iz ljudstva«, torej iz vrst ljubiteljev športa, ki si v določenem trenutku umislijo, da so zreli za športno reporterstvo in komentiranje, potem pa sčasoma le še dobijo primerne delodajalca, ki ga v današnjem medijsko razvitem svetu neskončnih možnosti ni težko najti. Teže pa je seveda nadomestiti znanje, ki ti ga daje šola, naj bo še tako zakotna. Tako si tudi najboljši športni reporterji lomijo jezike z izgovorom čeških in poljskih imen, da ne govorimo o francoskih ali skandinavskih. Kaže, da je v športnem novinarstvu postala angleščina tako neogibna lingua franca, da vpliva celo na izgovor nemških in španskih imen. Pri tem športni novinarji niso edini teroristi, ki atakirajo jezikovni čut.

V pričakovanju olimpijade

V strahu pred terorističnimi akcijami športnih novinarjev tako pričakujemo začetek letošnje poletne olimpijade v Peking. Upamo, da bomo lahko uživali v raznovrstnosti športnih panog in

disciplin, v tekmovalnih dosežkih športnikov z vsega sveta, v lepoti športa kot smiselne dejavnosti v mladostnem obdobju vsakega človeka. In upamo, da nas bojo med športnimi prenosi, ki jih omogoča sodobna tehnologija, športni novinarji čim manj bombardirali z nenehnim ponavljanjem rezultatov, nepoznavalskimi opazkami, slabim jezikom, skratka, da nam bojo prizanesli z reporterskim športnim fundamentalizmom in razkazovanjem svoje spektakelske pomembnosti. Upamo tudi, da nam bodo pri tem njihovi šefi pustili možnost svobodne izbire, torej nam dovolili preklapljanje po satelitskih postajah različnih držav – da torej ne bomo spet priče medijske cenzure oz. monopolizacije športnega reporterstva zasebne postaje TV3, ki smo ji bili priče med zadnjim evropskim nogometnim prvenstvom. **11**

Vprašanje surovin

Dr. Marko Kremžar, foto: arhiv Demokracije

V mestu Tucumán na severu Argentine je bilo pred kratkim srečanje predsednikov južnoameriških držav, ki so povezane v Mercosur. Kot navadno na takih srečanjih je tudi tokrat padlo breme ne vedno plodovitega dela na rame ministrov in njihovih svetovalcev, medtem ko so predsedniki uporabili čas za slovesne monologe pa tudi za zaupne pogovore.

Ker članice Mercosurja družijo podobne želje in skrbi, ločuje pa jih za zdaj še precej različna realnost, to srečanje ne bi bilo vredno posebne omembe, če ne bi bila ob tej priložnosti pred televizijskimi kamerami izrečena beseda, ki se je politiki navadno skrbno izogibajo. Ta beseda je bila: »kriza«. Govorilo se je ne o potencialni, temveč o realni svetovni krizi prehrane in energije. Tako odkritosrčnost predsednikov južnoameriških držav je lažje razumeti, če pomislimo, da imata Venezuela in Bolivija znatne dodatne dobičke od energetske krize, ki se kaže v rekordnih cenah nafte in plina, medtem ko hitro naraščanje cen hrane prinaša rastoče dohodke Braziliji, Argentini, Urugvaju in Paragvaju.

Čeprav visoke cene žita, koruze in soje prinašajo v državne blagajne znatne količine tujih valut, je argentinska predsednica ob tej priložnosti ostro obsodila mednarodni kapital, ki špekulira na trgih goriv in hrane. Take obsodbe ljudje sicer radi berejo, a se zaradi njih cene surovin ne bodo premaknile. Vendar je tema zanimiva toliko, kolikor kaže, do kolikšne mere je svet povezan ter kako se prepletajo vzroki in posledice.

Posledice globalizacije Ameriška nepremičninska kriza, ki je povzročila preplah na finančnem trgu, je skoraj čez noč sprostila velike množine kapitala, ta pa je začel iskati priložnosti za nove, varne in uspešne naložbe. Ker so cene hrane in goriva že nekaj časa vztrajno rasle iz strukturalnih razlogov, o katerih smo na tem mestu pred časom že pisali, so predstavljale naložbe na tem področju priložnost za znaten in varen dobiček. Seveda so začele zaradi tega cene še vztrajneje rasti. Za razmeroma šibka gospodarstva južnoameriških držav pa je bil nepričakovani dodatni dohodek hkrati prijetno presenečenje pa tudi nova skrb.

Zaradi globaliziranega gospodarstva so začele rasti cene hrane tudi na domačih trgih, s tem pa se je začelo večati že tako ne majhno število revežev. Na ta pojav so se države odzvale različno. Ponekod so dovolili,

da sindikati z novimi delovnimi pogodbami dosežejo povišanje plač in tako do neke mere uravnesijo dvig cen na trgu. Drugod so z državnimi podporami najubožnejših poskušali omejiti revščino, hkrati pa so dali poljedelcem dodatne ugodnosti v upanju, da bodo tako povečali pridelavo. Spet drugje je država poskušala zavreti cene žitu in soji na domačem trgu z manipulacijo menjalnega kurza in obdavčenjem izvoza. S tem je res poenotila za poljedelce notranje in zunanje cene, a jim hkrati omejila rentabilnost prav v trenutku, ko so njihovi stanovski vrstniki po sosednjih državah prvič po dolgih letih začeli dobro služiti. Na ta način bo v mejah države hrana ostala sicer cenejša, kar bo dovoljevalo ohranjanje razmeroma nizke plače na industrijskem delovnem trgu, vendar za ceno zastoja poljedelske produktivnosti. Nihče namreč ne bo vlagal dodatnega denarja tja, kjer postaja dohodek zaradi državne intervencije tvegan. Čas bo pokazal, katera od omenjenih poti bo privedla države na tej celini do večjega uspeha, ne da bi povzročila družbene napetosti in nemire.

Pritok prebivalcev iz revnih držav v Evropo je sicer neopazno, a vztrajno opravljal vlogo varnostnega ventila v državah, ki so se otepale z revščino in neredko celo z lakoto prebivalstva.

Sporna migracijska politika Kar pa je presenetilo marsikatero opazovalca na omenjenem srečanju predsednikov držav, je bilo, da so skoraj vsi v svojih govorih bolj ali manj ostro obsojali migracijsko politiko evropskih držav, ki so malo prej zaostrele vstop priseljencev iz sosednjih držav in celin na ozemlje Evropske zveze.

Na prvi pogled je bilo težko razbrati, kaj ima opraviti evropska migracijska politika z gospodarstvom v Južni Ameriki. Pa vendar obstaja povezava, ki je lep primer, do kakšne mere je postal svet povezan in medsebojno odvisen. Pritok prebivalcev iz revnih držav v Evropo je sicer

O avtorju

Ekonomist, politik, publicist in pisatelj dr. Marko Kremžar je bil rojen leta 1928 in živi v Buenos Airesu v Argentini. Bil je profesor za zgodovino gospodarske filozofije na Ukrajinski univerzi v Buenos Airesu ter med letoma 1988 in 1992 predsednik Slovenske ljudske stranke, ki je delovala v slovenskem izseljenstvu. Omenimo le nekaj njegovih del: črtice Sivi dnevi, drama Živi in mrtvi bratje, publikacije in knjige Pogled naprej, Pot iz socializma, Prevrat in spreobrnjenje, Leta brez sonca ter Med smrtjo in življenjem. Med njegovimi publikacijami velja izpostaviti Izhodišča in smer katoliškega družbenega nauka.

neopazno, a vztrajno opravljal vlogo varnostnega ventila v državah, ki so se otepale z revščino in neredko celo z lakoto prebivalstva. Nova evropska migracijska politika zapira ta ventil prav v trenutku, ko cena hrane vztrajno raste, kar bo začelo večati število revnih in lačnih v manj razvitih državah. S tem se ne bo zmanjšala količina potrebne hrane, a število odjemalcev, ki bodo zmožni plačati zanjeto svetovno tržno ceno, utegne biti čedalje manjše.

V doglednem času lahko naraste potreba po hrani v nekaterih manj razvitih državah do take mere, da bodo morali Združeni narodi intervenirati v znatno večji meri kot do sedaj, da bi preprečili v njih množično stradanje in s tem povezane socialne nemire. Potrebni bodo mednarodni skladi tako denarja kakor žita, koruze in riža, to je hrane, ki bo morala priti od tam, kjer pridelava presega notranje potrebe. Sodelovanje v tej vrsti mednarodne podpore, ki ne bo kratkoročna in lahko postane strukturalna, bo zato močnejše prizadela prav južnoameriške države, ki se same z velikim naporom dvigajo iz dosedanje podrazvitosti. Tako ogorčeni protesti proti evropski migracijski politiki niso le izraz mednarodne solidarnosti nekdanjega tretjega sveta, ampak zaskrbljenosti držav, ki so se že naučile misliti globalno pa tudi dolgoročno.

Pomembne vodne rezerve Sad iste zaskrbljenosti je bila še ena tema na pogovorih v Tucumánu, a ne med vsemi članicami Mercosurja, temveč le v ožjem krogu predstavnikov prej omenjenih štirih držav, ki so na tej celini glavne izvoznice hrane. To je bilo vprašanje pomanjkanja pitne vode na svetu.

Omenjene štiri države imajo prav na območju, kjer se njihove meje stikajo, izredno rezervo podtalne sladke vode. To je 'bazen guaraní' (Sistema acuifero Guaraní), ki je drugi največji, do zdaj še malo izrabljen vodni rezervoar na svetu. Kot vsak še neizrabljen zaklad pomeni tudi ta potencialno bogastvo in tudi upravičeno zaskrbljenost.

Omenjeni podtalni vodni sistem se razteza na ozemlju, ki meri 1.190.000 kvadratnih kilometrov, kar predstavlja površino, ki je večja od Francije, Španije in Portugalske skupaj. Njegove vodne rezerve cenijo na 37.000 kubičnih kilometrov, kar je količina, ki si jo težko predstavljamo, če pomislimo, da vsebuje vsak kubični kilometer en bilijon litrov vode. Še večjega pomena kot količina vodne rezerve tega sistema pa je, da je mogoče izčrpati iz njega okrog 50 kubičnih kilometrov vode letno, ne da bi se pri tem začela manjšati rezerva. Ta količina predstavlja letni gospodarski potencial, katerega vrednost se iz leta v leto veča.

Prav to pa postaja eno ključnih vprašanj, ki ga morajo rešiti omenjene članice Mercosurja. Danes se za ta vodni rezervar zanima ne le Svetovna banka, ampak čedalje več mednarodnih finančnih skladov, da ne omenimo arabskih držav, ki so že pred leti poskušale skupaj s brazilskimi podjetniki ustanoviti trgovsko družbo za izkoriščanje pitne vode iz tega bazena. Ker pa je ves podtalni vodni sistem med seboj povezan, pomanjkanje meddržavnih dogovorov za zdaj otežuje izrabljanje vodnih rezerv. Seveda pa to ne ovira nekaterih mednarodnih družb, da ne bi na tem ozemlju že kupovale za zdaj cenene in malo uporabne zemlje. Vse to postavlja vlade prizadetih držav pred nalogo, kako v doglednem času zavarovati rabo tega tekočega zaklada.

Navzkrižni interesi Pri tem se križa vrsta ne vedno skladnih interesov. Najmočnejši glas imajo ta čas pri tem varuhi okolja, ki jih po eni stani skrbi nevarnost industrijskega okuženja podtalnice, po drugi pa čezmerno izčrpavanje rezerv. Ne ena ne druga nevarnost ni neposredna, res pa je, da bodo morale države nastopati skladno tako pri širjenju ozemlja, namenjenega poljedelstvu, kakor pri širjenju mest na tem območju ter seveda pri že omenjenem načrtovanju izčrpavanja in prodaje pitne vode. Pri tem je treba omeniti, da Brazilija pospešuje že tako hitro širjenje poljedelske meje na do zdaj še neobdelana območja. Poljedelstvo pa je v tem delu sveta močno povezano z uporabo plagicidov, ki lahko pronicajo do podtalnice.

Ker postaja pitna voda na svetu dragocena surovina, se pletejo okrog teh in podobnih rezerv gospodarske silnice, katerih vplivi neredko presegajo meje držav.

Ker postaja pitna voda na svetu dragocena surovina, se pletejo okrog teh in podobnih rezerv gospodarske silnice, katerih vplivi neredko presegajo meje držav. Strateške pomembnosti vodnih rezerv se že zavedajo tudi krajevni politični krogi, zato bodo postale v naslednjih letih prav lahko predmet tudi širših političnih gibanj.

V tem pogledu so nedavni pogovori med članicami Mercosurja, ki sicer niso prodrli v sklepne izjave srečanja, opozorilo za vse države, ki razpolagajo z večjimi ali manjšimi rezervami pitne vode. Med njimi je tudi Slovenija s svojim podtalnim kraškim vodnim bazenom. Njene rezerve se sicer po količini ne morejo primerjati z južnoameriški, a so vendarle strateška vodna rezerva v središču Evrope, ki je v celoti v mejah slovenske države.

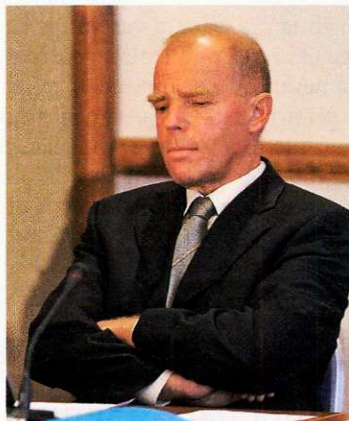

Nevarna tovarišijska hobotnica

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije, Finance

Kako so se začeli menedžerski prevzemi? Razkrivamo, kje so bile podlage za današnje stanje, kam vse skupaj sega in kdo stoji za tem. Vse je izvedla tovarišija pod patronatom nekdanjega predsednika republike Milana Kučana.

Že nekaj časa poslušamo, kako so se menedžerski prevzemi podjetij zgodili prav v tem mandatu, prejšnje vlade so jim menda nasprotovale. Tako bi lahko sodili po izjavah opozicijskih veljakov in njim poslušnih medijev. V resnici pa podatki, ki jih je na enem mestu zbrala parlamentarna komisija, ki je preiskovala prodajo državnih deležev v 83 slovenskih podjetjih, kažejo nekaj drugega. Preiskovalna komisija je podatke objavila v svojem poročilu, ki ga je posredovala za to pristojnim organom. Pa pogledajmo, kaj se je dogajalo v preteklosti in kje imajo korenine nekateri največji menedžerski odkupi podjetij. Zbrali smo le nekatere zelo odmevne primere.

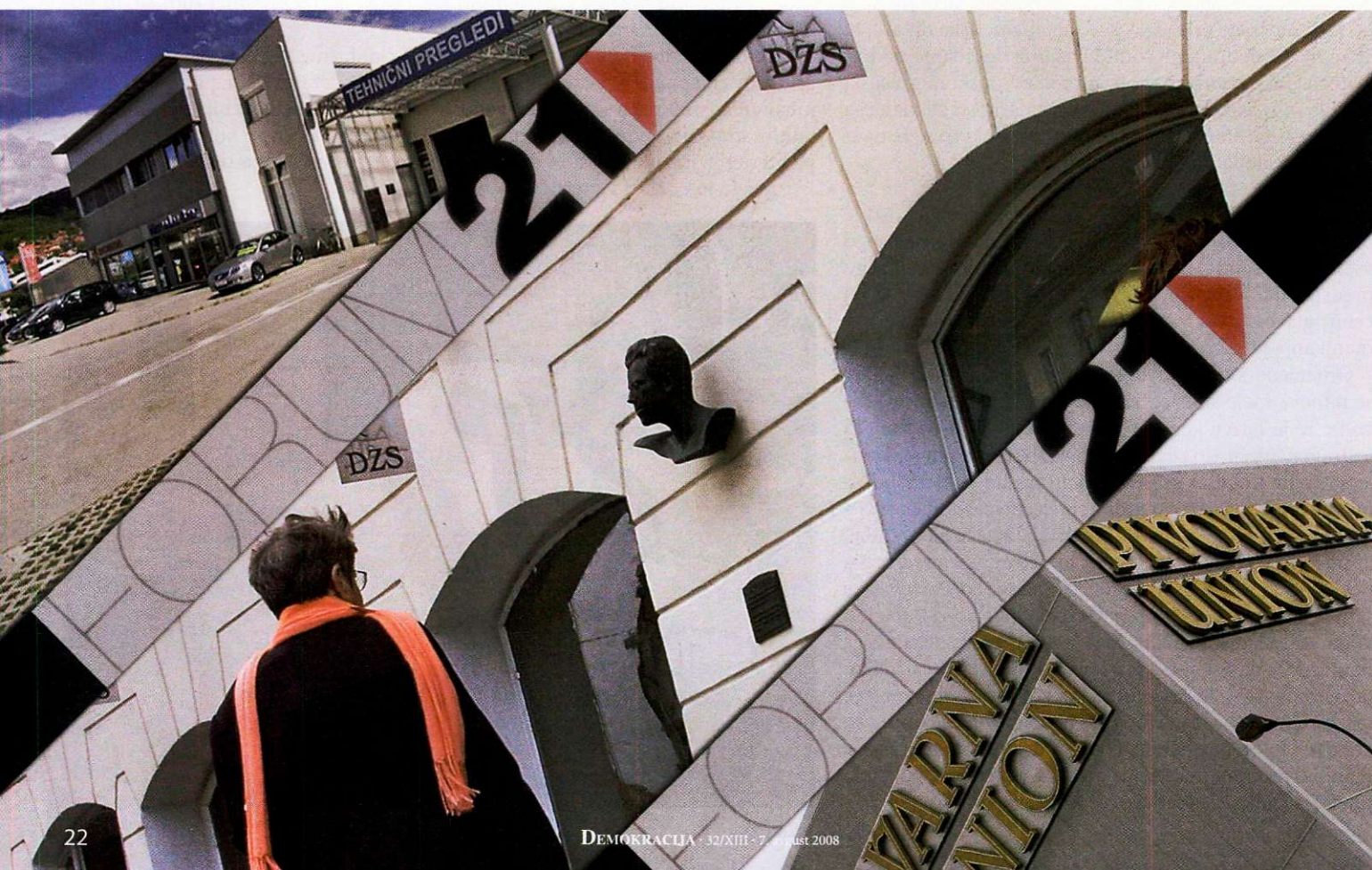

Autocommerce so namenili železnemu Hermanu.

Autocommerce Slovenska odškodninska družba (SOD) in Kapitalska družba (KAD) sta bili ob koncu leta 2001 lastnici 25,14-odstotnega deleža družbe Autocommerce (AC). Luka

Koper je leta 2002 na SOD naslovila vlogo za odkup deleža, oba državna sklada sta najela cenitveno hišo P & S, ki je določila ceno delnice AC na dan 31. 12. 2001. Cenilci so ocenili, da je tržna cena lastninskega deleža nad 25 odstotki 5.250 tolarjev za delnico, pod 25 odstotki pa 4.725 tolarjev. SOD je 30. januarja 2003 sklenila pogodbo z Luko Koper o prodaji in nakupu delnic, cena pa je bila 4.788 tolarjev za delnico. Cena je bila sicer nekoliko višja od ocenjene vrednosti pred več kot letom dni in nižja, če pogledamo, da je država prodala celo-

ten delež, tudi delnice KAD. Sicer pa niti SOD niti pozneje KAD za prodajo deleža v AC nista objavili nobenega javnega poziva, pač pa sta oba sklada v državni lasti deleža prodala pod mizo, znanemu kupcu po dogovorjeni ceni. KAD je nato svoj 15,65-odstotni delež v AC prodala 4. novembra 2004, takoj po državnozborskih volitvah, po 6.800 tolarjev za delnico, in sicer družbi Infond Holding, ki je povezana z Boškom Šrotom. Tudi ta delež je bil prodan pod mizo. Infond Holding in Luka Koper sta nato deleža prodala, v začetku leta 2007 pa je bila največja lastnica družbe AC družba Protej, ki je v lasti vodstva družbe AC. Zanimivo je tudi to, da je cenitvena hiša P & S, ki je opravila cenitev druž-

be za KAD in SOD, svetovala družbi AC pri prevzemu, direktor družbe P & C Dean Mikolič pa je danes podpredsednik nadzornega sveta AC. Več kot očitno je tudi, da sta bila Luka Koper in Infond Holding le parkirišči delnic AC. To je bila podlaga za to, da je družba AC nato postopoma prešla v roke vodilnih s Hermanom Rigelnikom na čelu.

Pivovarna Union Začetek sega v leto 2001, ko sta imeli KAD in SOD 22,45-odstotni delež v pivovarni Union, Pivovarna Laško in Radenska pa 24,99 odstotka. Delež belgijske družbe Interbrew je bil 24,43 odstotka. Takratni predsednik države Milan Kučan je že v letu 1999 predlagal direktorjema Tonetu Turnšku in Mitji Lavriču, naj se pivovarni povežeta in združita v holding. Pogovori so stekli. Leta 2001 sta se KAD in SOD 'odločili' za prodajo svojih deležev, družba Deloitte & Touche pa je opravila cenitev na dan 30. 9. 2001. Določili za ceno 57 tisoč dolarjev za delnico (ob upoštevanju 22,509-odstotnega lastništva), ob predpostavki 100-odstotnega lastništva pa ceno 69 tisoč dolarjev za delnico. V interni cenvitvi, ki je bila nato predložena za 48. sejo nadzornega sveta SOD, ki je bila 18. 12. 2001, je bila prikazana povprečna cena delnice Uniona v višini 49.571 dolarjev, kar pomeni, da se je nekdo grdo poigral s številkami. Dodajmo, da je borzna cena delnice Pivovarne Union konec septembra 2001 63.136 dolarjev. Belgijski Interbrew je nato 26. novembra 2001 kot lastnik 24,43-odstotnega deleža dal javno ponudbo za odkup delnic Pivovarne Union. Prvotno je ponudil 73 tisoč dolarjev za delnico, 18. decembra 2001 jo je zvišal na 80.500 dolarjev, 5. januarja 2002 pa na 87 tisoč dolarjev. 8. januarja so nato ceno povišali na 90 tisoč dolarjev, Pivovarna Laško pa je ponudila 87.500 dolarjev za delnico. Svet delavcev Uniona je podpiral prodajo Interbrewu. SOD je nato prodala delnice Pivovarne Laško po 86 tisoč dolarjev. Postopki so bili označeni kot tajni in včasih tudi nujni. S strani SOD je 21. decembra 2001 pogodbo in nalog za prenos 54.818 delnic na račun Pivovarne Laško

brez soglasja upravnega odbora SOD samovoljno podpisal Anton Končnik kot direktor, nalog pa je imel oznako nujno. Končnik je bil potem razrešen s tega mesta, vendar niti upravni odbor SOD niti takratna Drnovškova vlada v vlogi skupščine SOD nista zahtevala razveljavitve te pogodbe zaradi ničnosti ali izpodbojnosti, čeprav bi to lahko naredila. Proti Končniku ni torej ukrepal nihče, ostalo je tako, kot je naredil. Pivovarna Laško, takrat jo je vodil še Tone Turnšek, član SD in Kučanovega Foruma 21, je torej za delnice plačala bistveno manj, kot je bil pripravljen plačati belgijski Interbrew. Oškodovani so bili davkoplačevalci, saj je SOD državni sklad. Prav v tem primeru se je v boj vključil tudi Milan Kučan, ki je izumil besedno zvezo nacionalni interes, za katero se je v poznejših letih izkazalo, da je samo floskula oziroma krinka za poznejše menedžerske odkupe. Pivovarna Union je danes v lasti Pivovarne Laško, ta pa v večinski lasti družb, katerih lastnik je Boško Šrot. Turnšek se je umaknil v pokoj, še prej pa je izbral svojega naslednika.

DZS so dovolili olastniti Bojanu Petanu, prijatelju Gregorja Golobiča.

Za Pivovarno Union je Milan Kučan dajal navodila Tonetu Turnšku že leta 1999.

Boška Šrota podpira Kučanov Forum 21.

DZS – Golobič in Petan Spremembe v lastniški strukturi DZS, ki je danes v večinski lasti Bojana Petana (člana LDS oz. Zaresa in prijatelja Gregorja Golobiča), so se začele ob koncu leta 2002 in v letu 2003, končale pa v prvi polovici leta 2004. SOD in KAD sta svoj 13,1-odstotni delež v DZS prodali po 5 tisoč dolarjev za delnico, in sicer neposredno, brez javnega povabila, pod mizo. 23. aprila 2004 je KAD prodala svoj delež Tehniški založbi Slovenije, ki je bila kapitalsko povezana z DZS. Pri tem je zanimivo, da je DZS v tem času prek povezanih družb obvladovala že več kot 25 odstotkov družbe, vendar ni plačala pre-

vzemne premije, kar pomeni, da bi morala biti cena za delnico bistveno višja. Štirje največji lastniki pa so že marca 2004 obvladovali prek 50 odstotkov družbe, s tem da je bil lastniški interes takratnega največjega lastnika, družbe G.Loc, zelo nejasen.

Delo – ZLSD oziroma SD Konsoolidacija lastništva oziroma priprave Pivovarne Laško za prevzem Dela so se začele v letu 2000. KAD in SOD sta imeli takrat v lasti 28,62 odstotka deleža v Delu. Po menjavi vlade, nova je svoj mandat nastopila 7. junija 2000, vodil pa jo je Andrej Bajuk, je Jože Lenič (LDS), takrat direktor KAD, 26. 6. 2000 prodal del deleža KAD v višini 11,72 odstotka trem kupcem. To so bili: Gorenje (pogodbo je podpisal Jože Stanič, član SD in Foruma 21), Maximarket (direktor Darko Podreberšek) in družba Cogito BIS iz Maribora (direktorica Vesna Rosenfeld). Rosenfeldovo smo letos zasledili v povezavi z družbo Kolonel, ki je v lasti Boška Šrota (SD). KAD in SOD sta imeli v tistem času 28,62-odstotni delež v Delu, kar je presegalo kontrolni delež 25 odstotkov. Ker je Jože Lenič prodal 11,72 odstotka deleža KAD, je s tem zmanjšal skupni delež obeh paradržavnih skladov v časopisni hiši Delo pod 25 odstotkov, natančneje, na 16,90 odstotka. Na ta način je preprečil Bajukovi vladi morebitne spremembe na Delu in ohranil dotedanjo uredniško politiko kontinuitete. Zanimivo pri tem pa je, da SOD, ki jo je vodil Anton Končnik, svojega deleža ni prodala. KAD si je pri tem privoščila prodajo neposredno, pod mizo, torej brez javnega povabila. Že po izvršeni prodaji je bil februarja 2001 preostali delež KAD v Delu v višini 6,18 odstotka ocenjen kot strateška naložba. Poznejše zgodbe so znane. Delo je pristalo v rokah Pivovarne Laško in posredno Boška Šrota, človeka, ki ima danes največji vpliv na uredniško politikov tem časniku. Znano je tudi, da je zdaj že nekdanjemu odgovornemu uredniku med nekim kosilom naročil, da morajo v Delu pisati tako, da bodo podpisali Boruta Pahorja in SD, rušili pa Janeza Janšo in SDS. **D**

Vodilni v Cimosu naj bi se skupaj z referenti in zaupnimi sodelavci pospešeno pripravljali na prevzem družbe.

Priprave za prevzem

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Vodilni v podjetju Cimos, d. d., Koper, ki se ukvarja s proizvodnjo delov in dodatne opreme za motorna vozila in njihove motorje, naj bi se pripravljali na prevzem podjetja.

Tovarišija pod okriljem partije se torej pripravlja na nov prevzem. To naj bi storili prek aprila letos ustanovljenega podjetja Safin, podjetniško in poslovno svetovanje. Med prevzemniki oziroma ustanovitelji podjetja Safin so vidnejši člani LDS; sekretar podjetja Cimos Boris Strle

(nekateri menijo, da je Cimos verjetno edino podjetje v državnem sistemu na planetu, ki ima sekretarja podjetja), je član LDS, v preteklosti pa je bil član občinskega sveta mestne občine

Razširjeni kolegij predsednika uprave naj bi bil ustanovil podjetje Safin, ki namerava prevzeti skupino Cimos.

ne Koper na listi LDS. Člana te stranke naj bi bila tudi Dario Šik in Miroslav Škapin, čeprav tega podatka ni mogoče preveriti.

Partija pripravlja prevzem

Imena ustanoviteljev družbe Safin (za nekatere objavljamo tudi višino zneska, ki so ga plačali v ustanovni kapital), ki naj bi se po naših podatkih pripravljala na prevzem podjetja Cimos, objavljamo posebej. Naši viri, med njimi je tudi eden, ki so ga novačili za projekt, zatrjujejo, da se »stara partija pripravlja na prevzem podjetja Cimos«.

Safin Podjetje Safin, ki je brez zaposlenih, so družbeniki registrirali 9. aprila 2008, registrirano pa je na domačem naslovu Katje Bonin (zaporedna št. 29 s seznama v okviru). Njen mož Vili Bonin je na istem naslovu registriran kot samostojni podjetnik (s.p.) za avtoprevoznništvo. Naši viri pravijo, da »je, kot kaže, razširjeni kolegij predsednika uprave z nekaj referenti ustanovil podjetje, ki bo prevzelo skupino Cimos«. Ob tem verjetno ni nepomembno, da je nedavno podjetje Alpos od neke družbe za upravljanje kupilo delnice Cimos. Poznavalci pričakujejo, da bo družba Safin odkupila najprej prav te delnice, kar pomeni, da je bil Alpos le prijateljsko parkirišče delnic za vodilne v Cimosu. **D**

Ustanovitelji podjetja Safin, podjetniško in poslovno svetovanje, d. o. o.

1. France Krašovec, predsednik uprave Cimos (prispeval 380.000 evrov)
2. Dario Šik, izvršni direktor za trženje (prispeval 300.000 evrov)
3. Miroslav Škapin, izvršni direktor za proizvodnjo (prispeval 300.000 evrov)
4. Boris Strle, sekretar podjetja
5. Drago Fabijan, pomočnik predsednika uprave za energetiko
6. Ljubica Štok, tajnica predsednika uprave
7. Zorko Kenda, pomočnik predsednika uprave
8. Vladimir Bukvič, izvršni direktor za finance
9. Dejan Debevec, pravna služba
10. Robi Flego, direktor SAP, zadolžen za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo
11. Tamara Bartolić Čerin, vodja nabave
12. Marija Demojzes, prodajna logistika
13. osip Krajnc, direktor informatike
14. Aleš Koršič, pravnik in direktor rokometnega kluba Cimos Koper
15. Vida Žerjal, pravnik
16. Orlando Rojac, oskrba in nabavna logistika
17. Egidij Bembič, vodja nabave in investicij
18. Aljoša Kovač, direktor prodaje
19. Željka Turk, računovodkinja
20. Petar Orbanic, direktor raziskav
21. David Škrinjar, šef tehnologije
22. Miloš Milivojevič, vodja podružnice Cimos, Senožec
23. Marica Mezgec, vodja kadrovske službe
24. Franc Žiberna, vodja tovarne v Kopru
25. Jerko Bartolić, vodja razvoja
26. Janez Gradišek, vodja službe za napredek
27. Krešimir Kisiček, vodja projektov
28. Elvis Ipša, vodja kakovosti
29. Katja Bonin, finance
30. Rado Hrib, nabava
31. Valentina Glavina
32. Franko Vižintin
33. Stanislava Hren (spremljevalka predsednika uprave)

Vir: <http://www.bizi.si/podjetje/o-podjetju.aspx?MaefESJSQSrrPy8uT5RnwWowN9K5OK6qM1T4bYmGILE%3d> in lastni

Vinjete, balzam za denarnice

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Kaj pomeni odločitev vlade, da uvede vinjete za osebna vozila in motorna kolesa, občuti vsak predvsem v svoji denarnici, posebej v tem počitniškem času.

tedna, 12. in 13. julija, zastojev praktično ni bilo več niti na cestninski postaji Log, na kateri je Dars povečal število vinjetnih stez in odstranil cestninske kabine ob glavnih/sredinskih vinjetnih stezah. Za primerjavo: v soboto, 14. julija 2007, je bilo treba za prehod cestninske postaje Pesnica čakati kar 11 ur in pol, pred cestninsko postajo Log štiri ure, pred cestninsko postajo Videž pa tri.

Nič več vzporedno Nepomembno ni niti dejstvo, da so se vozniki motornih vozil ob tako visokih cenah cestnin raje odločali za vožnjo po vzporednih cestah. Z uvedbo vinjet tudi tega ni več, število prehodov skozi cestninske postaje se je namreč

odstotkov več prehodov vozil kot v istem lanskem obdobju, na cestninski postaji Bazara za 79 odstotkov več, v Torovem za 40 odstotkov več in na Vranskem za 25 odstotkov več. To pa je bil eden od ciljev uvedbe vinjet, ki so ji sicer nekateri nasprotovali.

Za konec Ob tem uspehu vlade, kar uvedba vinjet je, je bilo ves čas v delu slovenske javnosti in seveda v večini medijev opaziti veliko zaskrbljenost, češ kako je mogoče, da bodo polletne vinjete po 35 evrov plačevali tudi turisti, ki se po slovenskih avtocestah večinoma peljejo na dopust v sosednjo državo. Potihnili so, ko je prometni minister Radovan Žerjav pojasnil, da plačajo zdaj več za cestnino na hrvaški avtocesti do Splita in nazaj. Pozneje se je tudi izkazalo, da si tudi Hrvatje želijo uvedbo vinjet, vendar so

S pomnimo se, kako drage so bile cestnine na slovenskih avtocestah za vožnjo z enega dela države v drugega. Družba za avtoceste (Dars) je v prvih treh tednih prodala približno 1,2 milijona šestmesečnih vinjet. Letos so namreč v prodaji samo te (konec leta bodo na voljo tudi letne za leto 2009); poleg tega so prodali še približno 20 tisoč šestmesečnih vinjet za motorna kolesa. S tem je Dars zbral 27,9 milijona evrov (brez 20-odstotnega davka na dodano vrednost). V tem znesku pa ni všteti prihodek od prodaje vinjet v tujini. Na Darsu pravijo, da bodo prva dokončna poročila o tem dobili do 10. avgusta. V Darsu so imeli lani od cestnin 174,7 milijona evrov netoprihodka, od tega približno 114 milijonov v drugem polletju. V prvih šestih mesecih 2008 – do uvedbe vinjet – so netoprihodki od cestnin znašali približno 88 milijonov evrov. Podatki torej kažejo, da je

S tem ko je Dars pobral manj denarja s prodajo vinjet, kot ga je dobil prej s cestnino, smo prihranili državljani in državljanke, saj je vožnja po slovenskih avtocestah zdaj bistveno cenejša.

Dars zbral bistveno več denarja s cestninami, kot ga bo z vinjetami, kar pomeni, da so vinjete za državljane ugodnejše.

Pomembna tudi pretočnost

Sočasno z nižjimi stroški za voznike so vinjete povečale pretočnost cestninskih postaj. Uvedba vinjet za osebna vozila in motorna kolesa na slovenskih avtocestah 1. julija je zagotovila popolno pretočnost prometa na praktično vseh cestninskih postajah. V soboto, 5. julija, so se zastoji pojavljali le na cestninski postaji Log, pa še to predvsem zaradi povečanega navala turistov ter stekanja prometa iz štajerske in gorenjske smeri, ki občasno presega prepustnost te cestninske postaje. Že naslednji konec

Večurni zastoji pred cestninskimi postajami so preteklost.

izrazito povečalo. Po podatkih Darsa je bilo tako samo v prvem tednu po uvedbi vinjet na cestninski postaji Krtina za 84

njihove avtoceste v veliki meri gradili tujci, ki so dobili s tem 30-letno koncesijo za pobiranje cestnine. **D**

Končno odškodnina!?

Klemen Kocjančič, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven, Andreja Velušček

Pravosodni minister Lovro Šturm je 15. julija predstavnikom žrtev druge svetovne vojne predstavil predlog zakona o povračilu premoženjske škode iz druge svetovne vojne. Pri oblikovanju predloga so sodelovale vse vpletene strani.

Minister je dejal, da so pri izdelavi predloga upoštevali predloge in mnenja društev oškodovancev (Združenje materialnih oškodovancev okupatorjev druge svetovne vojne, Združenje žrtev okupatorja 1941–1945 Kranj in Društvo izgnancev Slovenije), ministrstva za finance, Slovenske odškodninske družbe (SOD) in vseh poslanskih skupin.

Predlog je predstavljen v uvodu je na kratko predstavljena druga svetovna vojna v Sloveniji, delovanje nekdanje Jugoslavije pri popisu škode in pridobivanju odškodnine ter obveznosti posameznih držav okupatorj (Nem-

čija, Italija, Madžarska) ter tudi Avstrije (med vojno del tretjega rajha). Predlog predvideva tudi poplačilo škode, ki so jo povzročile tudi slovenske oborožene skupine (od partizanov do do-

Ključni problem je zagotoviti vir denarja za poplačilo škode, kar pa se zdi skoraj misija nemogoče.

mobrancev), zavezniške sile, vse druge oborožene skupine, upravni organi, ki so delovali po naročilu oboroženih skupin, in posamezniki, ki so izkoristili vojno za svoje gmotne koristi. Poudarjeno

je, da ta čas ne obstaja nobena pravna ureditev, ki bi zagotavljala udeležbo države pri vračanju škode; cilj tega zakona je tako »določitev obveznosti Republike Slovenije, da izvrši dokončno

poplačilo premoženjske vojne škode, ki so jo oškodovanci utrpeli med drugo svetovno vojno«. Po vojni so tako skupno premoženjsko škodo, povzročeno za-

sebnikom, ocenili na 23 milijard jugoslovanskih dinarjev iz leta 1941. Predlog zakona tako določa »pravico do povračila premoženjske škode, povzročene v času druge svetovne vojne, upravičence do povračila, višino povračila, zavezanca za povračilo, postopek za uveljavljanje te pravice in organe, ki odločajo o tej pravici«. Do odškodnine so tako upravičene vse fizične osebe, ki so bile državljani Jugoslavije in so prijavile oziroma bi lahko prijavile povzročeno premoženjsko škodo po tedaj veljavnih pravilih ter da je bila škoda na premoženju storjena na območju Jugoslavije. Če je odškodovanec mrtev, postanejo

Premoženjsko škodo v drugi svetovni vojni so povzročile vse vpletene strani.

upravičenci njegovi dediči prvega pravnega reda. Predlog določa tudi najvišjo mogočo odškodnino, in sicer 150.000 evrov na posameznega odškodovanca. Če je odškodovanec prejel že kakršno koli odškodnino oziroma nadomestilo in je dokončno ugotovljena škoda višja, je upravičen do izplačila razlike. Odškodovanci bodo morali vložiti potrebno dokumentacijo v roku treh let na svojih upravnih enotah (odškodovanci bodo oproščeni plačila vseh upravnih in deloma tudi sodnih taks), ki bodo vodile celoten dokumentacijski postopek, potem pa bo SOD predlagala dokončno višino izplačila. Šturm je poudaril, da bo potreben še poseben zakon, ki bo premoženje Republike Slovenije prenesel na SOD, s katerim bo nato poplačana škoda, pri čemer ne bo izplačila v gotovini, ampak najverjetneje v obliki certifikatov. Pri ugotavljanju nastale škode bodo upravne enote primarno upoštevale popis nastale škode iz časa nekdanje Jugoslavije ali pa uporabile pri tem priče, oporoke, katastre in druge pravne dokumente, ki izkazujejo nastalo škodo.

Žrtve niso zajete vse Predloge zakona pa ne zajema vseh žrtev druge svetovne vojne. Tako predlog izključuje vse pravne osebe in nekatere druge skupine žrtev druge svetovne vojne. Za opozicijo najspornejše dejanje (povrnitev škode Rimskokatoliški cerkvi) tako ni bilo vključeno v predlog, čeprav so vse vpletene strani med vojno uničile veliko cerkev in drugih objektov. Zaradi tega nasprotovanja so izključene še vse druge verske skupnosti (npr. Pravoslavna cerkev je izgubila mariborsko cerkev) in tudi podjetja, ki so utrpela materialno škodo predvsem zaradi zaplembe materialov oziroma mehanizacije. Po besedah predsednika Zveze društev mobiliziranih Slovencev v nemško vojsko 1941–1945 predlog ne zajema okoli 4.000 njihovih članov, ki so bili prisiljeni služiti nemškemu okupatorju in so leta 1995 pridobili status žrtve vojnega nasilja.

Prenizka odškodnina Predstavnica Društva izgnancev Slovenije Ivica Žnidaršič je na predstavitvi dejala, da je višina povračila

Minister Lovro Šturm je predstavil predlog predstavnikom odškodovancev.

Poslanec Matej Lahovnik pravi, da je predlog le predvolilna obljuba.

Predstavniki oškodovancev želijo večjo odškodnino.

Za SDS predlog zakona v tem času ni relevantna tematika.

(pretvarja se po razmerju 2,609 evra za 100 jugoslovanskih dinarjev) prenizka in da bodo »vztrajali, da se ta znesek poveča«. Temu očitku sta se pridružila še predstavnik Združenja žrtev okupatorjev 1941–1945 Kranj Franc Rovin in predstavnica Združenja materialnih oškodovancev okupatorjev druge svetovne vojne Helena Peček; slednja je dejala, da je ta znesek »miloščina«. Rovin pa je dejal, da so si prizadevali, da bi odškodnino plačala Nemči-

ja, toda Republika Slovenija se je »odločila, da bo raje poplačala škodo sama. Čeprav oškodovanci tega, da bi škodo poplačevali sami sebi, ne želimo«.

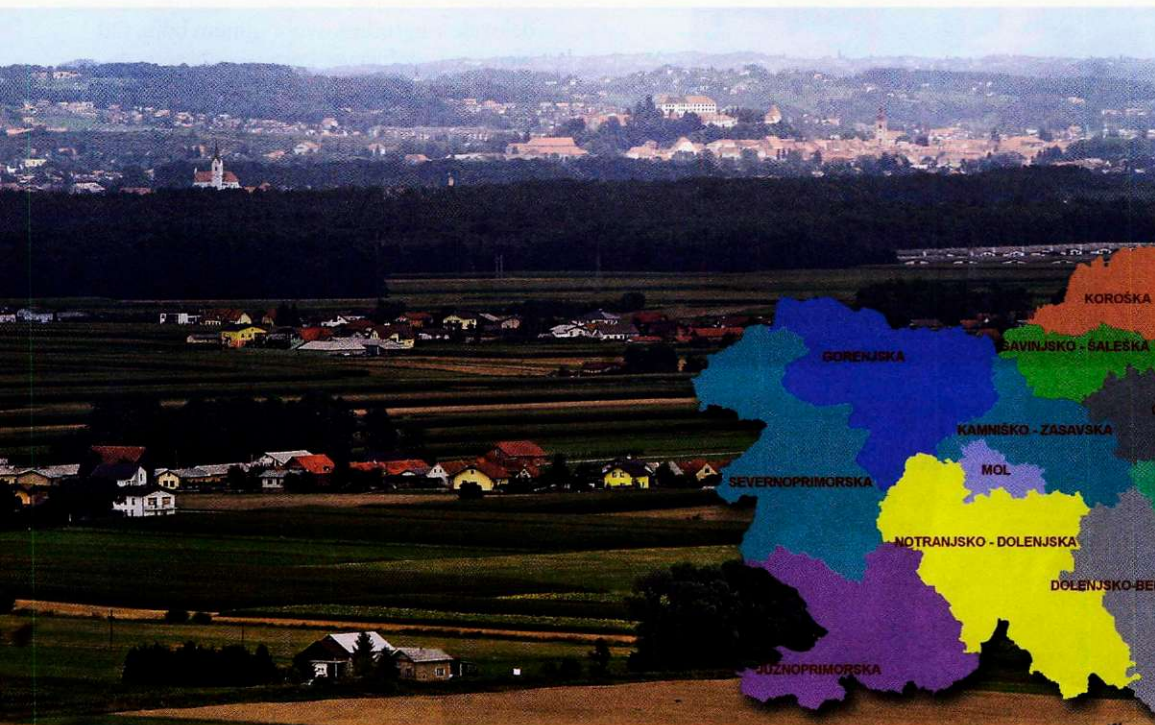
»Iz slovenskih sredstev in iz slovenskih fondov ne bo poplačano nič, kajti najmanj toliko, kolikor je predvideno za izplačilo za to vojno škodo, je nekdanja država že dobila od nekdanjih agresorskih držav in od Avstrije,« je dejal Šturm. Jugoslavija je tako zasegla vse premoženje oseb nemške oziroma avstrijske narodnosti, ki niso sodelovale v narodnoosvobodilnem boju. Od Nemčije je dobila več kot 150 milijonov dolarjev odškodnine (v obliki strojev, prevoznih sredstev in blagovnih posojil), od Italije dobrih 124 milijonov in od Madžarske 100 milijonov. Novi predsednik Združenja žrtev okupatorjev 1941–1945 Kranj Franc Rovin pa je na tiskovni konferenci 24. julija dejal, da žrtve zahtevajo skupaj »najmanj 850 milijonov evrov«, pri čemer se dvigne višina osebne odškodnine na 200.000 evrov (hkrati pa se dvigne 100 dinarjev na »144 evrov plus dva odstotka obresti«). Izplačilo v obliki delnic oz. obveznic zavrača in zahteva gotovinsko izplačilo.

Mlačen odziv Na Šturmov predlog sta se odzvali le dve poslanski skupini. Poslanski skupini Socialnih demokratov in Slovenske demokratske stranke ta čas še nimata izoblikovanega mnenja; iz SDS so sporočili, »da predlog zakona v tem času ni relevantna tematika«. Matej Lahovnik je kot predsednik poslanske skupine Zaresa dejal, da je »več kot razvidno, da gre zgolj za še eno od predvolilnih obljub na zelo trhljih nogah« in da »še ni jasno, od kod bi obljubljeni vojne odškodnine sploh črpali«. Sporno se mu zdi tudi, da bo sprejetje zakona naloga prihodnje vlade, saj državni zbor v tem mandatu ne more več obravnavati predloga. Hkrati se mu zdi absurdno »obljubljati 520 milijonov evrov za povračilo škode iz vojnega obdobja izpred več kot šestdeset let«. Denar je po njegovem mnenju ključna točka, saj ne vedo, kje bo država pridobila sredstva, ne da bi pri tem obremenila proračun. Prav tako menijo, da Republika Slovenija ni »pravi naslovnik za povračilo premoženjske škode, ki jo je povzročila okupatorska vojska v drugi svetovni vojni. Vztrajati bi morala pri stališču, da je odškodnino dolžna povrniti predvsem Nemčija«. Pozdravlja pa izključitev pravnih oseb in omejitev odškodnine. Zaradi vseh odprtih vprašanj poslanska skupina Zaresa predloga v tej obliki ne bo podprla. **D**

Forma in funkcija Štajerske

Damjan Popič, foto: Andreja Velušček, Gregor Pohleven

Štajerska je ena od pokrajin, v katerih je bilo zadosten konsenz glede števila, oblike in imena pokrajine najteže doseči. Bo Štajerska še pred jesenskimi državnoborskimi volitvami dobila novo podobo?

Po koncu usklajevanj sta na novi pokrajinski zemljevid prišli dve pokrajini: Osrednje- in Vzhodnoštajerska.

Na Štajerskem je bilo pred-referendumsko usklajevanje glede uvedbe pokrajinske zakonodaje še zlasti razgreto in dolgotrajno, saj obstajajo številni in različni interesi – predvsem glede števila in velikosti pokrajin, zataknilo pa se je tudi pri imenih. Po nekakšnem konsenzu in vsaj delnemu strinjanju, da se Štajerska razdeli na dve avtonomni pokrajini, sta glavni žarišči postali imeni, saj je bilo zagovornikov obeh imen Mariborska/Osrednještajerska in Ptujsko-ormoška/Vzhodnoštajerska pokrajina veliko.

Naposled dve pokrajini Predlagana Mariborska oziroma Osrednještajerska pokrajina zajema 22 občin s skupaj 234.000 prebivalci. Njihovi župani brez izjeme podpirajo regionalizacijo države, glede modelov in tehničnih podrobnosti pa so veliko manj enotni. Osrednještajerska

pokrajina zajema občine Benedikt, Cerkljenjak, Duplek, Hoče-Slivnica, Kungota, Lenart, Makole, Maribor, Miklavž na Dravskem polju, Oplotnica, Rače-Fram, Pesnica, Poljčane, Starše, Sveta Ana, Sveta Trojica v Slovenskih goricah, Sveti Jurij v Slovenskih goricah, Ruše, Lovrenc na Pohorju, Selnica ob Dravi, Slovenska Bistrica in Šentilj.

Glede predlagane Osrednjeslovenske pokrajine je premier Janez Janša dejal, da je bilo oblikovanje

Župan Janez Kramberger:
Državni zbor ima dolžnost, da sprejme potrebno zakonodajo.

pokrajinskega zemljevida v tem delu najtežje, saj med občinami o njem ni bilo soglasja. »Tako smo najprej predlagali, da bila pokrajina razdeljena na dva dela, ker pa o tem ni bilo mogoče doseči soglasja, smo se odločili za eno. Predlog ni idealen, vendar povsem usklajenega ni bilo mogoče narediti nikjer,« je dejal Janša. Mariborski župan Franc Kangler je dejal, da se je vedno zavzemal za decentralizacijo države, saj misli, da lahko avtonomna pokrajina znotraj svojih okvirov bolje vodi monetarno in investicijsko politiko, hkrati pa upa, da bo z državne na pokrajinsko raven prenesenih čim več nalog in s tem pristojnosti.

Župan Svetega Jurija v Slovenskih goricah Peter Škrlec poudarja pomen decentralizacije za razvoj pokrajin in pravi, da se mu zdi predlagana zakonodaja ustrezna. Primernejše se mu sicer zdi manjše število pokra-

jin, a če ljudje podprejo drugačno število pokrajin, meni, da je takšno število ustrezno.

Župan Lenarta Janca Kramberger meni, da Slovenija potrebuje drugo raven lokalne samouprave, ker je to primerljivo z Evropo in pomeni nujno decentralizacijo. »Z ustanovitvijo Mariborske oziroma Osrednještajerske pokrajine bi občine dobile denar, s katerim bi neposredno razpolagale in same določale razvojne prioritete. Za našo občino pomeni pokrajina lažje izvajanje skupnih infrastrukturnih projektov.« Po Krambergerjevi oceni je pokrajinska zakonodaja pripravljena »celovito in kakovostno«. »Predlagano število pokrajin je politična realnost. Parlamentarne stranke so se v osmih letih pripravljanja pokrajinske zakonodaje ves čas pogovarjale o 14 pokrajinah.«

Po vladnem predlogu bi Mariborska oziroma Osrednještajerska pokrajina prejela skupaj nekaj več kot 108 milijonov evrov, od tega bi bilo dobrih 54 milijonov evrov namenjenih za izvajanje rednih nalog, približno enaka vsota pa tudi za razvojne projekte in investicije. Projekcije o prenosu kadrov na pokrajine v primeru te pokrajine govorijo o številki 500.

Na območju vzhodne Štajerske je bilo žgoče predvsem število pokrajin. Tako si je ptujski župan Štefan Čelan vseskozi prizadeval, da bi bilo ptujsko območje oblikovano v samostojno pokrajino, vendar se to kasneje zaradi različnih in nasprotujočih si interesov vendarle ni zgodilo. Vzhodno-štajerska oz. Ptujsko-ormoška pokrajina bi po vladnem predlogu prejela skupaj nekaj manj kot 45 milijonov evrov, od česar bi pokrajina polovico porabila za izvajanje rednih nalog, drugo polovico pa bi lahko namenila za razvojne projekte in investicije.

Ogromne razlike Da je uvedba pokrajinske zakonodaje nujna, zgovorno pričajo tudi podatki o bruto domačem proizvodu (BDP) po statističnih regijah v Sloveniji. Glede na podatke Statističnega urada RS, je razmerje med najrazvitejšo (osrednjeslovenska statistična regija) in najmanj razvito regijo (Pomurje) kar 2:1. Ob upoštevanju teh ekonomskih kazalnikov je težko razumeti argumente poslanca Zaresa Vilija Trofenika, da vlada s svojo zakonodajo zapostavlja urbana središča in se usmerja predvsem na podeželje – s tem opozicija namreč namiguje, da je bilo prejšnje zapostavljanje podeželja sprejemljivo, medtem ko zdajšnji poskusi uravnavanja stanja med različnimi pokrajinami niso upravičeni.

Razlike pa niso vidne samo med posameznimi regijami, temveč je na celotnem območju Slovenije zaznati izrazito ekonomsko neenakost. Zahodna Slovenija je leta 2005 proizvedla

55,5 odstotka celotnega slovenskega BDP, vzhodna pa 44,5 odstotka. Indeks BDP na prebivalca je bil v zahodni Sloveniji 120,6 glede na slovensko povprečje, v vzhodni pa 82,4, kar pomeni, da je imela zahodna za 46,2 odstotka višji BDP na prebivalca kot vzhodna.

V obdobju 1995–2005 se je razlika med zahodno in vzhodno Slovenijo celo povečala: položaj zahodne Slovenije, merjen z indeksom BDP na prebivalca, se je izboljšal za 2,5 odstotne točke glede na slovensko povprečje, položaj vzhodne pa se je poslabšal za prav toliko. Ta razlika se je povečala v obdobju 1998–2003, v obdobjih 1995–1998 in 2003–2005 pa se je zmanjševala. (Vir: Statistični urad Republike Slovenije)

Po mnenju županje Slovenske Bistrice Irene Majcen BDP, plače in možnost zaposlitve najbolje kažejo, koliko je pokrajini pri njenem razvoju treba pomagati. Kot pravi, je zadnji čas za ustanovitev pokrajin, če želimo ohraniti »vitalno in urejeno« Slovenijo.

Po podatkih Statističnega urada RS sta glede na BDP v Sloveniji samo dve regiji nad slovenskim povprečjem, medtem ko je takšnih, ki so pod povprečjem, kar deset. To pomeni, da dve regiji, osrednjeslovenska in obalno-kraška, na neki način izničita primanjkljaj preostalih desetih regij, ob vsem tem pa je zaskrbljiv tudi podatek, da osrednjeslovenska regija zajame kar 36 odstotkov celotnega slovenskega BDP. Minister Žagar je glede ekonomskih razlik poudaril sedanje nesorazmerje med centrom in drugimi

Regionalni BDP na prebivalca, indeksi ravni (Slovenija = 100)

	Slovenija	Zahodna Slovenija	Vzhodna Slovenija
1995	100,0	118,0	85,0
1996	100,0	118,2	84,8
1997	100,0	117,9	85,0
1998	100,0	117,7	85,1
1999	100,0	119,1	84,0
2000	100,0	118,0	84,6
2001	100,0	119,8	83,3
2002	100,0	119,7	83,3
2003	100,0	121,0	82,2
2004	100,0	120,4	82,6
2005	100,0	120,6	82,4
2005 minus 1995	0,0	2,5	-2,5

Za Slovenijo je značilno zgoščevanje ekonomske moči celo na tako obsežnih geografskih enotah, kot sta vzhodna in zahodna Slovenija.

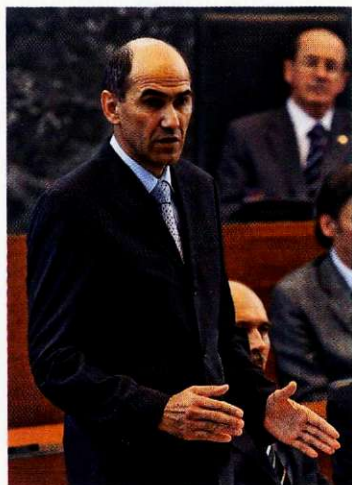
slovenskimi regijami, ki se kaže na različnih področjih, tako po BDP in plačah kot po socialnih transferjih in indeksu razvojne ogroženosti, pri čemer je dodal, da se razlike celo povečujejo. Kot je dejal, se vsega s pokrajinami ne bo dalo popraviti, lahko pa z decentralizacijo marsikaj spremenimo v pravičnejši sistem.

Pri tem se je marsikje, predvsem na Štajerskem in v Pomurju, kjer je precej manjših in do sedaj zapostavljenih občin, porodilo vprašanje, ali bo nova pokrajinska zakonodaja omogočila tudi centralizacijo, vendar na pokrajinski ravni, to je, da bi v okviru novih pokrajin nastali novi pokrajinski centralizmi. Minister Žagar je ob predstavitvi pokrajinske zakonodaje na Ptuj dejal, da nova zakonodaja tovrstnega zgoščevanja ne bo omogočala, kot varnostni

ventil pa bo v tem primeru delovalo predvsem preoblikovanje volilnih enot, prav tako pa bosta varnostna mehanizma svet občin in pokrajinska uprava.

Kdaj pokrajine? Bitka za uvedbo pokrajin se je medtem sprevrgla v pravo vojno, saj poskuša opozicija na vsak način preprečiti njihovo uvedbo še v tem mandatu. Poslanec SDS Zvonko Černač je na tiskovni konferenci poudaril, da je bilo oblikovanje pokrajinske zakonodaje eno najuspešnejših področij delovanja sedanje vlade in povsem očitno je, da bo dokončna uvedba ob dodani emotivni vrednosti pokrajinske pripadnosti prinesla precej političnih točk – s čimer bi opozicija vlado precej težje diskreditirala. Poslanci Lipe so tako v svojem lovu na medijsko pozornost dejali celo, da bodo storili vse, da do sprejetja zakonodaje ne pride v tem mandatu, kar je skrajno pogumna (in ignorantska) izjava, zlasti za poslansko skupino, ki ima v parlamentu tri sedeže.

Župan Lenarta Kramberger meni, da je zaradi pomanjkanja politične volje malo možnosti, da bi bila pokrajinska zakonodaja sprejeta še v tem mandatu. »Ker nimamo pokrajin, zgubljajo vsi predeli Slovenije razen Ljubljane. Referendum je potreben toliko, da ljudje potrdijo svojo željo, da se v Sloveniji ustanovijo pokrajine. Državnemu zboru v vsakem primeru ostaja dolžnost, da sprejme potrebno zakonodajo.« **D**

Premier Janez Janša

Kdaj bodo občine dobile pristojnosti, da bodo same reševale žgoče probleme?

Delo za mlade – blaginja za vse

Maruša Mihelčič, foto: Gregor Pohleven, Andreja Velušček, Bor Slana

V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) so opozorili na težave mladih pri ustvarjanju njihove prihodnosti. Mladi naj bi vse težje našli zaposlitev, primerno njihovi izobrazbi. Poglavitno skrb pa predstavlja stanovanjska problematika.

Mlajša generacija je tako v Sloveniji kot drugod po svetu precej negotova, saj je ujeta med socialno varnost in ekonomske zahteve, ki si čedalje bolj nasprotujejo. Karierizem in uspeh pridobivata pomen, tradicionalne vrednote, kot sta zakon in družina, pa so potisnjene v ozadje. Mladi so razpeti med trgom delovne sile in zasebno sfero, saj se oba pojma čedalje bolj izključujeta.

Zaposleni pod pritiskom Številne raziskave kažejo, da se razmere na delovnih mestih slabšajo v svetovnem merilu, saj so pričakovanja trga čedalje večja. Delovni čas se daljša, pogoji za zaposlitev in delo so strožji, delo se velikokrat zavleče tudi v prosti čas. Mladi se novim razmeram sicer prilagajajo, vendar se

Konkurenca na trgu delovne sile je vse močnejša, zato so pomembna znanja in izkušnje.

negativne posledice tega kažejo predvsem v krizi družine. Rezultati ene izmed evropskih raziskav o delovnih pogojih iz leta 2000 naj bi kazali nagnjenost mladih k novim zaposlitvenim trendom, saj pogostokrat ti pod pritiskom delodajalca svoje službene obveznosti zavlečejo tudi v konec tedna. Strokovnjaki opozarjajo tudi na negativne učinke psihičnih naporov, ki jih zahtevajo vse bolj zahtevna delovna mesta, slednja pa zasedajo tudi izobraženi mladi.

Problem začasnih zaposlitev

ZSSS je na tiskovni konferenci opozorila na pasti tako imenovanega danskega zlatega trikotnika, ki je sestavljen iz visoke fleksibilnosti trga dela, visoke varnosti dohodka tudi v času brezposelnosti in obsežnih ukrepov aktivne politike zaposlovanja. Pri tem so izpostavili problem začasnih zaposlitev, ki zlasti prizadene mlade, v Sloveniji pa naj bi bil ta delež v evropskem merilu zelo visok, saj so pred nami le še Španija, Poljska in Portugalska. Začasne zaposlitve so po statističnih analizah pogoste zlasti pri mlajši generaciji, to je med zaposlenimi, starimi od 15 do 24

let. Mladi zaposleni velikokrat podležejo pritisku delodajalcev, ki jih iz različnih razlogov nočejo zaposliti za nedoločen čas ter jim nezakonito odpovedujejo in vračajo pogodbe. Ker je trg dela do mladih neprizanesljiv, se slednji velikokrat prepustijo manipulacijam delodajalcev, da bi obdržali delovno mesto. Po podatkih ZSSS naj bi se Slovenija po razširjenosti začasnih zaposlitev med mladimi v drugem četrtletju uvrstila celo na prvo mesto med državami Evropske unije, saj naj bi bilo 66,5 odstotka delovno aktivnih mladih samo začasno zaposlenih, med njimi 76,1 odstotka žensk in 60 odstotkov moških. Delodajalci zaradi velike ponudbe in pretoka delovne sile ne iščejo več ljudi, ki bi jih zaposlili za nedoločen čas, kar potrjujejo tudi podatki Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje. Tako naj bi bilo v mesecu maju za nedoločen čas razpisnih kar 74,4 odstotka vseh prostih del. Očitno je, da se delodajalci zaradi različnih vzrokov izmikajo zaposlovanju za stalno, pojavlja pa se tudi vedno več kršitev, zato bo morala država v prihodnje poostriiti nadzor nad ponudniki dela, da bo preprečila izkoriščanje in manipuliranje delodajalcev z zaposlenimi.

Pomoč ministrstva Na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve poskušajo pomagati mladim, ki se soočajo z iskanjem zaposlitve. A omenjeno ministrstvo je samo delček v verigi zaposlovanja. Z različnimi aktivnostmi poskušajo vplivati na delodajalce in hkrati mlade spodbujati k pridobivanju novih veščin in znanj, ki na neki način zagotavljajo uspešno zaposlitev. Na pristojnem ministrstvu zavračajo očitke ZSSS in poudarjajo, da zaposlenost v Sloveniji ni bila

V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije opozarja na problematiko zaposlovanja mladih.

Na konferenci EU so se udeleženci zavzeli za prožno in varno vključevanje na trg delovne sile.

Kariera in družina sta si čedalje bolj oddaljeni in se velikokrat celo izključujeta.

še nikoli po osamosvojitvi tako visoka, kot je zdaj, posledično pa je tudi brezposelnost najnižja doslej. Tako je bilo po podatkih ministrstva konec maja delovno aktivnih 879.616 oseb, kar je 15 tisoč več kot proti koncu lanskega leta. V primerjavi z letom 2004 se je število delovno aktivnih posameznikov povečalo za 70 tisoč.

Manj brezposelnih V skladu s statistiko se je tudi število mladih brezposelnih do 25 let zmanjšalo. V januarju 2005 je bilo brezposelnih 17.821 mladih, medtem ko analize kažejo, da jih je bilo v juniju 2008 le 8.077, kar je občutno manj kot pred tremi leti. Na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve si prizadevajo, da bi se mladi že v prvih štirih mesecih brezposelnosti vključili v programe aktivne politike zaposlovanja (APZ), ki jih izvaja zavod za zaposlovanje. Manjši delež mladih v strukturni brezposelnosti v primerjavi s prejšnjimi leti pa je zadosten dokaz o uspešnosti programov APZ, saj se je odstotek brezposelnih mladih iz leta 2006, ko je znašal 19,4 odstotka, v juniju letošnjega leta znižal na 13,3 odstotka. S tem se je zmanjšal tudi odstotek iskalcev prve zaposlitve, saj je v primerjavi z istim obdobjem lani njihovo število s 23,5 odstotka upadlo na 16,3 odstotka. Omenjeno ministrstvo bo v okviru programa aktivne politike zaposlovanja in operativnega programa človeških virov v obdobju od 2007 do 2013 še dodatno spodbujalo mlade iskalce zaposlitve k večji usposobljenosti in zaposlenosti. Programov APZ naj bi se udeleževalo 45 tisoč posameznikov, med katerimi naj bi bilo po podatkih kar 20 odstotkov mladih, ki aktivno iščejo zaposlitev.

Vključevanje mladih V okviru predsedovanja Slovenije Evropski uniji je v aprilu na Brdu potekala konferenca z naslovom Delo za mlade – blaginja za vse. Predstavniki evropskih držav so se strinjali, da je uspešno vključevanje mladih na trg dela eden najpomembnejših izzivov, s katerimi se srečuje Evropska unija. Poseben poudarek so dali izobraževanju, ki je po njihovo ključni

deve Marjeta Cotman poudarja, da mladi potrebujejo predvsem okolje, ki bo omogočalo razvoj zmožnosti in samouresničevanja, zato so na ministrstvu pripravili ukrepe, ki bodo usmerjeni k zagotavljanju čim lažjega prehoda iz sistema izobraževanja na trg dela, opremljanju posameznika z znanjem, usposobljenostjo in veščinami za uspešno zadovoljevanje potreb na trgu dela, od-

poklicnega, družinskega in zasebnega življenja.

Vse močnejša konkurenca

ZSSS je na svoji spletni strani objavila poročilo o položaju mladih na trgu delovne sile. Pri tem kritizira ukrepe programa aktivne politike zaposlovanja. Goran Lukič, sodelavec za socialno področje in varnost ter zdravje pri delu v ZSSS, navaja: »Slovenska stranica ukrepov aktivne politike zaposlovanja pa se medtem vse bolj križa z moraliziranjem in stigmatiziranjem brezposelnosti. Brezposelni so lenobe, brezposelni so izkoriščevalci socialnih privilegijev. Od tod tudi zadnje čase izjemno priljubljena skovanka 'moderna in učinkovita socialna država', ki pa ne pomeni nič drugega kot načrtno proizvajanje zaposlenih revnih.« Vsi se bomo morali sprijazniti, da je konkurenca na trgu delovne sile vse močnejša, poleg tega pa z nami tekmujejo še roboti in računalniki. Delodajalci zaposlujejo le še tiste z obilico izkušenj, znanja, sposobnosti in kančkom zvez. Čedalje bolj je pomembna iznajdljivost in rek: Vsak je svoje sreče kovač. **D**

V januarju 2005 je bilo brezposelnih 17.821 mladih, medtem ko jih je bilo v juniju 2008 le 8.077, kar je občutno manj kot pred tremi leti.

dejavnik zaposljivosti in učinkovitega družbenega vključevanja mladih. Zaskrbljiv je podatek, da je povprečna stopnja brezposelnosti mladih od 15 do 24 let v državah Evropske skupnosti 2,4-krat višja kot pri celotnem delovno sposobnem prebivalstvu, kar kaže na očitno zanemarjanje človeškega kapitala. Udeleženci omenjene konference so se strinjali, da se morajo z izzivi, ki zadevajo mlade na trgu dela, spoprijeti tako na nacionalni kot na evropski ravni. Hkrati se bo treba tudi celovito odzvati na demografske spremembe in posledice staranja družbe. Posebno pozornost so na konferenci namenili dostojnemu zaposlovanju mladih ter iskanju rešitev za njihovo prožno in varno vključevanje na trg delovne sile, ki bi mladim dalo več možnosti za uspešno zaposlitev.

Usklajevanje sfer Ministrica za delo, družino in socialne za-

stranjevanju ovir, ki negativno vplivajo na svobodno odločitev mladega človeka pri ustvarjanju družine, zagotavljanju dobre in varne zaposlitve ter ustrezne socialne varnosti, spodbujanju geografske in poklicne mobilnosti ob zagotavljanju dobre in varne zaposlitve. Na ministrstvu si prizadevajo poiskati možnost za uspešno in lažje usklajevanje

DRUŽBA ZA GRAFIČNE DEJAVNOSTI, TRGOVINO IN STORITVE

ma-tisk, d. o. o.

p.p. 313
špelina ul. 2
2102 maribor
slovenija

telefon

+386 (02) 330 16 30

fax

+386 (02) 330 16 65

e-mail

info@ma-tisk.si

web

www.ma-tisk.si

črna na belu u barvah

Na obisku pri Slovencih

Ameriški veleposlanik v Sloveniji Yousif Ghafari je 22. julija obiskal ameriške Slovence v Clevelandu. Na Ghafarijevem zaslišanju pred evropskim pododborom senatnega odbora za mednarodne odnose je republikanski senator rodu iz Ohia George Voinovich namreč predlagal, da kandidat naveže stike s slovenskimi izseljenci v ZDA. Ghafari je obljubil, da bo to storil, zato se je oglasil pri največji slovenski skupnosti v ZDA v Clevelandu. V organizaciji slovenskega generalnega konzulata v Clevelandu se je na kosilu v znani restavraciji Sterle Country House, kjer postrežejo s slovensko hrano in pijačo, srečal z okoli 45 uglednimi Slovenci iz Clevelanda in okolice. Obiskal je Univerzo Cleveland State, kjer je bil pred kratkim ustanovljen Center za slovenske študije, ter nov Slovenski muzej in arhiv v Slovenskem narodnem domu. Srečal se je tudi s predstavniki Združenja slovenskih poslovnih strokovnjakov. Ameriškim Slovencem je opisal svoje dosedanje izkušnje v Sloveniji, ki jih je označil kot pozitivne, posebej pa je pohvalil dosežke države na političnem, gospodarskem in kulturnem področju. (Foto: Phil Hrvatin)

Ameriški veleposlanik v Sloveniji Yousif Ghafari v Clevelandu

DVOJEZIČNI NAPISI Končno je zavel drugačen veter glede dvojezičnih krajevnih napisov na avstrijskem Koroškem. Nemški dnevnik Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ) se je podrobno posvetil tej problematiki. Komentator Reinhard Olt ugotavlja, da si deželni glavar avstrijske Koroške Jörg Haider prizadeva, da bi spor s slovensko manjšino ostal pri življenju in da so dvojezični napisi koroška specialiteta v gostilniških debatah. Deželni glavar Haider skrbi, da se ta večni spor nadaljuje, čeprav mnogim ni jasno, zakaj ne privoli niti v majhne slovenske napise krajev na tablah naselij. Predvsem v Pliberku (Bleiburgu) je upor najbolj goreč, čeprav nihče v tem kraju nima sorodnika brez slovenskih korenin. Olt dodaja, da si mnogi želijo, da bi že imeli mir pred tovrstnimi spori. Komentator v daljšem prispevku opisuje celotno zgodovino in ozadje spora glede dvojezičnosti v Avstriji vključno s pravicami v Avstrijski državni pogodbi, odločitvami avstrijskega ustavnega sodišča glede deleža manjšine, ko je treba postaviti dvojezične napise, upiranjem deželnega glavarja Haiderja, vztrajanjem predstavnikov slovenske manjšine in poskusi Dunaja, da bi problem rešili. Olt še piše, da je spor v Pliberku nerešljiv, v Globasnici pa je položaj povsem drugačen. Tu je navzočnost slovenske manjšine jasno vidna. Začne se pri dvojezičnih krajevnih napisih in nadaljuje v občinskih uradih, vrtcih in šolah. Jasni so dvojezični napisi »gostilna-gasthaus«, »posojilnica-bank« in »zadruga-market«, osem od desetih prebivalcev med seboj govori slovensko, dvojezični napisi pa so zanje nekaj povsem običajnega. Po mnenju slovenskih prebivalcev je v drugih občinah na avstrijskem Koroškem drugače zaradi politike, saj že socialdemokrati sredi 70. in 80. let niso bili nič boljši od Haiderja danes.

Srečanje ameriških Slovencev 20. julija na Slovenski pristavi pri Clevelandu

GLASOVANJE IZ TUJINE Na septembrskih parlamentarnih volitvah bo lahko glasovalo 45.500 slovenskih državljanov, ki stalno prebivajo v tujini. Med njimi jih 12.000 živi v državah zunaj Evrope, največ v Kanadi, Argentini in Avstraliji. Ti izseljenci bodo lahko volili s pomočjo uradnih praznih glasovnic, ki jih bodo na njihove naslove začeli pošiljati 1. avgusta, zadnji rok za pošiljanje gradiva pa je 5. september, ko bodo že znane kandidatne liste. Državna volilna komisija je minuli teden sklenila, da bodo izpolnjene glasovnice po pošti prejeli volivci v državah Evropske unije, Švici, skandinavskih državah, državah nekdanje SFRJ in Albaniji. Vsem drugim bodo skupaj z volilnim gradivom zaradi geografske oddaljenosti poslali uradne prazne glasovnice. V posebni volilni imenik volivcev s stalnim prebivališčem v tujini je vpisanih 45.554 oseb, ki živijo v 95 državah po vsem svetu. Od tega jih 33.358 oziroma dobrih 73 odstotkov živi v evropskih državah in bodo torej po pošti glasovali z enakimi glasovnicami kot volivci na voliščih v Sloveniji. V tujini bodo lahko glasovali tudi volivci, ki bodo v času volitev v tujini začasno. Lahko bodo glasovali na diplomatsko-konzularnih predstavništvih ali po pošti, če bodo svojo željo do 22. avgusta sporočili Državni volilni komisiji.

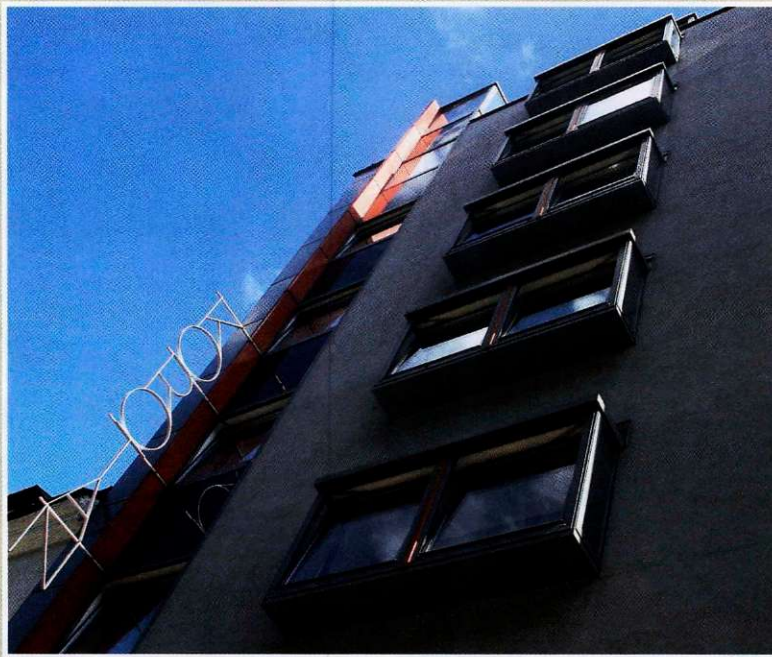
V tujini bodo dobili prazne glasovnice.

Globasnica je eden redkih krajev na Koroškem, ki ima dvojezični napis.

ODZIVI NA KOROTAN Konec julija se je upravni odbor Društva slovenskih pisateljev (DSP) odzval na dejstvo, da se slovenski dom na Dunaju prodaja, in na večmesečno prelaganje odločitve slovenske vlade o nakupu Korotana. Društvo je slovensko vlado pozvalo, naj zavaruje vitalne slovenske kulturne interese na Dunaju in konča predolgo dogovarjanje o nakupu Korotana v dobro slovenskih kulturnih in nacionalnih interesov, v dobro slovenskih študentov, kulturnikov in vseh državljanov, ki jih pot kdaj zanese na Dunaj. Pisatelji so začudeni in zaskrbljeni ter hkrati opozarjajo na pomanjkanje slovenskih kulturnih centrov po svetu. Tudi ekonomsko šibkejšje članice EU

ali države kandidatke za vstop v EU imajo mnogo bolj razvito mrežo kulturnih centrov po evropskih državah kot Slovenija, ki se neprestano kiti s svojo ekonomsko uspešnostjo, so zapisali pisatelji. V vseh letih od samostojnosti naprej nobeni od slovenskih vlad ni uspelo niti v eni evropski prestolnici odpreti kakšnega kulturnega centra, ki bi kontinuirano deloval v prid slovenskim kulturnim in s tem tudi nacionalnim, ekonomskim in drugim interesom. »Aktualna vlada pa gre v nerazumevanju in ignoranci slovenskih kulturnih in razvojnih potencialov še korak dlje: ukinja mesto kulturnega atašeya v Berlinu (drugod jih niti nimamo) in ne zmore preprečiti prodaje Korotana tujim kupcem, čeprav je ta že desetletja eno glavnih žarišč slovenske

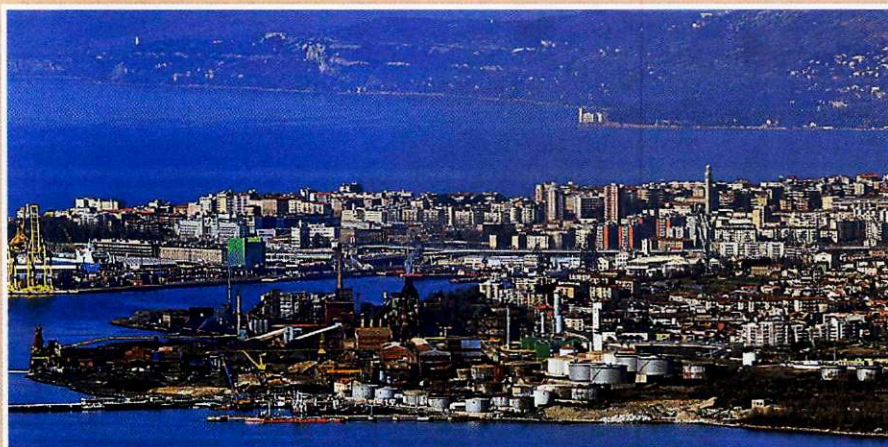
Študentski dom Korotan na Dunaju - izobraževalno in kulturno središče Slovencev.

kulturne dejavnosti na Dunaju in je številnim generacijam slovenskih študentov omogočil, da so se šolali v eni od pomembnejših svetovnih kulturnih prestolnic,« je bil kritičen upravni odbor DSP. Vlada Republike Slovenije se je na poziv slovenskih pisateljev takoj odzvala in zapisala, da poziv razume kot dobrodošlo podporo varovanju slovenskih kulturnih in nacionalnih interesov, ki jih v omenjenem primeru vseskozi zasleduje tudi sama vlada. »S strani vlade je bil v preteklosti že večkrat izražen velik interes za ohranitev študentskega doma Korotan, ki bi se tako lahko oblikoval v izobraževalno in kulturno središče Slovencev v Avstriji. V ta namen je

slovenska vlada pripravljena zagotoviti tudi potrebna sredstva za nakup oziroma za rešitev študentskega doma. Vendar pa, kljub že omenjeni pripravljenosti, Vlada RS ne more odobriti več milijonov evrov davkoplačevalskega denarja, vse dokler ne bo zagotovljena popolna transparentnost predlagane rešitve omenjenega problema, saj je pri tem zavezana k skrbnemu ravnanju in spoštovanju vseh zakonskih pogojev, ki morajo biti izpolnjeni ob morebitnem nakupu,« je še zapisano v odzivu vlade, ki je zagotovila, da si bo še naprej prizadevala, da bi študentski dom Korotan lahko v duhu njegovega ustanovitelja in graditelja patra Ivana Tomažiča služil sedanjim in naslednjim slovenskim študentskim generacijam.

IZVOLJENI ČLANI POSVETOVALNE KOMISIJE Konec julija je skupščina izvoljenih predstavnikov slovenske narodne skupnosti v Italiji na svojem zasedanju v prostorih deželnega parlamenta Furlanije-Juljske krajine (FJK) izvolila svoje člane v posvetovalno komisijo, ki jo določa deželni zaščitni zakon za slovensko manjšino, ki je bil sprejet jeseni 2007. Soglasno so izvolili šest članov komisije, tri redne in tri nadomestne. Za redne člane so bili izvoljeni Iztok Furlanič za Tržaško, Aleš

Waltritsch za Goriško in Michele Coren za Videmsko, za nadomestne pa Alenka Vazzi za Tržaško, Julijan Čaudek za Goriško in Stefano Predan za Videmsko. Soglasna izvolitev je sad dogovora treh največjih političnih sil, za katere tradicionalno volijo Slovenci v Italiji, torej med stranko Slovenska skupnost (SSK), Demokrasko stranko (DS) in Stranko komunistične prenove (SKP). Tako sta Coren in Čaudek predstavnika SSK, Waltritsch in Vazzijeva zastopata DS, Furlanič in Predan pa SKP. Zbrane izvoljene predstavnike je na začetku nagovoril predsednik deželnega parlamenta FJK Edouard Ballaman in opozoril na pomen deželnega zaščitnega zakona za Slovence. Posvetovalna komisija, ki jo določa deželni zaščitni zakon za Slovence, bo z novimi, širšimi pristojnostmi nadomestila nekdanjo komisijo za kulturne in umetniške dejavnosti Slovencev. Nova komisija, ki bo formalno začela delovati jeseni, ko bodo znani vsi njeni člani, šteje enajst članov, predseduje pa ji deželni odbornik za kulturo Roberto Molinaro. Njena temeljna dejavnost je vezana na izvajanje deželnega zaščitnega zakona, delovala pa bo tudi kot posvetovalno telo deželnega parlamenta in deželne vlade glede vseh vprašanj, ki zadevajo življenje slovenske narodne skupnosti v Furlaniji-Juljski krajini.

Posvetovalna komisija bo z novimi pristojnostmi nadomestila prejšnjo komisijo.

Kdo bo zmagovalc – John McCain ali Barack Obama, bo znano 4. novembra.

McCain v medijski senci Obame

Petra Janša, foto: Reuters

Predsedniška tekmeca Barack Obama in John McCain sta se v svojih političnih kampanjah znova osredinila na nestabilno gospodarstvo v ZDA, saj bo George Bush nasledniku zapustil velik proračunski primanjkljaj.

Po ocenah gospodarskih analitikov je velikanski primanjkljaj tako novo politično orožje za demokrate. Tako bodo 4. novembra lahko šli na volitve z besedami, ki jih je izrekel predsednik odbora za proračun v predstavnem domu kongresa John Spratt iz Južne Karoline: »490 milijard dolarjev proračunskega primanjkljaja je žalostna dediščina Busheve administracije, pod katero je rekordni proračunski presežek postal največji primanjkljaj v zgodovini ZDA.« Bela hiša sicer napoveduje, da bo v letu 2009 kar 407 milijard dolarjev proračunskega primanjkljaja, vendar to po ocenah analitikov ni realno, ker ne vključuje stroškov v višini 80 milijard dolarjev za vojni v Iraku in Afganistanu. Republikanski kandidat John McCain zato ob nadaljevanju vojne v Iraku na splošno obljublja novo znižanje davkov in zmanjšanje domače porabe, demokrat Barack Obama pa

prav tako na splošno konec vojne in povečanje domače porabe, vendar tudi zvišanje davkov za najbogatejše Američane.

Po Bližnjem vzhodu Ameriški predsedniški kandidat Barack Obama je že pred svojo prvo sedemdnevno mednarodno turnejo po Bližnjem vzhodu in Evropi v časniku New York Times poskušal podrobneje razložiti svojo politiko glede Iraka. Napovedal je, da bi v roku šestnajstih mesecev od prevzema oblasti iz Iraka umaknil bojne enote, a hkrati poudaril, da bodo morale biti ZDA pri umiku »tako previdne, kot so bile neprevidne pri vstopu«. V velikem govoru o svoji zunanjepolitični strategiji in strategiji nacionalne varnosti je tudi napovedal, da bo žarišče vojne proti terorizmu usmeril proti teroristični mreži Al Kaida ter talibanom v Afganistanu in Pakistanu, za kar si je prislužil kritike republikanskega predsedniškega kandidata McCa-

ina, ki je izjavil, da Obama ne ve, o čem govori, v nasprotju z njim, ki ve, kako zmagati v vojnah.

Zato se ne smemo čuditi, da je demokratični senator iz Illinoisa svojo nedavno mednarodno turnejo nepričakovano začel v Afganistanu, kjer je pozdravil ameriške vojake v letalskem oporišču v Džalalabadu, v oporišču Bagram pa se je sešel s poveljstvom ameriške vojske v tej državi. Obama, ki se je srečal tudi z afganistanskim predsednikom Hamidom Karzajem, je svoj obisk nadaljeval v Iraku, se srečal z iraškim premierom Nurijem al Malikijem, na programu pa je imel tudi pogovore s predsednikom države Džalalom Talabanim in z ameriškim vojaškimi poveljniki. Iraški premier je na srečanju poudaril, da ne podpira nobenega posebnega urnika za umik ameriških vojakov iz Iraka, nasprotno, zavzema se za umik ameriških sil iz Iraka »v najhitrejšem mogočem roku«,

saj bi umetno podaljševanje ameriške vojaške navzočnosti v Iraku po njegovem prepričanju ustvarilo dodatne težave. Konec leta se namreč izteče mandat varnostnega sveta Združenih narodov, ki omogoča ameriško vojaško navzočnost v državi. Al Maliki pa se je resneje zavzel za dolgoročen strateški sporazum z ZDA, ki naj bi končno postavil temelje za gospodarsko in kulturno sodelovanje med državama. Po srečanju z jordanskim kraljem Abdulahom v Amanu je Obama odpotoval v Izrael na sestanek s premierjem Ehudom Olmertom, nato pa obiskal tudi Zahodni breg, kjer se je sešel s palestinskim predsednikom Mahmudom Abasom. Z izjavo, da bi moral Jeruzalem ostati prestolnica Izraela in ne bi smel biti razdeljen, je v javnosti sprožil kar nekaj negotovanja, saj mednarodna skupnost vključno z ZDA ne priznava zahteve Izraela, da je Jeruzalem njegova »več-

na in nedeljiva« prestolnica. Z obiskom spominskega centra za žrtve holokavsta Jad Vašema in Zidu objokovanja je Obama želel slediti svojemu tekmecu Johnu McCainu, ki je Izrael obiskal marca, a se pri tem ni odločil za obisk Zahodnega brega. Palestinci so obisk Obame v Ramali pozdravili, saj naj bi jim bil kljub vsemu ljubši od McCaina, ki bo po vsej verjetnosti v primeru izvolitve v Belo hišo nadaljeval protiarabsko politiko sedanjega predsednika ZDA Georgea Busha. Po drugi strani naj bi Obamove muslimanske korenine po očetu povzročale precejšnje skrbi Izraelcem.

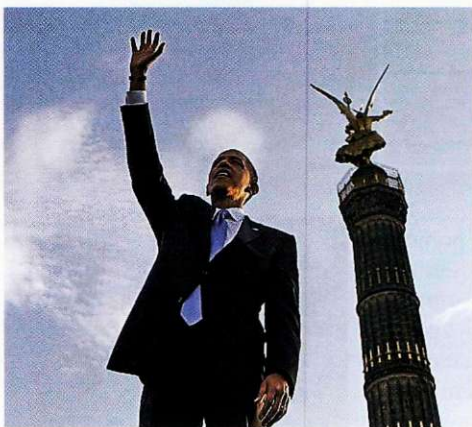
Evropska pričakovanja Evropsko pot je ameriški demokratični kandidat Barack Obama začel v Nemčiji, kjer je v govoru pred stebrom zmage v berlinskem parku Tiergarten, nedaleč od porušene berlinskega zidu, Berlinčane in Američane kot tudi vse Zemljane pozval k skupnemu boju proti terorizmu in opozoril na nevarnosti podnebnih sprememb. Obsodil pa je medsebojno obtoževanje Evrope in ZDA, ki druga drugo krivita za napetosti v odnosih. »Mnenje v Evropi, da so za vse slabo v svetu krive ZDA, je postalo preveč razširjeno. Prav tako se v ZDA pojavljajo mnenja, ki zanikajo pomembnost vloge Evrope za našo varnost in prihodnost,« je dejal Obama in poudaril, da so te izjave daleč od resnice.

Po srečanju z nemško kanclerko Angelo Merkel se je predsedniški kandidat odpravil še na obisk v Pariz in se sešel s francoskim predsednikom Nicolasom Sarkozyjem. Po srečanju je Obama dejal, da so Američani izjemno naklonjeni Francozom, Sarkozyja pa je pohvalil za njegov prispevek pri razbijanju predsodkov o ZDA.

Svojo prvo turnejo po Evropi je Obama sklenil v Veliki Britaniji, kjer sta ga sprejela britanski premier Gordon Brown in odposlanec bližnjevzhodne četverice Tony Blair. V nasprotju z javnim govorom, ki ga je imel Obama v Berlinu, je njegov obisk v Londonu potekal večinoma brez žarometov, saj so se Britanci tako želeli izogniti vtisu, da dajejo prednost

Obama je napovedal umik vojaških enot iz Iraka.

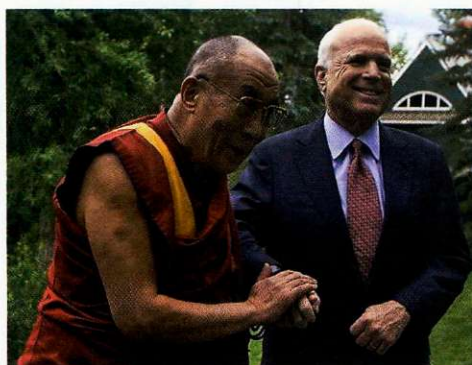
Obama pred stebrom zmage v berlinskem parku Tiergarten

Obisk spominskega centra za žrtve holokavsta Jad Vašema

demokratskemu predsedniškemu kandidatu pred republikanskim Johnom McCainom.

Sicer pa je Evropa od Obame pričakovala, da bo poskušal obnoviti v minulih letih ohlajene odnose med obema stranema Atlantika, ki so si jih le za silo trudili zakrpati konservativni evropski voditelji, kot sta Merklova in Sarkozy. Evropa tako podpira Obamove zunanje politične cilje, kot so zaprtje oporišča Guantanamo na Kubi, preprečevanje širjenja jedrskega orožja, neposredni pogovori z Iranom, odločen angažma v bližnjevzhodu.

Srečanje McCaina z dalajlamo

dnem mirovnem procesu in boj proti podnebnim spremembam po zgledu EU.

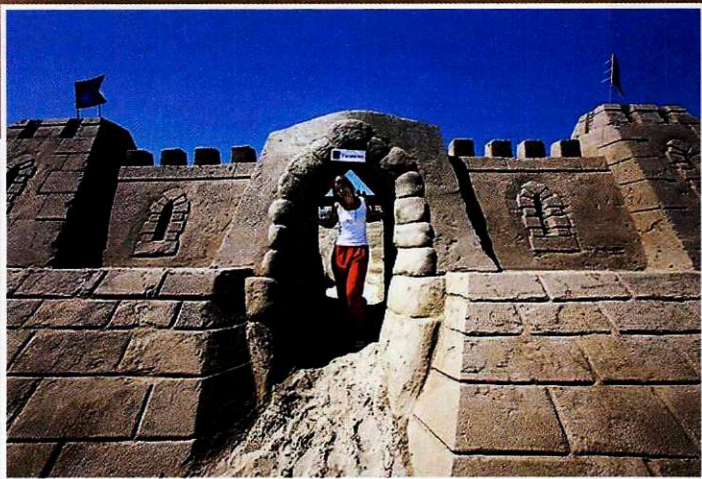
McCain v senci Obamova turneja pa je nedvomno zbudila republikanskega kandidata McCaina, saj je v neki nemški restavraciji v prestolnici Ohia dejal, da bi imel tudi sam rad govor v Berlinu, vendar raje kot predsednik ZDA, ne pa kot predsedniški kandidat. Ponovil je tudi mnenje, da Obama ne razume, za kaj gre v Iraku, in da zagovarja umik ameriške vojske iz te države, ker brez tega ne bi osvojil demokratske predsedniške nominacije. Senator iz Arizone je v okviru svoje predsedniške kampanje poskušal obiskati tudi naftno ploščad v Mehiškem zalivu, kjer bi poudaril pomen črpanja nafte ob obali ZDA, vendar mu jo je zagodel orkan Dolly, ki je udaril ob obalo Teksasa. Zato pa se je v Aspnu srečal s tibetanskim duhovnim voditeljem dalajlamo, za katerega je dejal, da ga je vedno spoštoval in občudoval.

Javnomnenjske raziskave kažejo, da ima McCain, ko gre za zunanjo politiko in nacionalno varnost, bistveno prednost pred Obamo, a kaj ko ta ni v ospredju zanimanja Američanov. Ti se namreč ukvarjajo predvsem z naraščajočo inflacijo, upadanjem zaposlovanja, propadanjem hipotek, kreditno krizo ter rastjo cen energije in hrane, zato senator iz Illinoisa za zdaj v anketah zanesljivo vodi pred McCainom.

Nekoliko presenetljivo pa je nedavna anketa časopisa USA Today in inštituta Gallup pokazala, da republikanski predsedniški kandidat John McCain vodi proti demokratu Baracku Obami z 49 odstotki proti 45. To kaže, da Obami turneja po svetu ni koristila, saj očitno Američani v njem vidijo rizičnega kandidata, ki predstavlja prevelike spremembe, v McCainu pa človeka, ki predstavlja kontinuiteto, trdnost in stabilnost. Vse to pomeni, da predsedniška tekma še zdaleč ni odločena. **D**

George Bush nasledniku zapušča velik proračunski primanjkljaj.

Peščeni hotel v Veliki Britaniji

Britanskemu kiparju Marku Andersonu se je uresničila velika želja, saj mu je na plaži Weymouth v Dorsetu na jugovzhodu Velike Britanije uspelo zgraditi hotel iz peska, kar je prvi tak podvig v svetovnem merilu. Hotel, ki nima strehe, je gradila ekipa štirih kiparjev, ki so teden dni delali po 14 ur dnevno, pri tem pa porabili 1000 ton peska. Gostje, ki so se pripravljali sprijazniti s tem, da hotel nima ne stranišča ne kopalnice, in ki jih ne moti pesek med prsti na nogah, bodo lahko na peščenih posteljah zrl v jasno nebo za 20 ameriških dolarjev na noč. Po Andersonovih besedah rezervacije že sprejemajo, sanjska stvaritev pa bo obstajala samo toliko časa, dokler je plima ne bo odplaknila.

V pepelu V turističnem mestu Weston-super-Mare v zahodni Angliji je divjal požar in eno tamkajšnjih glavnih turističnih znamenitosti, veliki zgodovinski pomol, spremenil v kup pepela. Na kraju požara je sodelovalo 15 gasilskih vozil in okoli 100 gasilcev. Mimoidoči niso mogli verjeti svojim očem, ko so videli, kako obsežen je požar, saj so ogromni rdeči plameni segali na stotine

metrov v zrak po vsem pomolu, vse skupaj pa je bilo kot ogromen kres. Veliki pomol so zgradili 1904 in je bil ena glavnih zgodovinskih znamenitosti. Na njem so kasneje zgradili zabavišni park, progo za gokart, bar in kavarno.

Brez beračev Na ulicah Benetk je prepovedano beračenje, kršilec pa grozi denarna kazen do 500 evrov. Ukrep so uvedli, da bi na milijone turistov, ki obiščejo to mesto, obvarovali pred organiziranimi skupinami beračev. Beneški mestni svet želi na ta način stopiti na prste brezsrčnim tihotapcem ljudi, ki izkoriščajo dobroto ljudi in pošiljajo beračit predvsem invalide in otroke. Boj proti beračenju je napovedala

Cortina d'Ampezzo v Dolomitih, kjer so mestni svetniki odločili, da bodo z ulic pregnali tudi vse tiste, ki tam zbirajo podpise in denar za razne dobrodelne organizacije. Podoben ukrep proti beračenju so aprila sprejeli v Firencih, kjer so beračem prepovedali, da bi pri svojem opravilu ležali na ulicah. V Assisiju, mestu svetnika

Franciška Asiškega, pa so beračarje prepovedali v okolici cerkva.

Urejeno Španski kralj Juan Carlos in venezuelski predsednik Hugo Chavez sta na srečanju na Mallorci zgladila nesporazume, potem ko sta se na ibero-ameriškem vrhu v Čilu novembra lani sporekla, pri čemer je Juan Carlos Chavezu celo zabrusil, naj utihne. Španski kralj in venezuelski predsednik sta se v kraljevi poletni rezidenci na balearskih otokih pozdravila z dolgim stiskom rok. Chavez je ob tem v šali predlagal skok na plažo, saj naj bi se zaradi vročine počutil, kot da je na Kubi ali Jamajki. Stisk rok, pospremljen s prijateljskimi šalami, je tako potegnil

TUJI TISK

Financial Times

Pregled fizike

Konec avgusta naj bi izvedli enega največjih znanstvenih eksperimentov na svetu, v katerem bodo poskušali v miniaturni rekonstruirati razmere, v katerih je nastalo vesolje. Evropski center molekularne fizike pri

Ženevi (CERN) bo usmeril prvi žarek iz vodikovih jeder s skoraj svetlobno hitrostjo v zaprt predor, dolg 27 kilometrov. Vodja projekta Linn Evans je dejal, da se bodo prva trčenja delcev zgodila čez sedem do osem tednov, v začetku jeseni, ko bo CERN v predor spustil dva žarka v različnih smereh. Fiziki predvidevajo, da bodo ta silovita trčenja protonov in kasneje težjih delcev dala množico subatomske delcev, ki jih do sedaj še niso videli. Kot rezultat se bodo potem morda pojavile nove teorije sil in delcev, ki določajo usodo vesolja. Preden bodo zagnali pospeševalnik, bo treba 50.000 ton opreme ohladiti na 1,8 stopinje nad absolutno ničlo po Kelvinu.

El Pais

Gen nespečnosti

Skupina ameriških znanstvenikov je odkrila gen nespečnosti, ki igra pomembno vlogo pri regulaciji spanja. Ni še popolnoma jasno zakaj, toda spanec je nujnost tako za ljudi kot za živali, tudi za take, ki so razvojno zelo

daleč od nas: za muhe, ribe ali črve. Znanstveniki so v poskusih ugotovili, da mutanti muh, ki nimajo določenega gena, spijo za 85 odstotkov manj kot navadne muhe, in nekateri celo poginejo. Kontrola nad spancem je odvisna od dveh temeljnih dejavnikov: časa spanja in potrebe po snu. T. i. gen nespečnosti je del drugega mehanizma in vpliva tako na spanec kot na obnovo po dolgotrajnem bedenju. Čeprav so ljudje in muhe v evolucijskem smislu zelo daleč drug od drugega, znanstveniki vedo, da se mnogi geni ujemajo pri obeh vrstah in delajo poskuse na muhah, da bi razumeli, kako identični geli delujejo pri ljudeh.

črto pod lanski prepir. Chavez je novembrski ibero-ameriški vrh z nenehnimi besednimi napadi spremenil v pravi cirkus. Med drugim je nekdanjega španskega premiera Joséja Mario Aznarja večkrat označil za fašista, slabšega od kače, ker je sodeloval z ZDA v vojni v Iraku. Sedanji španski premier José Luis Zapatero je Chaveza diplomatsko pozval, naj spoštuje druge voditelje, in poudaril, da je bil Aznar

legitimni predstavnik Španije. Juan Carlos pa je venezuelskega predsedniku brez dlake na jeziku dejal, naj raje utihne, Chavez je odvrnil, da z resnico ne more nikogar užaliti.

Povabilo Iraški premier Nuri al Maliki je papeža Benedikta XVI. povabil, naj obišče Irak. Al Maliki in papež sta se srečala v papeževi poletni rezidenci Castel Gandolfo. Po navedbah iz Vatikana sta govorila o razmerah v Iraku. Papež je v 20-minutnem

pogovoru izrazil upanje, da bo konflikt v Iraku razrešen mirno in z dialogom, v katerem bodo sodelovale vse etnične in verske skupine, vključno z manjšinami. Benedikt XVI. že od svoje izvolitve za papeža leta

2005 vedno znova opozarja na težko usodo krščanskih beguncev v Iraku in poziva h koncu trpljenja za celoten iraški narod. Zaradi vojne in nasilja naj bi se bilo število kristjanov v Iraku prepolovilo na 600.000.

Poškodba letala Potniško letalo avstralske družbe Qantas, ki velja za eno najvarnejših letalskih družb na svetu, je moralo na poti iz Londona v Melbourne zasilno pristati v Manili na Filipinih. Na desni strani trupa letala je namreč nastala velika luknja, zaradi katere je prišlo v letalu do težav s pritiskom. Ranjenih ni bilo. Qantasov boeing 747-400 s 346 potniki in 19 člani posadke je na letališču v Manili uspešno pristal. Po pristanku so

ugotovili, da na spodnjem delu trupa letala v bližini desnega krila zeva okoli tri metre velika luknja. Skozi njo je bilo mogoče videti kose prtljage. Prestrašeni potniki, nekateri so od šoka bruhali, so po pristanku pojasnje-

vali, da so nenadoma zaslišali močan hrup in videli dele letala, kako letijo po zraku. Ker se je znižal pritisk, so se prednje spustile kisikove maske, letalo pa se je v zelo kratkem času spustilo za kar 6000 metrov.

Ne odnehajo z bogatenjem urana

Iran ima kar 6.000 novih centrifug za bogatenje urana, kar je občutno več, kot je doslej obsegal iranski jedrski program. Iran je aprila, ko je imel obrat za bogatenje urana v Natanzu 3.000 centrifug, napovedal, da namerava to število podvojiti. Predsednikova izjava, da je ta cilj dosežen, bo zagotovo negativno vplivala na odnose z ZDA in drugimi svetovnimi velesilami. Washington in njegovi zavezniki namreč že dolgo zahtevajo, da Iran zamrzne svoj jedrski program, saj se bojijo, da je namenjen izdelovanju jedrskega orožja. Uran se namreč lahko uporablja za gorivo v jedrskih reaktorjih ali za bojne glave jedrskega orožja, odvisno od stopnje bogatenja. Iran vztraja, da uran bogati izključno za pridobivanje energije.

VIR: STA

TUJI TISK

Die Presse

Korupcija v Ukrajini

Ukrajina je na 118. od 180 mest na seznamu držav z visoko korupcijo, in če ne bo hitro ustavila napredovanja korupcije in podkupovanja, bodo dolgo pričakovani interesi tujine za vlaganja v njeno gospodarstvo počasi usahnili in

se preusmerili na druga območja, do zbližanja z Zahodno Evropo pa ne bo prišlo. Po volitvah 2007 sta predsednik Viktor Juščenko in premierka Julija Timošenko navedla nekaj predlogov: Juščenko je objavil ustanovitev protikorupcijske komisije, svoje institucije pa sta odprli tudi notranje ministrstvo in vrhovno sodišče. Težava je, da vse te organizacije še zdaleč niso učinkovite, temveč obstaja bojazen, da bodo delovale druga proti drugi. Strahovi so se potrdili konec junija, ko so v parlamentu obravnavali zakon, ki bo omejil pristojnosti vrhovnega sodišča; zmanjšali bodo število sodnikov s 96 na 16 in ga razdelili na štiri glavna področja. Ta ukrep bo še dodatno otežil izvajanje protikorupcijskih ukrepov.

Mignews

Portugalščina

V Lizboni je potekal vrh društva portugalsko govorečih držav. Njegova osrednja tema je bila skupni svetovni jezik. Tako je portugalski predsednik izjavil, da položaj jezika v svetu močno vpliva na politično pomembnost države, kjer

velja za uradnega. Kot ocenjujejo, je portugalsčina materni jezik 244 milijonov ljudi, četrta milijarde prebivalcev našega planeta. Je uradni jezik v osmih državah: na Portugalskem, v Braziliji, Angoli, Mozambiku, Gvineji Bisao, na Zelenortske otokih itd., zato ima tudi uradne različice. Tako je na primer v Braziliji, kjer imajo svoj pravopis in posebno izgovarjavo. Sprejeli so odločitev, da bodo evropsko različico pravopisa portugalsčine prilagodili brazilski, ki se je prilagodila samo v malenkostih. Portugalski pravopis bo tako postal bolj preprost, portugalska abeceda pa bo dobila tri nove črke k, w in y, ki so se sicer že zdavnaj uporabljale, a vedno le neuradno.

Dr. Andrej Bajuk

Očitno nekateri znova sledijo Kučanovim željam

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Dr. Andrej Bajuk se je rodil oktobra 1943 v Ljubljani. V prvih dneh maja 1945 je njegova družina emigrirala iz Slovenije. Skoraj tri leta so živeli po taboriščih Spodnje in Gornje Avstrije, potem pa so odšli v Argentino in se naselili v Mendosi. Tam je potem odrasčal, študiral in si ustvaril družino. Svojo prvo diplomu iz ekonomije je opravil v Mendosi, na posebnem dveletnem mednarodnem programu, ki ga je organizirala čikaška univerza, je pridobil prvi magistririj, drugega skupno z doktoratom pa na univerzi Berkeley v Kaliforniji. Kmalu zatem je odšel v Washington, kjer je dobro leto delal pri Svetovni banki, nato pa se je zaposlil v Medameriški razvojni banki (IDB) in v njej ostal dolga leta. 15. aprila 2000 je bil izvoljen za podpredsednika stranke SLS+SKD Slovenska ljudska stranka, 3. maja 2000 pa za predsednika slovenske vlade. Od leta 2000 je predsednik Nove Slovenije. Govori angleško, francosko in špansko.

Makroekonomski kazalniki so izredno ugodni, država je v dobri kondiciji, kakor se reče v športnem žargonu. Kako komentirate te uspehe?

Dejstvo je, da je gospodarska rast v Sloveniji v zadnjih štirih letih znatno višja, kot je bila v prejšnjem mandatu. V veliki meri je to posledica reform, ki so omogočile prevzem evra, ter doslednega spoštovanja pakta stabilnosti in rasti v slovenskem prostoru. S tem smo ne samo uvedli, marveč tudi uveljavili drugačna »pravila igre«, ki pa so ne samo pod nadzorom domačih ustanov, temveč tudi tistih zunaj naših meja. To je nedvomno ustvarilo ozračje, da gre zares, da je igranje s pravili igre končano. Res pa je tudi, da so bila izredno ugodna leta tudi na ravni EU, vendar pa je gospodarska rast v Sloveniji več kot 2,5-krat višja od povprečja gospodarske rasti v državah evroobmočja. To so dejstva in to je realnost, ki je ni mogoče spremeniti.

Kaj pa inflacija?

Soočamo pa se z nadpovprečno inflacijo. Ko govorimo o inflaciji, je treba pogledati vzroke zanjo. Najprej se moramo zavedati, da imamo gospodarstvo, ki je še vedno v procesu konvergenca. Rastemo daleč nad povprečjem

in se hitro približujemo zaželenemu cilju, a vendar ga še nismo dosegli. Za to bo namreč potrebnih še nekaj let. Dokler pa je proces konvergenca v teku, lahko še vedno pričakujemo, da bo inflacija v državi še vedno nekoliko višja od inflacije na evroobmočju, in sicer predvsem zaradi t. i. nemenjalnega sektorja. Slovenija ima zelo odprto gospodarstvo, saj smo več kot 70 odstotkov vsega, kar smo leta 2007 ustvarili, tudi izvozili. To pomeni, da smo konkurenčni na mnogih segmentih gospodarstva. Bistvena značilnost nemenjalnega sektorja pa je, da tam ni pritiskov tuje konkurence, prihaja pa do različnih pritiskov po povišanju cen, tudi na račun poenotenja strukture plač. To je pričakovano. Prav zaradi nemenjalnega sektorja se bomo v Sloveniji še soočali z nekoliko višjo inflacijo. Drugo pa je to, da so bile tako naša država kot države evroskupine in nasploh vse države po svetu izpostavljene t. i. ponudbenim šokom. Tu je treba poudariti zelo pomembno dejstvo: naša inflacija ni posledica večjega domačega povpraševanja bodisi gospodinjstev ali države. Če pogledamo izdatke gospodinjstev, vidimo, da so se le-ti v letu 2007 v Sloveniji povečali za nekaj več kot 4 odstotke, kar je bistveno manj, kot je bila gospodarska rast, ki je presegala 6 odstotkov. V tem času se je povečala tudi javna poraba, vendar le za dobro tretjino gospodarske rasti. Inflacija v Sloveniji je posledica ponudbenih šokov, in to na dveh področjih. To sta cena hrane in nafte ter njenih derivatov. In čeprav se ti ponudbeni šoki niso pojavili le pri nas, so imeli večji učinek kot drugod, predvsem na evroobmočju.

Zakaj?

Ko analiziramo inflacijo, moramo pogledati, kakšen je učinek posameznega izdelka ali storitve v t. i. košarici, s katero merimo inflacijo v Sloveniji. Na področju nafte in njenih derivatov je v tej košarici delež teh stroškov še enkrat višji kot v državah EU. Zakaj? Zato, ker pri nas porabimo relativno več denarja za to kot na primer prebivalci Nemčije. To pomeni, da je ponder nafte in naftnih derivatov pri merjenju inflacije v Sloveniji toliko večji. V državah evroskupi-

ne brez Slovenije je le-ta okrog 4 odstotke, v Sloveniji pa je leta 2007 okoli 8,1 odstotka. Ponderji se vsako leto pregledajo, saj morajo izražati dejansko strukturo potrošnje. Edino kar ostane nespremenjeno, je sama košarica. Letos se je na primer ta ponder nekoliko znižal, kar je glede na gospodarsko rast pričakovano, a je še vedno skoraj še enkrat večji kot v državah evroobmočja brez Slovenije.

Kaj pa cene hrane in vpliv na inflacijo?

Dejstvo je, da se je hrana podražila povsod na svetu. Vendar so bile v Sloveniji, kjer smo temu izpostavljeni podobno kot povsod drugje, podražitve še bistveno višje. Če pogledamo predelano hrano, nam podatki zelo jasno pokažejo, kaj se dogaja pri nas in kaj je bilo v preteklosti zamujenega. Cene proizvajalcev predelane hrane v državah evroobmočja brez Slovenije so se v letu 2007 povišale za 8,6 odstotka, na drobno pa le za 7 odstotkov. To pomeni, da so bile cene na drobno za 1,6 odstotne točke nižje kot cene pri proizvajalcih, gledano v odstotkih so se povišale za 15 odstotkov manj kot cene proizvajalcev. Razlog za to so torej za 15 odstotkov nižje marže, kar pomeni, da so se tudi prodajalci na drobno prilagodili razmeram na trgu in tako ublažili učinke na končne cene. Kaj pa v Sloveniji? Podatki kažejo, da so se marže pri nas povečale za več kot 50 odstotkov, kar kaže na problem konkurence na področju trgovine na drobno. Čeprav je le-ta dejansko v zasebni lasti, pa se na drugi strani soočamo s preveliko koncentracijo trgovskih ponudnikov. Imamo namreč tri trgovske verige, ki obvladujejo skoraj 90 odstotkov slovenskega trga. V takih razmerah pa je težko verjeti, da je pri nas vse v redu, kar se tiče konkurence na trgu.

Kako ocenjujete zadnje dogajanje okrog urada za varstvo konkurence (UVK) pa tudi agencije za trg vrednostnih papirjev (ATVP) ter prizadevanja posameznikov, da bi ustavili njuno delo?

V Sloveniji nimamo več možnosti za povečanje konkurence znotraj sistema, tako da bi rekli, da bomo naše gospodarstvo odpri-

► Naše gospodarstvo je že odprto, problem pa je v tem, da je v nekaterih segmentih močno koncentrirano, kar pomeni, da na področju varstva konkurence UVK še marsikaj lahko postori. Vsaka stvar, ki onemogoča delo teh ustanov, pa je danes s strateškega vidika za razvoj gospodarstva silno negativna. Ne poznam sicer podrobnosti, vendar pa se mi zdi zelo nenavadno, da se prav zdaj ovira delo urada. Poudarim naj še, da se bistveno pozna razlika v njegovemu delu, potem ko

rečem, da bo še boljše, kot je bilo leto 2007. Če pogledamo zadolževanje v letih od 2001 do 2004, pa vidimo, da je prejšnja vlada državo zadolžila za 2.661 milijonov evrov. V našem mandatu je bilo zadolževanja za 843 milijonov evrov. To so nominalni podatki in ne deleži v BDP. To torej pomeni, da je za vsak evro, za katerega je nastal dolg države v mandatu naše vlade, prejšnja vlada državo zadolžila za 3,15 evra. Razlika je očitna, učinki našega pristopa pa so pozitivni.

Če kaj, se je ta vlada izkazala v svojem globalnem pristopu, da smo se zelo odgovorno lotili tudi dela na področju socialne politike.

je prišlo do kadrovskih menjav v vodstvu urada. Podobno je tudi pri ATVP. V moderni demokratični družbi sta tako UVK kot ATVP ustanovi, ki sta ustanovljeni in delujeta zaradi tega, da se uravnotežijo stvari in odpravljajo vse anomalije, ki omejujejo konkurenco ali ustvarjajo negotovost na kapitalnem trgu.

Kako je zadolženostjo države? V zadnjem času se o tem ne govori več.

Stvari na tem področju so se nekoliko razjasnile, kar pomeni, da bi bilo treba tudi na tem področju pozitivno oceniti vladu, zato se o tem ne govori več. Zadolženost države je zdaj manjša v deležu BDP, kar so preverljiva dejstva. Ko je naša vlada prevzela odgovornost za vodenje države ob koncu leta 2004, mi je moj predhodnik Dušan Mramor izročil dokument o paktu stabilnosti in rasti Slovenije, v katerem je bila navedena tudi napoved za naslednji dve leti na področju zadolževanja. Dokument je še danes objavljen na spletni strani ministrstva. V njem je bila navedena napoved za leto 2007, in sicer, da bo zadolževanje večje in bo znašalo okoli 30 odstotkov BDP. Dejansko pa je ta kazalnik danes bistveno nižji, in sicer 24,7 odstotka. To smo dosegli zaradi višje gospodarske rasti, zadolževali pa smo se vedno manj. Odplačali smo več posojil, kot smo jih najeli na novo. Pri tem smo se ravnali po določenih zakona o javnih financah, kjer je določeno, da se presežki likvidnih sredstev, ki jih ima država na primer iz prodaje državnega premoženja, uporabijo za znižanje dolga. Kot delež DBP se je celotni dolg države znatno znižal. Če pogledamo podatke in ocene celotnega sektorja države do konca leta 2008, v katerem so vključene vse državne ustanove, torej celotna država, je razvidno, da bo letos javnofinančna bilanca povsem uravnotežena. Tako kažejo tudi vsa poročila o izvrševanju državnega proračuna, za leto 2008 pa na podlagi že dostopnih podatkov lahko

Zanimivo je, da nekateri poskušajo minimizirati celo lanskega dosežek uravnotežene proračunske blagajne oziroma proračunski presežek, kar se je zgodilo prvič v zgodovini slovenske države. Kako je s tem oziroma kako bo v prihodnje?

V letu 2007 je Slovenija prvič po desetih letih dosegla proračunski presežek, zakaj pa nekateri zdaj poskušajo to minimizirati, je odgovor naslednji. Ko se je v Sloveniji zgodila višja inflacija od načrtovane, so nekateri želeli za to okriviti vladu, še posebej ministrstvo za finance, saj naj bi bile po njihovem mnenju javne finance največji vir te inflacije. Ne glede na to, da smo že od sredine lanskega leta dalje pojasnjevali, da bo pričakovani primanjkljaj bistveno nižji, in smo tudi napovedali možnost manjšega proračunskega

presežka, se je to preslišalo, zdelo se je, kot bi govorili v zid. To je bilo nekaj neverjetnega. Ko pa se je to zgodilo in se je izkazalo, da smo v proračunu RS dejansko po enajstih letih življenja v samostojni Sloveniji ustvarili presežek v proračunski bilanci, čeprav majhen, v višini dobrih 30 milijonov evrov, so poskušali to minimizirati, češ da je to premalo. A vendar, po denarnem toku smo porabili manj, kot se je v državni proračun nateklo denarja, kar pomeni, da fiskalna politika ni bila in še vedno ni vzrok inflacije.

Kako pa bo letos?

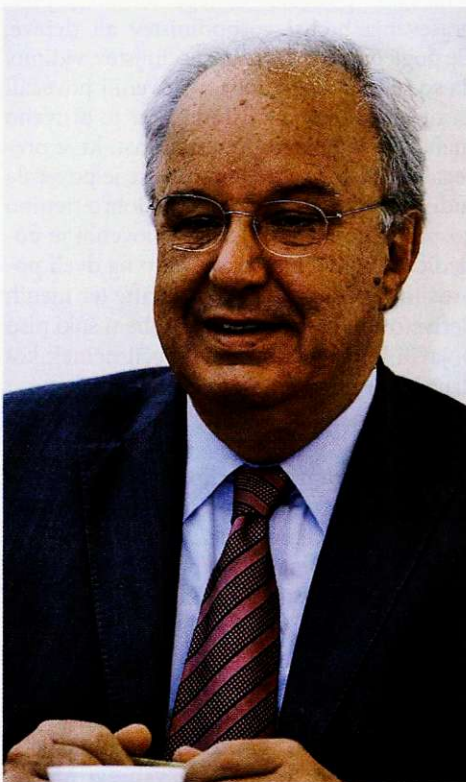
Presežek v proračunu bo letos večji in zelo mogoče je, da bomo dosegli presežek tudi v vseh javnih zavodih, občinah in drugih ustanovah, ki so v lasti države. Najverjetneje pa bo dosežen presežek v celoti tudi z vidika obratne realizacije (po metodologiji ESA 95).

Napovedi Umarja so vedno kar precej slabše od doseženega stanja. Zakaj?

To je res, njihove napovedi so bile vedno bolj negativne, kot je kazala realnost. To pomeni le, da imajo zelo konservativen pristop, ki zamegljuje jasno sliko. Zato moram tudi sam vedno razlagati stvari le za nazaj, saj so bile napovedi vedno nižje od dejanskega stanja kazalnikov, na primer gospodarske rasti, pri čemer je včasih prišlo celo do 50-odstotne razlike glede na doseženo dejansko stanje.

Kaj pa pravite na očitke, da vlada deli predvolilne bonbončke, ko uravnava področje davčne zakonodaje in s tem povezane davčne olajšave za najšibkejšo, usklajuje socialne transferje, ko se je odločila za t. i. draginjski dodatek upokojencem in podobno? Veliko jih meni, da je to mogoče, ker je vlada v tem mandatu veliko ustvarila in zdaj lahko to deli, če pa se nič ne ustvari, tudi ni mogoče deliti. Se strinjate s tem?

Tako je. Če kaj, se je ta vlada izkazala v svojem globalnem pristopu, da smo se zelo odgovorno lotili tudi dela na področju socialne politike. Dokazali smo, da smo vsakokrat, ko se je pojavila kakšna možnost, posamezne stvari na tem področju tudi zelo hitro popravili. Seveda vse v skladu z možnostmi. Tudi zato smo se že januarja letos odločili za izplačilo dodatkov upokojencem, saj se je izkazalo, da proračunske možnosti za to obstajajo. V čem pa je proračunska možnost? Ker imamo takšno gospodarsko rast, imamo tudi večjo rast zaposlenosti, manj brezposelnih, zaradi česar je nastala možnost prerazporeditve sredstev za vrsto drugih transferjev. Socialna država se lahko ohrani samo na podlagi zdravega gospodarstva in poštenega dela. To se je izkazalo, zato poskušamo čim prej odpraviti vse anomalije, ki so nastajale v časih pred našo vlado, kar vsi dobro vedo.

Kako pa je z javno porabo? Ta se je na začetku nekoliko povišala, za celotno obdobje pa je precej nižja ...

Javna poraba v Sloveniji se je v prvem letu te vlade, to je leta 2005, res nekoliko povišala, če gledamo z vidika državnega proračuna. Slednji je bil ob našem nastopu sicer zgleden, če temu tako rečem, večji primanjkljaji pa so bili na področju zdravstvene blagajne in pokojninsko-invalidskega zavarovanja. To smo uredili tako, da sta ti dve blagajni zdaj uravnoteženi, saj smo primanjkljaje prenesli na državni proračun, nato pa smo začeli javno porabo nižati. Do konca leta 2008 bo tako nižja za okoli 4 odstotke BDP.

Javno porabo boste torej precej bolj znižali, kot ste si zadali s koalicijsko pogodbo ...

To je še enkrat več, kot smo se zavezali v koalicijski pogodbi. V koalicijski pogodbi je bil cilj 2 odstotka, kar je bil s takratnega vidika zelo pogumen cilj. Dejansko pa smo ustvarili bistveno več, in to na račun izvedenih reform ter gospodarske rasti.

Plače v javnem sektorju; septembra bo skoraj 160 tisoč javnih uslužbencev prejelo plače skladno z novim plačnim sistemom, pogajanja s sindikati pa so trajala več kot šest let. Kako bo to vplivalo na javne finance?

Po dolgoletnih pogajanjih je letos končno prišlo do podpisa sporazuma s sindikati, ki določa, da se bodo pretekla nesorazmerja pri izplačilih odpravila z izplačili v štirih obrokih, in sicer v naslednjem poldrugem letu. Prvi obrok bo izplačan septembra, ta denar je v proračunu zagotovljen, izplačilo bomo izvedli tako, kot je dogovorjeno.

Ivan Simič je odstopil z mesta generalnega direktorja Davčnega urada RS (Durs), vlada je imenovala vršilko dolžnosti. Kako naprej in kako ocenjujete njegovo delo in delo Dursa nasploh?

Šele sčasoma se bo pokazalo, kako korenita je bila davčna reforma, ki smo jo opravili tudi v sodelovanju z gospodom Simičem. Poleg tega so bile narejene velike spremembe znotraj delovanja Dursa, pri čemer je prišlo tudi do spremembe v pristopu; ne samo kako se dela, temveč tudi kaj se dela. Oboje se je spremenilo. V vodstvu Dursa smo imeli tako človeka, ki je bil zelo pomemben člen delovne skupine tudi poldrugo leto pred tem, ko smo spremembe na davčnem področju še pripravljali, zato je zelo dobro vedel, kaj mora na tem področju opraviti. To je zelo dobro tudi izvedel. Z delom gospoda Simiča sem bil zelo zadovoljen in obžalujem, da se je odločil za odstop. Javno se mu lahko le zahvalim za vse, kar je dobrega storil. Sicer pa je vlada za vršilko dolžnosti generalne direktorice imenovala gospo Mojco Centa Debeljak, ki je bila namestnica gospoda Simiča. Osebnost imam veliko zaupanje vanjo, da se ne

bo izgubilo vse to, kar je bilo ustvarjeno v t. i. Simičevem času. Durs deluje bistveno bolje kot včasih, res pa je, da smo tudi z zakonskimi določili, kot je na primer sprememba zakona o davčnem postopku, jasneje uredili področje, da lahko delavci na Dursu svoje delo opravljajo bistveno bolje.

Vlada je izvedla javno prodajo delnic NKBM. Kakšni so načrti te banke, ali bo prišlo do dokapitalizacije s strani države? Med malimi delničarji je po svoje čutiti tudi strah, da ne bi prišlo do njihove iztisnitve iz lastništva pod neugodnimi pogoji, kakršne poznamo iz drugih primerov.

V zakonu je določeno, da mora biti v strukturi lastniškega kapitala malih delničarjev manj kot 10 odstotkov, da bi lahko prišlo v skladu z zakonodajo do njihove izločitve, seveda ob plačilu primerne cene za delnice. V

javnega odkupa delnic in dneve po njem, ko je bilo v delu javnosti slišati veliko kritik na to, da je bila cena delnice prenizka in podobno. Ponudbena cena je bila takrat določena na strokovni podlagi, zdajšnje cene pa se gibljejo v teh okvirih. To pomeni, da je bila cena za delnico pravilno postavljena. Kar pa se tiče prihodnosti, lahko rečem, da bomo naredili vse, da bo banka tudi v prihodnje odgovorno delovala. Država je namreč še vedno nekaj več kot 50-odstotna lastnica banke, zato se mora na tem področju odgovorno obnašati.

Zakaj je dokapitalizacija NKBM tako pomembna?

Slovenske banke niso prav močne v svojem osnovnem kapitalu. Za dosego svoje kapitalske ustreznosti pa obstajajo povsem legitime druge možnosti. Med drugim je tu zadolževanje v tujini ali med bankami sa-

Če pogledamo zadolževanje v letih od 2001 do 2004, vidimo, da je prejšnja vlada državo zadolžila za 2.661 milijonov evrov, v našem mandatu za 843 milijonov.

primeru NKBM je položaj bistveno drugačen, saj je malih delničarjev skoraj šest sedmin od 49 odstotkov, kolikor kapitala je v lasti drugih delničarjev. Iztisnitev, ki jo omenjate, je tako dejansko nemogoča, zato tovrstne informacije, ki krožijo v javnosti, ocenjujem kot ustvarjanje nepotrebne negotovosti med malimi delničarji. Res pa je, da se je vrednost delnic NKBM na trgu vrednostnih papirjev v zadnjih mesecih znižala. Pri tem bi rad omenil, da se morajo vsi delničarji zavedati, da cene delnic na borzah ne naraščajo vedno, ampak se tudi znižujejo. Ob tem naj spomnim na čas

mimi, kar se za financiranje delovanja banke lahko izkaže kot relativno šibek vir v obdobjih, ko se pojavijo nekatere negotovosti na kapitalskih trgih. Banke so se doslej dolgoročno zadolževale v tujini in s tem pridobile sredstva za posojanje doma. Od leta 2007 dalje pa se dogaja, da bankirji vedno manj drug drugemu zaupajo, saj ne vedo, koliko je katera banka izpostavljena tveganjem in podobno, zato kar nenadoma ne posojajo več, ali pa so zelo povišali ceno denarja. Seveda je veliko bolje, da se poveča osnovni kapital banke. To je bistveno za banke in tudi ►

► za NKBM, da bo lahko v prihodnje normalno delovala. Pred koncem leta je treba banko dokapitalizirati in mi bomo to tudi naredili.

Kako pa z Novo Ljubljansko banko (NLB)?

Pri NLB je bil ta pomik k povečanju kapitala narejen že skoraj pred petimi leti, vendar pa to takrat ni bilo izvedeno, ker je bilo enostavneje poslovati drugače. NLB je že porabila celoten vir »tier II capital«, zato bi morala zdaj povečati še osnovni kapital, kar se je v manjšem obsegu v času zadnje javne prodaje delnic tudi zgodilo. Vendar pa je v takšnem ozračju, ko se vsaka stvar tolmači na najbolj senčni strani možnosti, to težko izvesti. A vendar, v takih primerih institucionalni investitorji odigrajo drugačno vlogo, saj so manj pod vplivom govoric ...

Kako ocenjujete prodajo 5-odstotnega deleža Evropske banke za razvoj (EBRD) slovenski družbi Poteza?

Zame osebno je bilo to veliko presenečenje. Ko so mi iz EBRD sporočili, da želijo svoj delež v NLB prodati, je Zavarovalnica Triglav izkazala interes za nakup. Poslala je tudi formalno ponudbo, v EBRD pa so se odločili za Potezo.

Ali veste, koliko je plačala Poteza oziroma ali je bila ponudba ugodnejša od zavarovalnice?

Tega ne vemo, saj EBRD ni zavezana javnim razpisom, zato na to ne morem odgovoriti. Vem pa, da je bila ponudba Zavaroval-

ustanove, lastniki pa bodo nato izbrali najprimernejšega kandidata. To je vse glede tega.

Kako ocenjujete slovenske banke in njihovo financiranje menedžerskih odkupov?

Po razpoložljivih podatkih Banke Slovenije, ki sicer še niso celoviti, je razvidno, naj bi bile banke za tovrstne odkupe namenile od 2 do največ 4 odstotke celotnega kreditnega potenciala, kar pomeni, da v tem primeru ne moremo govoriti o preveliki izpostavljenosti bank, na ministrstvu tudi nimamo podatkov o tem, da bi lahko to ocenjevali kot alarmantno. Tovrstna posojila so banke dajale do konca maja letos, po tem mesecu pa ne več. Morda se ta odstotek zdi majhen, vendar to ni tako malo, v znesku je to več kot milijarda evrov. Bolj kot z vidika legalnosti vidim teža-

Delali bomo na tem, da vrednote ljudskokrščanskega gibanja ne bodo nikoli izginile s slovenskega političnega prostora in da bo družba resnično odprta.

nice Triglav zelo resna, racionalno izvedena, skratka, dobra ponudba. Kolikor vem, jih iz EBRD niso pozvali k izboljšanju ponudbe, kar je v poslovnem svetu običajno v tovrstnih primerih.

Ali dopuščate možnost lobiranja pri tem? Ali so taki postopki pri EBRD sploh običajni?

Seveda je mogoče lobiranje. Izkazalo se je, da je mogoče. Ker imam na tem bančnem področju dolgoletne izkušnje, saj sem več kot 20 let opravljal delo v takšni multilateralni bančni ustanovi, kot je EBRD, sem bil zelo presenečen, da so se tako odločili. Zelo presenečen. To ni običajno.

Kako pa je z zamenjavo vodstva v NLB, Marjanu Kramarju se namreč izteka mandat?

Zdajšnji predsednik uprave se je odločil, da na novem razpisu ne bo več kandidiral, zato moramo izvesti potreben postopek. To pa pomeni, da bo šlo povabilo za prijavo vsem tistim, ki so dovolj usposobljeni za vodenje te

ve na področju etičnega ravnanja vpletenih posameznikov.

Če se dotakneva še primera Socius in Penka ter njegovih nedavnih obtožb, naj bi bili v primeru Socius prav vi novinarjem izdali podatke, ki bi morali ostati tajni, vaša stranka NSi pa je nato poslala sporočilo za javnost, da ste očitno dregnili v osje gnezdo. Lahko kaj več poveste o tem?

Povem lahko le to, da pričakujem, da bodo organi pregona v Sloveniji svoje delo opravili tako, kot je treba, čeprav to traja že zelo dolgo in dlje, čez razumne meje. Kar pa se tiče navedb nekdanjega državnega tožilca, zagotavljam, da zakona nisem kršil. Tega ne delam.

Ste predsednik stranke Nova Slovenija (NSi). Kako se stranka pripravlja na volitve in kako komentirate javnomnenjske raziskave, ki vam napovedujejo dokaj nizke odstotke glasov?

Zelo intenzivno. Pred skoraj letom dni smo

pripravili tudi politično akademijo za potencialne kandidate, ki bodo nastopili na jesenskih volitvah. Napovem lahko, da bo med našimi kandidati zelo veliko novih obrazov, med njimi bodo tudi mlajši in ženske. Sicer pa smo v stranki že navajeni, da strokovnjaki – anketarji naši stranki še nikoli doslej niso bili sposobni napovedati takšnih volilnih izidov, kot smo jih nato dosegli na volitvah. Zakaj bi pa zdaj verjeli tovrstnim napovedim? Desetletje ali več je tako, stvarnost pa je potem povsem drugačna.

V strogi tajnosti je bila ustanovljena stranka Slovenski krščanski demokrati, podpredsednica vaše stranke in evropska poslanka Ljudmila Novak pa je dejala, da dvomi, da bo stranka delala v duhu krščanskih vrednot, saj so med ustanovitelji tudi nekdanji člani komunistične partije, kot je na primer Marko Štrovs, omenjala je tudi užaljenost. Kakšno je vaše stališče do tega?

Že leta 1999 je nekdanji predsednik države Milan Kučan dejal, da Slovenija potrebuje »žlahtno konservativno stranko«. Očitno zdaj nekateri spet sledijo njegovim željam. NSi ne bo nikoli odigrala vloge žlahtne konservativne stranke, kot so si je želeli drugi. Saj smo se prav zaradi tega ustanovili, ker se nismo strinjali s smerjo, v katero je zašla SLS+SKD. Ko sta se leta 2000 združili SKD in SLS v skupno stranko, se je kmalu izkazalo, da je bila združitev napačen korak v napačno smer, a v skladu z željami nekdanjega predsednika Kučana. Temu je nato sledila Nova Slovenija (NSi), ki se je zavzela, da je prišlo do združenja pomladnih strank v koalicijo, ki je v letu 2004 sestavila sedanjo vladno. Ponosni smo, da smo to vlogo odigrali. Nismo se združili na podlagi osebnosti, temveč na podlagi programa in koalicijske pogodbe. V predvolilno obdobje gremo z jasnim programom in jasnimi stališči. Delali bomo na tem, da vrednote ljudskokrščanskega gibanja ne bodo nikoli izginile s slovenskega političnega prostora in da bo odprta družba, za katero se zavzemamo, dejansko uresničila možnost, da ljudje našega prepričanja lahko sooblikujejo skupno prihodnost. Na jesenskih volitvah bomo spet presenetili.

Kaj pomeni to za NSi?

Na ustanovitev nove stranke lahko gledamo tudi s pozitivne strani. Naj pride do določenega očiščenja. Če so ljudje znotraj ali zunaj stranke, ki bi radi z ljudskokrščanskim gibanjem še naprej manipulirali in uvajali v napačno smer žlahtne konservativne stranke, je pozitivno, da se javno izkažejo. Naj se izkaže, koliko nas je, ki resnično verjamemo v NSi in v to, da se vrednote ljudskokrščanskega gibanja ne bodo stopile v načrtno zamegljenem političnem prostoru. Sicer pa tudi to stranko kot vsako drugo jemljemo kot resen pojav. A vendar, na parlamentarnih volitvah bomo znova presenetili! ■

www.modra-energija.si

Modri mislimo na jutri

**TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO
LAHKO PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!**

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

DELEŽ MODRE ENERGIJE
V IZBRANEM PAKETU ZNAŠA LE
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja približno ceno ene skodelice kave.

 Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

 hse
Holding Slovenske elektrarne d.o.o.

 Elektro Ljubljana

 ELEKTRO MARIBOR

 Elektro Celje

 **ELEKTRO
PRIMORSKA**

**VEČ INFORMACIJ PRI VAŠEM DOBAVITELJU
ELEKTRIČNE ENERGIJE:**

HSE 01 470 41 00	ELEKTRO LJUBLJANA 01 430 42 70
ELEKTRO MARIBOR 02 220 01 15	ELEKTRO CELJE 03 420 14 10
ELEKTRO PRIMORSKA 05 333 33 50	

Slovenska **bajeslovna** bitja

V. M.

Celovška Mohorjeva založba je izdala knjigo *Od ajda do Zlatoroga. Slovenska bajeslovna bitja*, v kateri etnologinja dr. Monika Kroepej predstavi vsa bajeslovna bitja, ki so se ohranila na Slovenskem do današnjih dni.

Gvidon Birolla, Kresnice

Bajke in miti, ki jih je človek ustvarjal že v najstarejših civilizacijah, so globoko zakoreninjeni v človeški podzavesti in v globinah človeškega čutnega zaznavanja. Podvrženi so nenehnemu spreminjanju in prilagajanju, a so se kljub temu ali pa morda prav zato ohranili do današnjih dni.

Slovensko bajeslovje Slovensko bajeslovje lahko prepoznavamo prek ohranjenih zgodovinskih virov in ljudskega izročila. Primarni viri so arheološka najdišča in najdbe, ki pa jih je zelo malo. Pomembni primarni viri so tudi pisni, vendar ti zahtevajo kritično branje v kontekstu z okoljem, v katerem so nastajali. Glavni vir pri nastajanju te knjige je bilo ljudsko izročilo, ki je ohranilo spomin na nekatere mite in stara verovanja

v ljudskem pripovedništvu, pesništvu, šegah in nekaterih drugih družbenih institucijah.

Bajeslovna bitja so v knjigi predstavljena glede na vlogo, ki jo zasedajo v slovenskem duhovnem izročilu. Razvrščena so po tipologiji, karakteristiki in po motivih, v katerih nastopajo. Gradivo je avtorica umestila v širši evropski prostor in delno tudi v neevropski mitološki koncept.

Med nebom in zemljo Knjiga je razdeljena v dva večja dela: prvi *Kozmologija* predstavlja t. i. višja bajeslovna bitja oz. božanstva, kolikor so se ohranila, drugi *Med nebom in zemljo* pa »nižja« bajeslovna bitja, tista, ki so jih ljudje »srečevali« po gozdovih, odmaknjenih krajih, v močvirjih, vodah in po gorskih vrhovih; najpogostejše seveda v nočnih urah. Delo se začne z raziskavami o

stvarjenju sveta, ki je v slovenskem ljudskem izročilu razloženo na različne načine. Ohranjene pripovedi opisujejo številne kozmogonske koncepte.

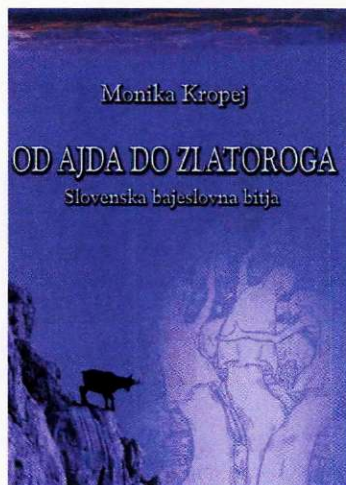
Poleg predstav, da počiva svet na ribi, se je v slovenskem izročilu ohranilo tudi verovanje, da

svet stoji na biku. V Srbiji ohranjeno izročilo, da stoji Zemlja na volu, je vzporednica podobnim slovenskim verovanjem in potrjuje predpostavko, da so bile tovrstne predstave pri Južnih Slovanih žive. Podobno tudi pri kalifornijskih Indijancih najdemo pripovedi o svetu, ki naj bi stal na jeleni ali losu.

Ob tem je zanimiva vzporednica z izročilom o biku, v katerega se spremeni Kresnik in prav tako tudi njegov nasprotnik Krivi Kresnik, vedomec ali čarovnik sosednje vasi. V podobi črnega ali rdečega bika oz. vola se oba nasprotnika bojujeta na križpotjih ali pod drevesi, Kresnik se bojuje za dobro letino in blaginjo svojega naroda.

Kresnik V knjigi je prikazan tudi Kresnik, ki sodi v koncept glavnega slovanskega mita, katerega sta argumentirano definirala ruska etnolingvisti Vjačeslav Ivanov in Vladimir Toporov. Višji slovanski mitologiji pripadata dve nasprotni si božanstvi, katerih imeni sta rekonstruirani kot Perun in Veles in sta protagonista mita o nevihti. Bog nevihte (gromovnik) Perun, ki živi visoko na nebu ali na gorskem vrhu, preganja svojega nasprotnika, ki pogosto privzame podobo kače ali zmaja in živi spodaj – na zemlji ali pod njo. Vzrok spora med tema vrhovnima bogovima je Velesova kraja živine, bogastva ali žene nebesnemu bogu.

Med najbolj znanimi povedkami, ki opisujejo ugrabitev Kresnikove žene, je povedka o Vurberškem Kresniku. Zapisana je bila že okoli leta 1830 v Vurberku, kjer jo je zabeležil vurberški župnik Anton Donau in jo izročil profesorju Rudolfu Gustavu Puffu. Puffova objava je precej fragmentarna in se osredinja bolj

Bukov vrh, cerkev sv. Sobote

Stojan Batič, Žalik žena

na vurberško kačo, ki ji Kresnik ukrade čudežno krono.

Povedka o vurberškem Kresniku sodi v cikel Kresnikovih junaških dejanj, povezanih z rešitvijo princese. Po eni strani je to ponovitev osnovnega mita o ubijalcu zmaja, po drugi pa ohranja spomin na sveto poroko. Motiv, ki ga najdemo tudi v ljudskih pesmih.

Kresnikove rože Tudi ruski filolog Nikolai Mikhailov je po Kresnikovih atributih prepoznaval v njem podobnosti z bogom gromovnikom. Povezoval ga je z ognjem, strelo in zlato barvo, torej atmosferskimi pojavi oz. simboli. Zmago Šmitek je mitološkega Kresnika primerjal z iranskim Yimom, v določeni meri tudi s perzijskim bogom Mitro. Medtem ko je v ekstatičnem kresniku videl ostanke šamanizma pri nas.

Vsekakor je Kresnik – po verskih predstavah naših prednikov – skrbel za rodovitnost polj in gospodarsko blaginjo. Isto vlogo so v ljudskih šegah imele tudi kresnice, ki so v času poletnega solsticija oz. v kresnem času, v 'ladarski dobi' hodile po poljih in vaseh. Ponekod od jurjevega ali pa od sv. Urbana (25. 5.), drugod od binkošti pa vse do Šentjanža. Pri tem so s petjem obrednih pesmi zaželele dobro letino in srečo ljudem in živini. Prosile so za darove in na nedeljo po kresu pripravile veliko kresno gostijo in ivanjsko svatbo.

Ljudje še danes verjamejo, da imajo v času poletnega solsticija zdravilne rože učinkovitejšo

Riba Faronika

zdravilno moč kot čez leto. Verjamejo tudi v magično moč rastlin, predvsem kresnih rož in praproti. Tako kot so ivanjščice Kresnikove rože, so drobne marjetice rože kresnic in jih v Trziču in okolici imenujejo *kresnice*.

Duhovi in demoni V poglavju o *Kozmologiji* so predstavljeni med drugimi še zeleni Jurij, Jarnik, volčji pastir, divji lovec, divja jaga, Pehtra baba, Zlata baba in Mokoš, Zlatorog, Triglav, Božič – Svarožič – Svarog, Belin in Belena, Kurent pa tudi Desetnik in Desetnica, ki tudi privzemata nadnaravne lastnosti in vloge bajeslovnih bitij. Predstavljeni so vsi, ki so se ohranili v slovenskem pripovednem izročilu in ljudskih šegah ter verovanjih oz. v pisnih virih.

Svet bajeslovnih bitij narave ter najrazličnejših duhov in demonov pa je bogatejši. Že samo bajeslovnih živali je veliko, od ptičev do samorogov in kentavrov, najrazličnejših kač in zmajev, kamor sodijo tudi baziliski, meglensčka, močeradi, malavarji ipd.

Škrati in vile V slovenskem pripovednem izročilu se je ohranilo veliko bajeslovnih bitij in mitoloških likov, kar blizu 170, čeprav se nekateri med seboj razlikujejo le po odtenkih. Tako imamo veliko število različnih vrst škratov, od škarifiča do škuberla in podlesnika; tudi kobolda, kaniha, čateža, orka, largo borga ali podlegaja lahko prištevamo k škratom oz. sorodnim bitjem, ki zbujajo strah oz. človeka zavedejo oz. zapeljejo v neznano.

Najrazličnejših divjih mož in velikanov je več vrst in med njimi so nekateri že pravi lokalni junaki, kot npr. Krimski mož, Dardaj, Tuhinc, Bedanec ipd. Predstavljeni so tudi drugi velikani, med njimi ajdi, grki, ogri in rimske deklice ipd. Skupaj z njimi pa so objavljene tudi številne zgodbe z značilno motiviko, v kateri nastopajo. Prav tako so v knjigi predstavljene številne vile, bele deklice, žalik žene, sibile ali šembilje, krivopete, morske deklice in rusalke ter najrazličnejši povodni možje, med njimi tudi

čisto posebni, kot so salmsionar, vancaš, gestrin, mital ipd.

Navje, vedomci ... Med slovenskimi pripovedmi je tudi veliko takih, ki pripovedujejo o najrazličnejših duhovih in demonih, od ukletih in zakletih duš ter duš otrok, ki so umrli pred krstom in so jih imenovali navje, pa tudi brezglavjeki ali vedomci. Pogosti so tudi duhovi mrtvih grešnikov, še posebej tistih, ki so prestavljali meje ali jih narobe odmerili, med njimi t. i. meraši, svečari, džilerji ipd. Tudi živi mrtveci in demonska bitja, kot so vampirji, volkodlaki in vedomci, so predstavljali pomemben delež v verovanjskem svetu ljudi pri nas.

Poosebljeni vetrovi, huda ura in čas, dnevi v tednu, meseci, npr. znani rezijanski Godovčičaci ipd., so se ohranili v ljudskem pripovedništvu skoraj do današnjih dni. Prav tako je značilno, da so ljudje poosebili smrt, različne bolezni, moro in druge nadloge. Zato ni prav nič čudno, da se v slovenskih pripovedih srečujemo z bajeslovnimi bitji, kot so preglavica, netek, urok, kuga, mrak in še z mnogimi drugimi, prav tako pa tudi s številnimi strahovi in strašljivimi bitji.

Na koncu je knjigi dodan slovar bajeslovnih bitij, kjer so na kratko povzete njihove glavne značilnosti in vsebine. **D**

Radio Krka
106.6 MHz

Bezljajev Etimološki slovar

V. M.

Izšla je še peta knjiga *Etimološkega slovarja slovenskega jezika*, v kateri so kazala za prve štiri knjige. S tem je končan veliki projekt Franceta Bezlaja, ki je potekal več desetletij. Kazala sta izdelala Marko Snoj in Simona Klemenčič.

Izdajatelja pete knjige, ki obsega 771 strani, sta Slovenska akademija znanosti in umetnosti ter Etimološko-onomastična sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša pri Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU, založnik pa Založba ZRC.

Temeljno jezikoslovno delo

Z zadnjo knjigo *Etimološkega slovarja slovenskega jezika* se formalno končuje drugo od štirih temeljnih del slovenskega slovaropisja in hkrati ena od 15 nalog iz Ramovševega programa, na podlagi katerega je bila leta 1937

ustanovljena Akademija znanosti in umetnosti na Slovenskem. Preostala dva sta *Zgodovinski slovar slovenskega jezika* in *Slovar zemljepisnih in osebnih imen*.

Medtem ko nam prvo temeljno slovarsko delo iz tega programa, *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, ki je bil dokončan leta 1991, pove, kakšen je slovenski knjižni jezik, kakšen je bil in kakšen naj v največji mogoči meri tudi ostane slovenski knjižni standard, nam *Etimološki slovar slovenskega jezika* prek zgodovine in predvsem primerjave z drugimi jeziki odkriva predzgodovino naših besed.

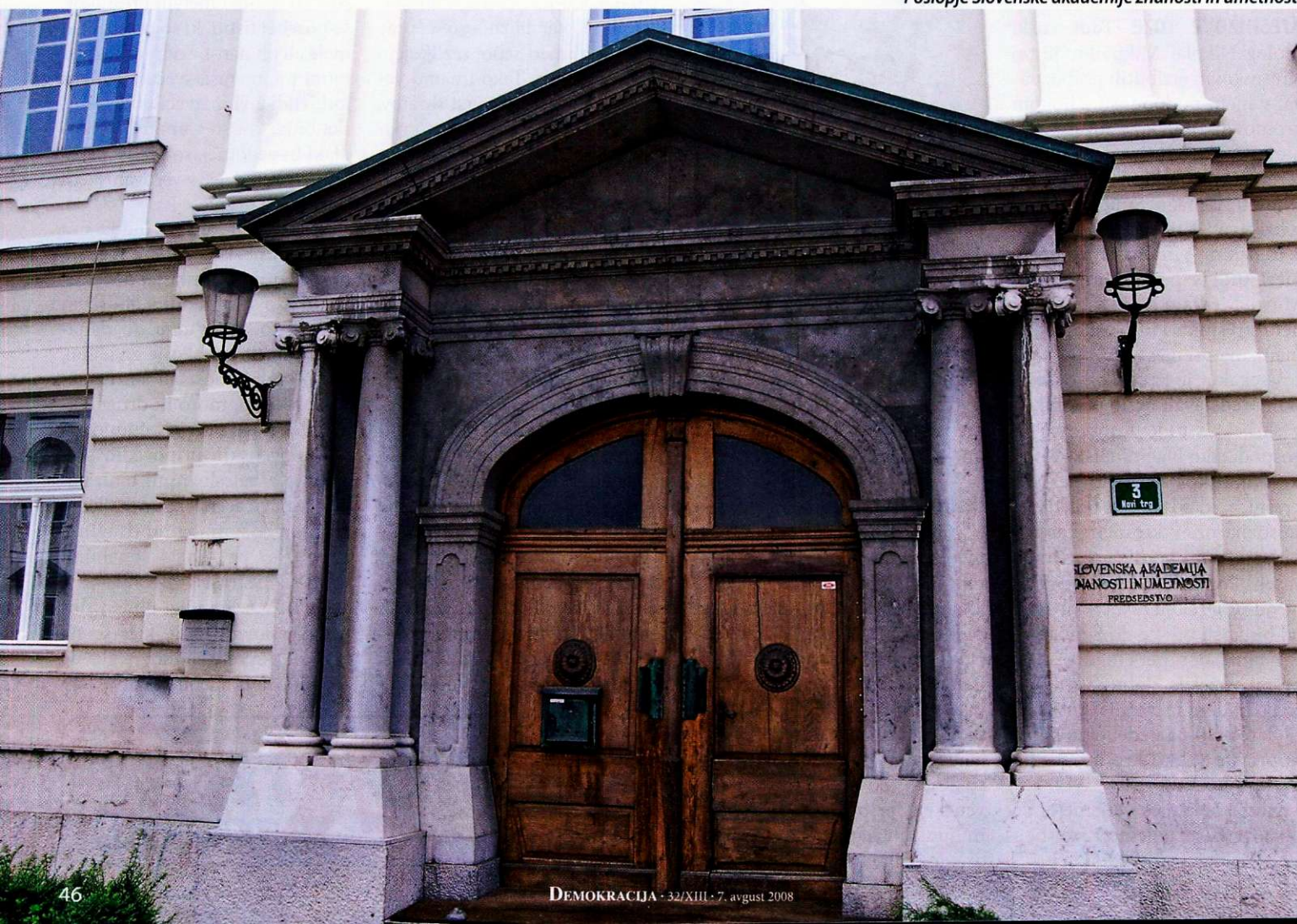
Ugotavlja njihov izvor in njihove prvotne pomena ter nam na ta način odkriva stvarni in duhovni svet naših davnih prednikov.

Slovenščina je in ostaja omikan jezik tudi zato, ker ima slovarsko in slovnično utemeljena svoj knjižni standard in svojo preteklost. To spoznanje odseva tudi iz predgovora k prvi knjigi *Etimološkega slovarja*, v katerem sta tedanji upravnik Inštituta za slovenski jezik akad. Bratko Kreft in tedanji predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti akad. Janez Milčinski

zapisala, da je »izdaja Etimološkega slovarja slovenskega jezika poleg izdaje Slovarja slovenskega knjižnega jezika za slovensko jezikoslovje najpomembnejše delo Slovenske akademije znanosti in umetnosti in njenega Inštituta za slovenski jezik«.

Delo štirih generacij *Etimološki slovar* je doslej najdlje trajajoče slovensko slovarsko delo, saj so ga izdelovale štiri generacije. Pet let po tem, ko je bil kot eno temeljnih del uvrščen v program nastajajoče Akademije znanosti

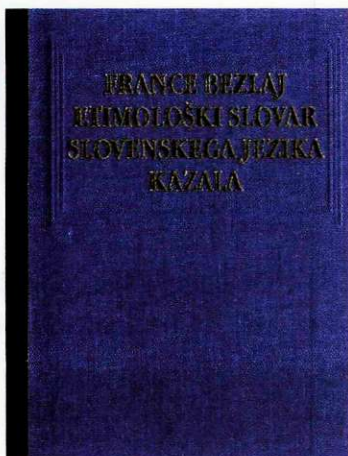
Poslopje Slovenske akademije znanosti in umetnosti

in umetnosti, je bila ustanovljena komisija za njegovo izdelavo, ki so jo sestavljali akademiki Fran Ramovš, Rajko Nahtigal, Anton Breznik in Ivan Grafenauer. Vendar komisija ni nikdar zares zaživela, samo Fran Ramovš je leta 1943 objavil 20 poskusnih geselskih člankov. V začetku 50. let 20. stoletja je Ramovš skrb za nadaljnjo usodo slovarja poveril Francetu Bezljaju, ki mu je deset let kasneje uspelo razviti delavnico v okviru Inštituta za slovenski jezik, iz katere se je razvila današnja Etimološko-onomastična sekcija.

Po dolgotrajnem izpisovanju relevantne strokovne literature je France Bezljaj v drugi polovici 60. let 20. stoletja začel pisati geselske sestavke in leta 1976 je izšla prva knjiga, ki obsega iztočnice na prvih 11 črk slovenske abecede, t. j. od A do J. Proti koncu redakcije druge knjige, ki je izšla leta 1982 in vsebuje geselske sestavke od črke K do O, se je delu pridružil Marko Snoj, nekaj let kasneje, na začetku redakcije tretje knjige, ki obsega geselske sestavke črk P, R in S, pa še Metka Furlan. Profesor Bezljaj ni dočakal izida tretje knjige, ki je izšla leta 1995, je pa zanjo napisal še skoraj eno petino besedila. V četrti knjigi je profesorjevega deleža še manj, le še trije odstotki. Zadnji dve slovarski knjigi sta tako dopolnila dr. Metka Furlan in Marko Snoj, delo na peti knjigi pa sta opravila dr. Simona Klemenčič in Marko Snoj.

Nujnost kazal Kazala so nujni sestavni del vsakega etimološkega slovarja, saj ti šele tako

postanejo zares uporabni. Brez kazal je namreč celo strokovnjaku težko najti mesto obravnave določenih besed, naših ali tujih. Osnutek za izdelavo kazal, ki ga je Marko Snoj izdelal neposredno po izidu četrte knjige jeseni 2005, sestoji iz dveh delov, iz slovaropisnega, ki določa, kaj vse naj bo v kazalih in kako naj bo gradivo organizirano ter prikazano, in tehničnega načrta, ki daje praktična navodila, kako priti do želenega cilja.

Prvo vodilo osnutka je bilo izdelati kazala, ki bodo vsebovala vse tiste slovenske in tujejezične besede, ki so v prvih štirih knjigah navedene kot jezikovno gradivo ali kot rekonstrukcije. To pomeni tako rekoč vse besede, ki so v slovarskih knjigah natisnjene polkrepko, ležeče ali z grškimi črkami; izjeme so le stranske oblike, kazalke, vodilke, irealne rekonstrukcije in okrajšano navedeno gradivo. Kazala k *Etimološkemu slovarju* torej sledijo načelu izčrpnosti.

Preglednost Drugo vodilo je bilo to gradivo razporediti na pregleden in dostopen način ter hkrati tako, da bo vez med zapisom v peti knjigi in enim ali več mesti njene pojavitve v prvih štirih čim jasnejša. Gradivo v kazalih je zato razvrščeno v 130 sklopov, pri čemer vsak sklop praviloma predstavlja gradivo iz enega jezika. Prva izjema k načelu en jezik – en sklop je slovensko gradivo, ki se v slovarskih knjigah navaja v treh med seboj nekompatibilnih pisavah, zato je v kazalih razporejeno v tri sklope, najprej v sklop z gajčnimi zapisi, nato v sklop s predgajčnimi in

slednjič v sklop z gradivom v različnih dialektoloških transkripcijah. Nadaljnje izjeme so gradiva iz nekaterih jezikovnih družin ali skupin, ki so združena v enotne sklope. Tako so npr. gornje- in dolnjelužiške besede združene v en sklop, pa tudi besede vseh novindijskih jezikov se nahajajo v enotnem sklopu.

Kazala vsebujejo 190.000 enot

Znotraj posameznih sklopov so enote razvrščene po abecednem ali kakem drugem vrstnem redu. Vsakokratni vrstni red grafemov je naveden na začetku sklopa in je tak, kot ga zahteva pravopis danega jezika ali kot je za dani jezik običajen. Izjema so le sklopi z gradivom, transkribiranim iz cirilice, ki je navedeno v prilagojenih latiničnih vrstnih redih. Enoto sklopa sestavljajo beseda v slovarski, redkeje kaki drugi obliki, osnova, koren ali besedna zveza in navedba ene ali več strani v prvih štirih knjigah, na kateri oz. katerih je natisnjena kot gradivo.

Iz enote *bajati* v sklopu *Slovenščina – gajčni zapisi* tako npr. iz-

vemo, da je ta beseda v prvih štirih knjigah slovarja omenjena v petih geselskih sestavkih, in sicer v prvi knjigi v dveh sestavkih na strani 8, da je na strani 9 geselski sestavek *bajati* in da se omenja po enkrat še v dveh nadaljnjih geselskih sestavkih, na strani 10 prve in na strani 25 četrte knjige. Enote nekaterih sklopov imajo za temi podatki še ležeče natisnjeno dodatno pojasnilo, ki kaže na pripadnost posameznemu jeziku, narečju ali časovnemu obdobju. V sklopu Lužiška srbščina je tako dodatno označeno gl. in dl. gradivo, v sklopu Nemščina bavarsko, v sklopu Grščina pa mikensko, srednje- in novogrško gradivo.

Vseh enot kazal je nekaj več kot 190.000, od teh jih je več kot 70.000 slovenskih, to pa je tudi število različnih leksemov, ki jih kot gradivo navajajo prve štiri slovarske knjige *Etimološkega slovarja*. Podrobnejša pojasnila uporabljenih slovaropisnih načel in način reševanja problematičnih primerov je opisan v kratkem tehničnem uvodu na začetku pete knjige. ■

RADIO OGNJIŠČE

Locality	Frequency (MHz)
Murska Sobota	91,8
Gornja Radgona	105,9
Kalvarija Maribor	104,5
Radlje ob Dravi	96,5
Ravne Koroška	95,7
Mozirje	105,9
Kum	105,9
Boč	107,3
Novo mesto	98,3
Črnomelj	92,8
Bistrica	97,3
Ilirska Bistrica	97,3
Tinjan	91,2
Postojna	89,1
Lož	96,8
Planina Ajdovščina	91,2
Dornberk	98,2
Sv. Gora	107,5
Kranjska gora	102,3
Tolmin	91,2
Krvavec	104,5
Koper	94,3
Ljubljana	100,1

Ujemite SVOJ val!

RADIO UNIVOX

107.5 MHz

e-mail: info@univox.si

Vesoljski vizionar

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Herman Potočnik je bil eden od vizionarjev vesoljskih poletov. Na podlagi njegovih idej je prišlo do razvoja na področjih, na katerih si ne znamo več predstavljati življenja, to je pri uporabi satelitov na področju medijev in komunikacij.

Herman Potočnik, vizionar vesoljskega raziskovanja

Glede na številčno majhnost našega naroda je pravzaprav presenetljivo, kolikšno število naših rojakov najdemo med pionirji ali vizionarji te ali one znanstvene zvrsti. Na žalost je prav majhna številčnost našega naroda, za nameček

pa še kronično pomanjkanje samopromocije, kar je očitno naša posebnost, kriva, da se o teh pionirjih oziroma vizionarjih navadno za njihovega življenja ne sliši kaj dosti, da o kakšnem priznanju niti ne govorimo. Pravzaprav so za svojega življenja navadno de-

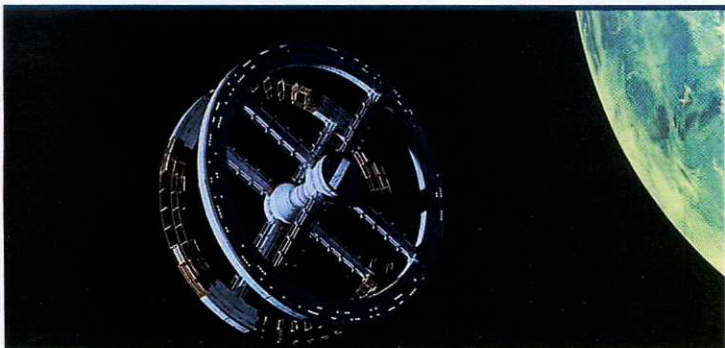
ležni le nerazumevanja ali celo posmeha raznih t. i. avtoritet. Zaslužno priznanje dobijo šele zelo pozno, navadno dolgo po smrti, pa še takrat bolj skromno. Tipičen primer takšnega vizionarja je Herman Potočnik (alias Hermann Noordung), eden od

pionirjev raketne tehnike in vesoljskih potovanj. Za življenja ni dobil za svoja raziskovanja prav nobenega priznanja, po njegovi smrti pa so ga častile takšne avtoritete na področju vesoljske tehnike, kot sta na primer Arthur Clarke in Werner von Braun. Šele leta 1986 je Potočnik postal malce bolj znan med rojaki, ko je Slovenska matica v slovenščini izdala njegovo knjigo »Das problem der Befahrung der Weltraums-Der Raketen-motor« (Problem vožnje po vesolju – raketni motor), ki jo je Potočnik napisal pod psevdonimom Noordung že davnega leta 1928. Konec osemdesetih leta prejšnjega stoletja je postalo Noordung eno od imen za umetniške sekcije

Potočnik si je zamislil vesoljske postaje kot prvi korak k osvajanju vesolja.

slovenske umetniške avantgarde pod skupnim imenom Neue Slovenische Kunst, ki so jo sestavljale tudi skupine Irwing, Scipion Nasice in Laibach.

Vojaška družina Herman Potočnik je bil po starših slovenskega rodu, a je večino svojega življenja preživel zunaj Slovenije. Njegov oče je bil po rodu iz Razbora pri Slovenj Gradcu. Tako oče Jožef kot njegov brat Heinrich sta se zapisala vojaški karieri. Jožef Potočnik je odšel v cesarsko vojno mornarico in se kot mornariški zdravnik udeležil slavne bitke pri Visu leta 1866. Potem je služil na različnih po-

Vesoljska postaja v Kubrickovi kultni Odiseji 2001 temelji na Potočnikovi knjigi.

ložajih v mornariški sanitetni službi in imel visok čin v glavnem avstro-ogrskem vojaškem pomorskem oporišču v Pulju. Potočnikova mati Minka pa je izhajala iz Maribora, kjer je bil njen oče premožen trgovec z vinom in mestni svetnik. Herman se je rodil 22. decembra 1892 v Pulju, ko je njegov oče že dosegel čin generala v sanitetnih enotah. Imel je dva starejša brata, Adolfa in Gustava, ter sestro Franci. Že dve leti po njegovem rojstvu pa je oče Jožef umrl, star komaj triinpetdeset let. Čeprav je bil oče general, njegova pokojnina ni bila prav velika, zato se je družina Potočnik preselila nazaj v Maribor, kjer so živeli materini starši. Otroci so v Mariboru obiskovali osnovno šolo, potem pa so se vsi trije fantje odločili za vojaško kariero – deloma zaradi spomina na očeta, deloma zaradi gmotne koristi, nekaj pa je imel pri tej odločitvi najbrž tudi njihov stric Heinrich, ki je bil tako kot oče generalmajor v cesarsko-kraljevi vojski. Adolf in Gustav sta sledila očetovim stopinjam in se podala v vojno mornarico, Herman pa stricu in je vstopil v kadetnico kopenske vojske. Obiskoval je vojaško kade-

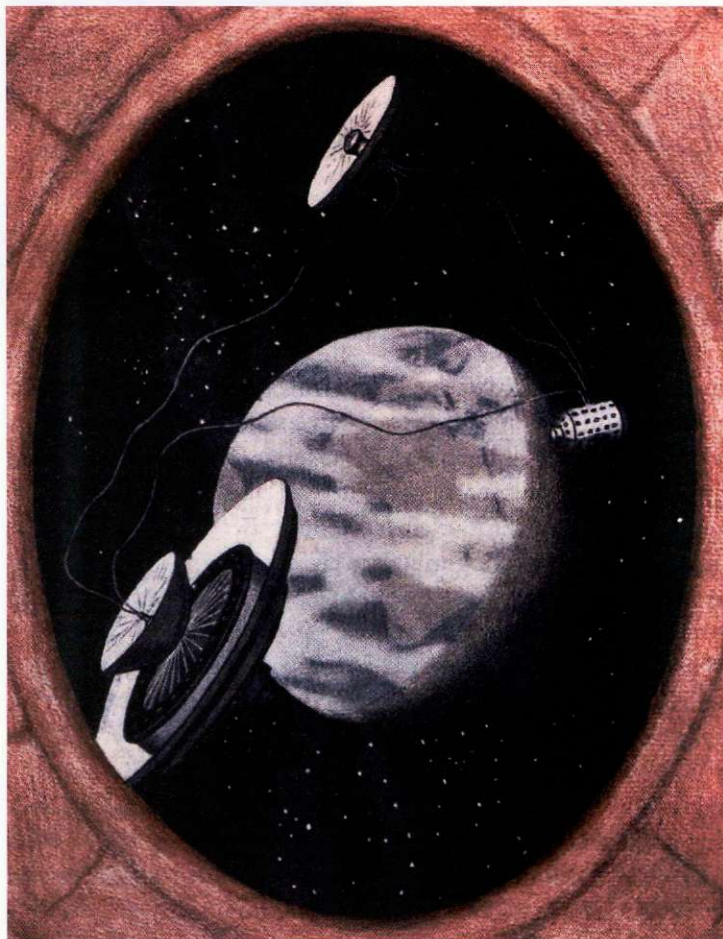
tnico v Fischau in nato v Hraničah na Moravskem. Po kadetnici je, delno s pomočjo stričevega vpliva, nadaljeval šolanje v spodnjeavstrijskem Modlingu, kjer je bila vojaška tehniška akademija cesarsko-kraljevske vojske. Šolanje je končal leta 1913 in dobil čin poročnika tehniške stroke, njegova specializacija pa je bila graditev mostov in železnic.

Vojne tegobe Kmalu po končanem šolanju je poročnik Potočnik z vojsko odkorakal na fronto. Sledila so štiri krvava leta spopadov. Najprej v klavnici v Galiciji, kjer sta obe vojski, avstro-ogrski in ruska, izgubili celo do tretjine aktivnega častniškega kadra. Potočnik se je nato bojeval v Srbiji in Bosni, napredoval v nadporočnika, potem pa je bil prestavljen na soško fronto. Na soškem bojišču je sodeloval v zmagovitem preboju pri Kobaridu, bojih na Tilmentu in Piavi ter ob koncu vojne pri umiku razpadajoče avstro-ogrške armade proti notranjosti.

Med vojno je Potočnik hudo zbolel za tuberkulozo in zaradi tega – pa tudi zato, ker je dvojna monarhija razpadla in njena armada skupaj z njo – je leta 1919 kot stotnik zapustil vojsko. Preselil se je v Avstrijo, kjer mu je bila dodeljena skromna invalidska pokojnina.

Mladi upokojeni stotnik se je nato na Dunaju zapisal študiju in začel študirati elektroinženirstvo na tehniški fakulteti dunajske univerze. Po končanem študiju se je začel specializirati na tedaj še skoraj popolnoma neznanem področju raketne tehnike. Na Dunaju je

Werner von Braun, oče V2 in nato ameriškega vesoljskega programa, je precej svojega dela gradil na Potočnikovi temeljih.

Pogled na tridelno vesoljsko postajo, kot si jo je zamislil Potočnik leta 1929

Nehote je Potočnik vplival tudi na tvorce vojaških balističnih izstrelkov.

živel pri svojem bratu Adolfu. Zaradi pljučne bolezni ni mogel najti dela in je živel le od svoje skromne vojaške pokojnine. Zaradi bolezni in siromaštva se tudi ni nikoli oženil ali iskal kakšne resnejše zveze, namesto tega se je popolnoma predal znanstvenemu delu. Od leta 1925 se je ukvarjal izključno z raziskavami na področju raket in vesoljske tehnike.

Vizija osvajanja vesolja Potočnik je svoja dognanja strnil v knjigi, ki jo je izdal konec leta 1928. Njegov založnik Richard Karl Smith iz Berlina je letnico izdaje iz čisto poslovnih razlogov premaknil na leto 1929 in ta netočna letnica je dolgo veljala za pravo letnico izdaje. Svojo edino knjigo je Potočnik izdal pod psevdonimom Hermann Noordung. Zakaj je izbral tak psevdonim, se še danes ne ve. Nekateri špekulirajo z besedno igro »No« v angleščini pomeni ne, »Ordnung« pa ▶

► v nemščini red, se pravi nered. A zakaj naj bi Potočnik namigoval na nered, še posebej ker je pisal v nemščini, zakaj naj bi sestavljal psevdonim iz čudnega angleško-nemškega kolaža, ne zna nobeden zadovoljivo pojasniti.

Knjižica je izšla na osemindesetih straneh formata A5, opremljena pa je s sto lastnoročnimi Potočnikovimi skicami. V bistvu je knjižica očrt splošnega plana preboja človeka v vesolje in vzpostavitev stalnih človeških posadk v vesoljskem prostoru. Potočnik si je zamislil stalno orbitalno vesoljsko postajo, ki bi s človeško posadko krožila okoli Zemlje. Postaja bi imela dvojno nalogo, bila naj bi odskočna deska za človeštvo pri nadaljnjem prodoru v vesolje, hkrati pa bi bila opazovalna postaja v znanstvene in tudi vojaške namene. Potočnik je na splošno menil, da bi vesoljski prostor zaradi svojih »nezemeljskih« posebnosti, na primer odsotnosti težnosti, popolnega brezračja, sevanja in podobno, lahko rabilo kot prostor praktično neomejenih možnosti za razvoj znanosti. Potočnik je izračunal tudi georobitalne točke za postajo (oziroma postaje, če bi se pokazala možnost in potreba po novih) in jih umestil na višino šestinideset tisoč kilometrov. Na tej višini naj bi se vzpostavil tudi pas umetnih satelitov za znanstvene namene na področju meteorologije, raziskav in fotografije, deloma pa tudi za vojaška opazovanja. Rabili bi tudi kot komunikacijska mreža, čeprav Potočnik ni razvil njihove množične uporabe, kot jo poznamo danes. V knjigi je Potočnik razvil tudi idejo o rabi solarne energije, ki bi z elektriko preskrbovala vesoljsko postajo, prav tako pa tudi satelite, in začrtal idejo o ustanovitvi zemeljske baze, prvenstveno observatorija, ki bi bil povezava z vesoljsko postajo.

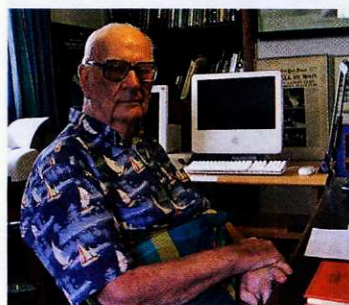
Knjižica v uradnih znanstvenih krogih ni povzročila posebnega odobravanja in ni vzbudila pretirane pozornosti. V dunajskem krogu učenjakov, ki je bil Potočniku najbližji, je bila ocenjena

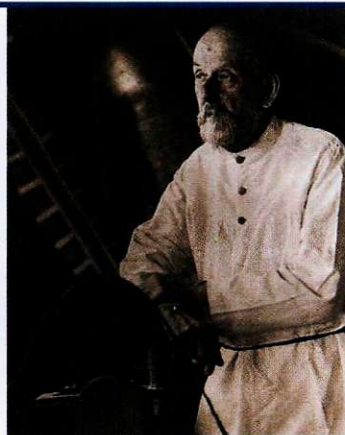
na splošno kot utopija fantasta. Zbudila pa je zanimanje združenja za vesoljske polete, združbe znanstvenikov v Nemčiji, ki so se specializirali na tem področju in zbirali okoli Hermanna Obertha. Ta, prav tako na avstro-ogrskem območju rojeni znanstvenik, se je preselil v Nemčijo in se s krogom svojih kolegov posvečal problemom o zgraditvi prve rakete. V tem krogu je bil tudi mladi znanstvenik Werner von Braun, oče vojaških izstrelkov V1 in V2 v drugi svetovni vojni. Na tem programu

Njegova ideja o mreži satelitov je pripeljala do današnje množične uporabe mobilnikov.

je med vojno delal tudi Oberth in lahko rečemo, da je Potočnik nehoti pripomogel k razvoju raketnih izstrelkov v vojaške namene. Von Braun in kasneje tudi Oberth sta bila po vojni zaposlena v ameriškem raketnem oziroma celotnem vesoljskem programu. Von Braun je v svojih spominih zapisal, da je del idej razvil na podlagi Potočnikove knjige. Potočnikova knjiga je ostala skoraj popolnoma neznana zunaj nemško govorečega območja z izjemo Rusije. Starosta ruskih raketnih pionirjev Konstantin Ciolkovski je spoznal

Arthur Clarke je razvil Potočnikovo idejo umetnih satelitov za množično komunikacijsko in medijsko uporabo.

Herman Oberth in Konstantin Ciolkovski, starosti nemških in ruskih vesoljskih znanstvenikov, sta med redkimi zgodaj spoznala vrednost Potočnikovih idej.

vrednost Potočnikovih zamisli (že sam je nakazal uporabo umetnih satelitov v komunikacijske namene) in s svojim vplivom dosegel, da so knjižico leta 1935 prevedli v ruščino. Njena dognanja so vplivala tudi na razvoj sovjetskega vesoljskega programa.

Pozno in skromno priznanje

Arthur Clarke je v drugi polovici štiridesetih leta prejšnjega stoletja delno uporabil idejo umetnih satelitov v svojem strokovnem članku »Wireless society«, kjer

nakazuje uporabo umetnih satelitov za množično komunikacijo in medijsko uporabo. Tako je bila postavljena platforma za satelitska radio in televizijo ter današnja mobilna telefonija. Potočnik je torej »sokriv« za današnje stanje, ko je »človek postal naravni privesek mobitela«.

Clarke je Potočnikove ideje o orbitalni postaji razvil v scenariju, ki sta ga napisala skupaj s Stanleyjem Kubrickom. Na podlagi tega scenarija je leta 1968 nastal v Kubrickovi režiji kulturni znanstvenofantastični film Odisėja 2001. Film se praktično dogaja na »Vesoljski postaji številka 5«, fikcijski vesoljski postaji, ki je namenjena za raziskovanje vesolja in je temeljni kamen v človekovem prodoru v vesoljski prostor. Orbitalni postaji je torej v filmu namenjena točno takšna vloga, kot ji jo je štirideset let pred tem v svoji knjigi namenil Potočnik. Še več, vizualna podoba in zgradba

fikcijske postaje v filmu je skoraj identična skici vesoljske postaje, s katero je Potočnik opremil svojo knjigo. Kljub neverjetnemu uspehu filma in kljub von Brunovemu priznanju vrednosti Potočnikovega dela pa je bila Potočnikova knjiga v Združenih državah Amerike zunaj ozkih znanstvenih krogov skoraj neznana vse do leta 1999, ko je ameriška vesoljska agencija NASA le izvrtala v svojem enormnem proračunu nekaj drobiža zanj, jo prevedla in izdala v angleščini. Glede na to, da je bil Potočnik rojen v danes hrvaškem mestu Pulju, je bila leta 2004 njegova knjiga prevedena tudi v hrvaščino.

Potočnikovo zdravstveno stanje je bilo, kot že rečeno, precej oslabiljeno zaradi tuberkuloze, ki jo je dobil na bojiščih prve svetovne vojne. Siromašno življenje tudi v mirnem času njegovega zdravja ni prav posebej izboljšalo. Zdi se, da mu je pisanje knjige dokončno izpilo življenjsko moč. Poleti leta 1929 se je na Dunaju prehladil, prehlad se je razvil v pljučnico in 27. avgusta 1929 je Potočnik na Dunaju umrl. Tam je tudi pokopan. Njegova smrt ni zbudila posebne pozornosti. V Mariboru, kjer je živel del njegove družine, je bila v dnevnem časopisu sicer objavljena njegova osmrtnica, a v njej ni bilo niti omembe njegovega dela na vesoljskem področju. Skopo je bila omenjena le njegova smrt, naziv inženirja in opomba, da je bil stotnik v pokoju.

Priznanje za Potočnika je prišlo šele v zadnjih dveh desetletjih. V Gradcu in Ljubljani sta po njem poimenovani ulici. V Mariboru je bil leta 1999, ob sedemdeseti obletnici izdaje njegove knjige dvodnevni mednarodni spominski simpozij o življenju in delu Hermana Potočnika-Noordunga. Leta 1990 je bilo Potočnikovo ime uvrščeno na seznam predlogov za poimenovanje vesoljske postaje, vendar predlog kasneje ni prodr. ▯

Z vetrom do nagrad!

Sodelujte v veliki
poletni nagradni igri in
doživite Indijski ocean!

Poiščite več informacij v vašem
izvodu Primorskih novic.

primorske novice

Besede nam tečejo.

Kozarišče

Petra Jansa, foto: STO/ B. Kladnik, D. Mladenovič

Kozarišče (580 m) je gručasto naselje na jugozahodnem delu loškega polja v občini Loška dolina. Iz naselja vodi glavna gozdna cesta čez Leskovo dolino in Mašun v Pivško kotlino ter čez Sviščake in Gomance v Ilirsko Bistrico. Zahodno od naselja so obširni snežniški gozdovi, vzhodno njive ob **Malem Obrhu** pa mokrotni travniki. Ob izviru Malega Obrha je zaselek **Snežnik** z istoimenskim gradom in grajsko pristavo.

V Loški dolini Loška dolina je z vseh strani zaprta kraška globel s precej ravnim, deloma poplavnim dnom, ki ga obdajajo višje kraške planote od Blok do Racne gore na severu in vzhodu do mogočnega **Snežnika** (1796 m) ter Javornikov na jugu in zahodu. Po vseh naravnih značilnostih spada med tipična kraška polja, vendar se po legi, obliki in vodnih razmerah pa tudi po gospodarski rabi prostora precej razlikuje od sosednjih kraških polj v porečju Ljubljane. V Loško dolino se s kraškega zaledja izpod Snežniškega pogorja prelivajo le visoke vode, ki ne morejo odteči po podzemeljskih kanalih mimo polja. Zato so na tem območju pogoste poplave zlasti ob močnejšem jesenskem deževju. Kot posebnost kraškega sveta je znana tudi **Križna jama** kot pretočna vodna jama med kraškimi polji. Leži na severnem robu Loške doline in ima 22 jezer. Jezera ločujejo sigasti pragovi. Po podzemnih vodnih kanalih je mogoč ogled podolgovatih jezer med Kalvarijo in Kristalno goro le s čolni. Jama je znana po najdbah kosti ledenodobnega jamskega medveda.

Iz zgodovine kraja Okoli Šmarate in gradu Snežnik je pomembno **arheološko območje**. Nekateri domnevajo, da temelji gradu skrivajo v sebi še osnovo iz rimskih časov. Zanimivo je tudi območje med gradom Snežnik in cerkvico v Šmarati, kjer so bili v njeni bližini pred prvo svetovno vojno izkopani **rimski grobovi**, katerih nagrobniki z napisi so danes **vzidani v omenjenem gradu**. Po vojni so tu odkrili ostanke temeljev zidu, a jih zaradi preslabe ohranjenosti ni bilo mogoče povezati v kakšno stavbo. Le na dveh mestih se je dalo določiti obseg stavb. Prva ni imela ohranjenih še kakšnih vmesnih zidov. Temelji druge stavbe obdajajo današnjo cerkvico **sv. Marjete** v Šmarati, kjer so našli tudi več ostankov lončenih posod, amfor in vrčev iz boljše gline, od kovine pa samo žebelje. Če upoštevamo veliko število zidov, ki se razprostirajo od gradu Snežnik proti cerkvici, lahko domnevamo, da je bila tu večja rimska naselbina, ki ji zdaj ne vemo imena in ne poznamo še vsega njenega obsega. Po ostankih sodeč je ta naselbina imela v času antike od konca prvega stoletja pomembno, če ne celo dominantno vlogo v južnem delu Loške doline.

V kraju Kozarišče, ki se prvič omenja 1275, je ohranjenih nekaj lesenih hiš, kritih s slamo. V naselju stoji **podružniška cerkev sv. Benedikta** iz 16. stoletja. Leta 1871 so cerkev povišali in na novo obokali. Na stenah prezbiterja in na delu slavalne stene so ohranjene renesančne freske iz leta 1597. Poslika-va je datirana z naslikano letnico na sklepniku na temenu oboka. Glavni oltar tipa »zlatega« oltarja je iz osemdesetih let 17. stoletja. Cerkvene klopi naj bi izhajale iz kapele sv. Florjana pri snežniškem gradu.

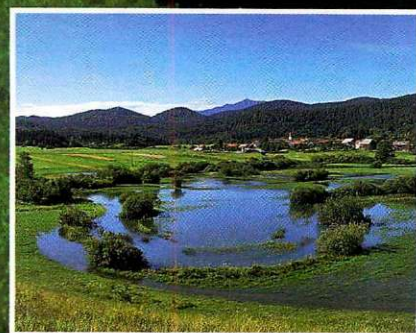
Grad Snežnik V Kozariščah nas pričakuje prelep ambient grajskega parka in muzej bivalne kulture 19. stoletja – **grad Snežnik**, ki je **najbolje ohranjena grajska stavba na Notranjskem**. Zgrajen je bil v bližini nekdanje rimske postojanke v Šmarati, od koder so prenesli nagrobnike in jih vzdali v grajsko fasado. V virih je bila lovška postojanka prvič omenjena leta 1268. Nastanek obstoječega gradu sega v leto 1462, ko je v zapisih omenjen dvor Sneberk. Sprva je bil last oglejskih patriarhov, kasneje so se lastniki večkrat menjali (Schnebergi, Lambergi, Eggenbergi, Lichtenburgi, Schönburg-Waldenburgi). Pred vojno je bil last saške družine Schönburg iz bližine Dresdna.

Grad je trinadstropna kockasta stanovanjska stavba z renesančnim obzidjem pred vhodom in novejšim kamnitim mostom, ki pelje do obzidja. Zunanji stolpiči in dvoločni kamnit most so romantični dodatki 19. stoletja. Grad je postavljen na skalo ob izviru Obrha in studenca Brezno. Studenec je pod gradom zajezjen v večji ribnik. Slikovito okolje je bilo skrbno urejeno v park s sprehajalnimi in jezdniimi potmi. Vzhodno od gradu so razsežne **pristave** in druga pomožna poslopja, v katerih je **manjši lovski muzej** s polharsko zbirko, ki jo sestavljajo skrbno zbrani predmeti, povezani s polharstvom – med njimi je največ pasti.

V gradu je ohranjena vsa originalna oprema, večinoma iz 19. stoletja. Med bivalnimi prostori izstopajo jedilnica, soba z »egiptovskim« pohištvom in večja dvorana, preurejena v poročno dvorano. Grajski so imeli v gradu manjšo knjižnico in improvizirano gledališko dvorano. Lovski značaj postojanke potrjujejo preštevane trofeje in nagačene živali na vseh hodnikih in v vežah. Leta 1868 so v gradu odprli **gozdarsko šolo**, ki je vzgajala kadre za gospodar-

Kozarišče

Mali Obrh

jenje z gozdovi. Muzejska dejavnost na gradu je pogosto obogatena s tradicionalnimi kulturnimi prireditvami, ko se predstavljajo likovni, književni in glasbeni ustvarjalci.

Zasnovo **grajskega parka** sestavljajo štirivrstni vstopni drevored in več dvovrstnih lipovih ter kostanjevih drevoredov, med katerimi so oblikovane jase s skupinami drevja, ki vodijo do razglednih teras, do skrite klopi ali do **kipa boginje lova Diane**. Po drugi svetovni vojni je bilo posestvo Snežnik nacionalizirano in je kot lovska postojanka pripadalo **državnemu protokolu**. Grad je od leta 1983 kot muzej dostopen tudi javnosti. Grad in njegova okolica sta zaradi odmaknjenosti in miru primerna za krajše sprehode, za počitke pohodnikov Slovenske pohodniške transverzale in idealni postanek kolesarjem.

Gora Snežnik Snežnik (1796 m) je gora v južnem delu Slovenije, ki meji na občini Loško dolino in Ilirsko Bistrico. Je najmarkantnejši vrh, po katerega pobočju se razprostirajo mogočne površine strnjene gozda, bogatega z divjadjo. Vrh stožčaste gore, ki razločno izstopa iz valovite planine, je vse do zgodnjega poletja pokrit s snegom – od tod tudi ime. Da bi ga razlikovali od Goteniškega Snežnika, mu radi dodajo še oznako Notranjski. Zaradi samotarske lege je z vrha Velikega Snežnika (1796 m) izjemen razgled. Še večja posebnost te najvišje gore med Alpami in Dinarskim gorstvom pa je njeno rastlinstvo. Planinca, vajenega slovenskih gora, bo presenetila že gozdna meja. Namesto za apneniške Alpe običajnega smrekovega gozda, ki prehaja v alpsko trato prek pasu ruševja z macesni, ustvar-

ja gozdno mejo na Snežniku bukov gozd. Drevesa so čedalje manjša, zaradi plazov sabljasto ukrivljena, dokler se posamezne skrivenčene bukve ne vraščajo v zaplate ruševja. Tak prehod gozdne vegetacije v travščino je značilen za Velebit, v Sloveniji pa ga najlepše lahko opazujemo prav na območju Snežnika.

Največja botanična posebnost Snežnika pa je rastlinstvo nad gozdno mejo, saj tu zaradi posebne klime srečujemo tako alpske kot ilirske rastline.

Z vrha Snežnika si poleg obsežnega razgleda ogledamo še eno zanimivost: obrat rastlinstva (vegetacijska inverzija). Globoki vrtači na vzhodnem delu planote po dnu nista porasli s smreko, kot bi pričakovali, ampak uspeva le trava. Nad tem delom je pas ruševja in nad njim nekaj smrek. Vzrok je težji hladen zrak, ki se nabere na dnu vrtače in so zato na nižji nadmorski višini podnebne razmere zahtevnejše. **D**

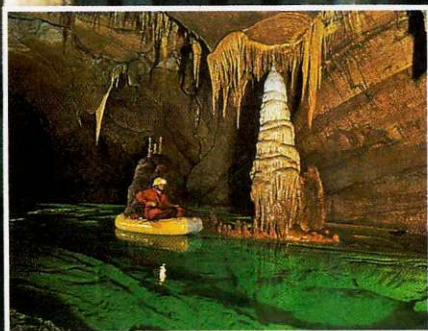
Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.loskadolina.si

Grad je postavljen na skalo ob izviru Obrha in studenca Brezno.

Viteške igre na gradu Snežnik

Križna jama

Grad nekoč

Izjemna lahkotnost prepevanja

Lucija Horvat, foto: Andreja Velušček

Nuška Drašček poje, odkar pomni, in vsakdo lahko opazi, da ji je petje res v užitek. Širši javnosti se je prvič predstavila z udeležbo in zmago na tekmovanju Bodi idol 2004, pravkar pa je posnela svoj prvi singel Noč ljubavi.

Ste veseli prvega singla? Kako je bilo na snemanju?

Seveda sem ga vesela, kdo ga pa ne bi bil! Kar nekaj časa sem čakala, dosti dejavnikov se je moralo ujeti, da smo zdaj, kjer smo! Snemanje je bilo super – ekipa je izjemno profesionalna in imamo res dober odnos, prava sinergija ustvarjanja. Lepo je, ko se lahko v celoti posvetiš končni podobi skladbe in nisi obremenjen sam

s sabo bolj, kot je to potrebno. Skladbo ustvarjamo skupaj, pomagajo mi s svojimi pripombami in idejami in seveda upoštevajo moj input, moje izražanje in čutenje skladbe. Singel *Noč ljubavi* je tip pesmi, ki sem ga takoj začutila in ni bilo potrebnih veliko korekcij v stilu – preprosto steče skozi tebe, nekajkrat sem ga zapela, kot je to v navadi, potem smo poiskali najboljšo izvedbo

in jo še poskušali nadgraditi. Na takih snemanjih skladbo zapoješ večkrat, da najbolje izraziš tisto, kar bi rad, da pride ven, da se sliši. Najbolj mi je pri vsem všeč to, da si za posamezno skladbo vzamemo veliko časa, snemanje mojega vokala lahko traja tudi do 7 ur – pa ne ker bi bilo slabo, ampak ker smo vsi malo nagnjeni k perfekcionizmu.

Kako se je začela vaša pevska pot? Kako so vas odkrili?

Pojem res že od malih nog, tako da bi težko rekla, da je nastopil prav trenutek, ko bi me nekdo odkril – od vrtca dalje sem nastopala kot solistka na raznih prireditvah, pela v zborih ... V srednji šoli sem imela tudi prve nastope z orkestrom – hodila sem namreč na I. gimnazijo v Celju, kjer smo imeli tudi gimnazijski orkester; Simon Dvoršak in Gregor Deleja sta bila polna idej in smo vsako leto imeli kakšen lep večer glasbe. Tudi preko učenja francoskega jezika sem imela nekaj nastopov – moj profesor Slavko Deržek je vedno znal najti priložnost za kakšno skladbo, kar mu uspeva še sedaj – nedavno sem nastopila v Parizu prav z njegovo pomočjo. Petje me tako res spremlja od nekdaj, je pa res, da ga nikoli nisem jemala resno, moja karierna izbira ni bila glasba, ampak me je vleklo najprej v učiteljske, potem pa še v diplomatske vode. Kaj pa vem, nekako se mi ni zdelo, da bi bilo pevsko življenje zame. Čisto zadovoljna sem bila z občasnimi nastopi; poleg tega sem imela kar hudo tremo, česar publika sicer ni nikoli opazila, jaz pa zelo! No, počasi se mi je v zavest prikradlo zavedanje, da sem daleč najbolj zadovoljna, kadar imam nastop, ko se moram nanj pripraviti in ko zapojem pred publiko. A sem

se vseeno vpisala na Fakulteto za družbene vede – šolo sem hotela končati, izobrazba je pomembna! Tako sem nekako čakala na diplomo, potem pa imela v načrtu glasbeno kariero; nekako tako se je tudi začelo – prijavila sem se na Idol in na Bitko talentov, vendar sem bila na Idolu prej sprejeta, zato sem šla tja in zmagala. Hkrati sem pela tudi v dveh vidnejših zborovskih sestavih, APZ Tone Tomšič in Perpetuum Jazzile – v slednjem veliko tudi solo. Tako se je počasi ustvaril moment, da sem se predstavila širši publiki. Ta me je lepo sprejela – nastop na MMS 2005 in Emi 2006, mednarodni festivali ... Vsa leta petja, ki sem mu leta 2003 dodala še učenje solopetja pri mag. Matjažu Robavsu, so mi pomagala premagati tremo in začela sem res uživati na odru.

Kako bi opisali svojo izkušnjo v oddaji Zvezde pojejo?

V Juretovi družbi sem se počutila odlično, poleg tega pozornost oddaje ni bila na nas, pevcih, tako da živčnosti ni bilo. Bili smo prva skupina tekmovalcev, zato smo dali skupaj z ekipo čez »porodne krče« oddaje, a se je vse lepo izšlo. Malo sem bila živčna le pred finalom, ko sem bila na poti iz Brazilije 24 ur in priletela dobesedno na oder ... vendar je šlo!

Kar pri vašem petju najbolj očara, je izjemna lahkotnost glasu, kot bi peli čisto brez napora. Je petje vedno zabavno?

Hvala za kompliment. Uživam v učenju in spoznavanju svojega glasu in v tem, da bi bilo videti lahkotno – pa ni vedno tako. Petje je zame v veliki večini čisti užitek; še posebej če imam pred sabo publiko, ki v mojih interpretacijah uživa, takrat potegnem iz sebe še več. Malo manj zabavno je, kadar

pogoji za nastop niso optimalni; lahko sem malo bolna, pa ne morem narediti vsega, kar ponavadi zmorem – takrat pomaga tehnično znanje in poznavanje glasu –, potem pa imam občutek, da sem razočarala poslušalce, kar mi je najhuje. Lahko se zatakne pri tehniki – ljudje ne vedo, da je veliko odvisno tudi od tonskega mojstra, in če nimaš sreče, dobiš koga, ki nima posluha za pevca, pa ti potem vse doni na odru in se intonančno pač ne moreš korigirati. Lahko se pa tudi zgodi, da publike enostavno ne zani- maš, je bolj zaposlena s hrano ali čim drugim – na začetku te to še moti, potem pa se odločiš, da si boš naredil zasebni žur na odru in je užitek spet tu, hihhi ...

Kaj raje požete – bolj popularno ali operno glasbo? Ali drugače, katera vam »bolj leži«?

Z operno glasbo se srečujem zadnjih pet let in je zame popolnoma nov svet, nov izziv. Neizmerno uživam v novih dimenzijah svojega glasu, všeč mi je tudi tehnična plat vsakega tona, pravilni in optimalni izkoristek vokalnega aparata. Sliši se zelo učeno, ampak v praksi pomeni samo to, da dosežeš maksimalni učinek z minimalnim naporom in minimalno rabo glasilk, da jih ne izrabiš. To je po moje največji strah pevca – izguba glasu. Zato ga moraš pač negovati in vsak, ki misli, da so pravilne vaje in petje nasploh nekaj čisto lahkega (kar misli večina ljudi!), se ZELO moti. Človek mora biti precej discipliniran, če dela na dolgi rok. Kaj raje pojem ... hmmm ... tež-

ko bi rekla – s popularno glasbo sem odraščala, jo prepevala in vadila toliko časa, dokler ni zvenelo tako, kot mora, z operno literaturo pa se, kot rečeno, srečujem šele v zadnjem času. Oboje mi je zelo pri srcu, saj vsaka ponudi nekaj svojstvenega; sama tudi malo »mešam« med žanri, tako da mi ni nikoli dolgčas! Je pa res, da me ljudje kot izvajalke operne literature ne poznajo tako zelo – jasno – in so ponavadi presenečeni. Nazadnje sem nastopila kot gostja na koncertu tria Eroica, kjer sem s Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija izvedla arijo Habanera iz opere Carmen in potpuri slovenskih popevk, ki jih je izvajala Elda Viler. Publika je bila na vseh treh koncertih izjemna in so me nagradili z gromkim aplavzom.

Kaj je najvznemirljivejše v muzikalu *Moje pesmi, moje sanje*, v katerem nastopate?

Največji izziv je bila vsekakor igralska plat vloge – odpojem in odplešem brez težav, igralka pa nisem. A sem se z opazovanjem in poslušanjem ter upoštevanjem dobrih nasvetov soigralcev kar veliko naučila in v celotni predstavi zelo uživam. Izvrstno je narejena, najbolj pa me fascinirajo otroci – tako zelo te potegnejo v zgodbo, da vmes kar pozabiš, da ne gledaš filma! Vedno pa me spreleti, ko zapojem *Čez vsako goro – Climb ev'ry mountain*. Skladba je res lepa in »monumentalna«. *Moje pesmi, moje sanje* je eden mojih najljubših glasbenih filmov, Julie Andrews me je čisto prevzela, ko sem film prvič gledala in seveda neumorno srkala skladbe in zgodbo. Res sem vesela, da sem lahko del nečesa tako lepega!

Kje vas bomo lahko poslušali jeseni?

Informacije o nastopih lahko spremljate na spletni strani www.nuskadrascek.com, sicer pa me čakata dva pomembna nastopa na Hrvaškem – na festivalu v Šibeniku in na Runjićevih večerih v Splitu, oboje konec avgusta. Načrtujem tudi nekaj koncertov po Sloveniji, septembra pa začnemo spet s predstavami muzikala, tako da bo jesen kar polna. In prav je tako! ☐

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 7. 8. 2008

20.00 Slovenska filharmonija: Komorni orkester Cappella Istropolitana (Slovaška) – klasična glasba

21.00 KUD France Prešeren: Proti razizmu – kratki dokumentarni filmi

21.00 Mestni muzej, Lj.: Bachology kvartet: Imate radi Bacha? – klasična glasba, džez

PETEK, 8. 8. 2008

21.00 Ljubljana, stari center: Argonavti v Ljubljani – gledališki spektakel

SOBOTA, 9. 8. 2008

10.00 Čevljarški most: Goljufivi peki

10.00 Narodna galerija: Sestavimo in pobarvajmo poletje – ustvarjalna delavnica. Otroške sobotne delavnice ob razstavi Slovenski impresionisti in njihov čas 1890–1920 za otroke od 5. do 12. leta

12.00 KUD France Prešeren: MAŠA KAGAO KNEZ: delavnica afriških plesov African dance workshop

20.00 Kongresni trg: Ansambel Ankanar: Songi F. M. Ježka

NEDELJA, 10. 8. 2008

11., 15., 18.30 Ljubljanski grad: Marionetas en Libertad (Francija): Veliki liliputantski cirkus – glasbeno-lutkovna predstava za otroke od 3. leta dalje

21.00 KUD France Prešeren: Proti razizmu – kratki dokumentarni filmi

23.00 KUD France Prešeren: Impro liga: Poletna pravljica – improvizacijsko gledališče

PONEDELJEK, 11. 8. 2008

20.00 Ljubljanski grad: Komorni orkester Camerata Labacensis (Slovenija) – klasična glasba. Orkester Camerata Labacensis so leta 1980 ustanovili glasbeniki Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana. Od leta 1990 deluje pod umetniškim vodstvom Franca Avseneka.

20.00 Kongresni trg: Andrej Detela: Pojem lepote v znanosti in umetnosti

TOREK, 12. 8. 2008

20.00 Kongresni trg: Okrogla miza o knjigi Slovenski mladinski roman – zapuščina, stanje, sanje

20.00 Cerkev Marije Pomočnice (Križanke): Smiljka Isaković, čembalo (Srbija) – klasična glasba

21.00 KUD France Prešeren: The Young European Laboratory of Teater: Ep o Gilgamešu – gledališki performans

SREDA, 13. 8. 2008

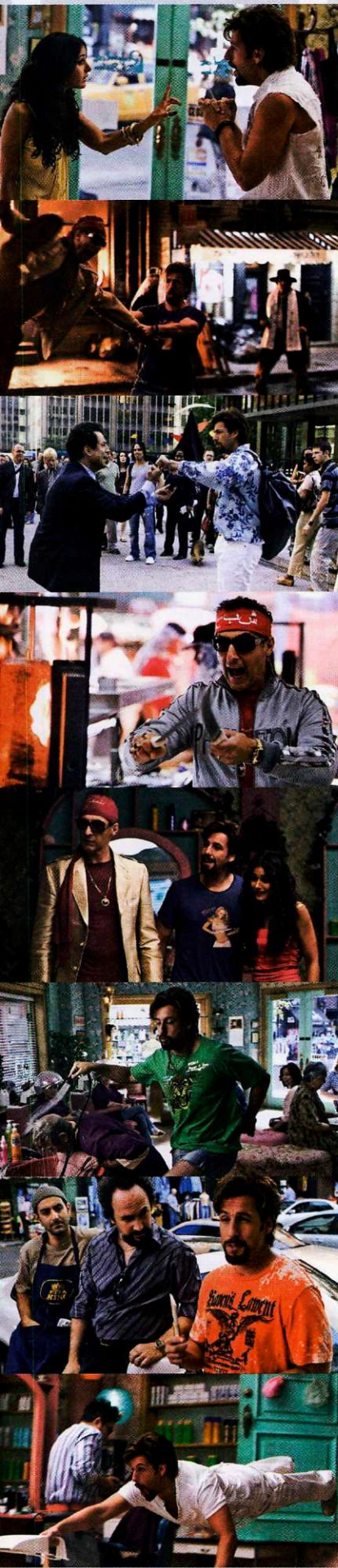
20.00 Ljubljanski grad: Rainer Weiss, bariton & Elena Nogaeva, klavir – klasična glasba. Izbor najlepših nemških romantičnih samospelov bo predstavil baritonist Rainer Weiss, spremljala pa ga bo znana ruska pianistka Elena Nogajeva.

21.00 KUD France Prešeren: Caña Flamenca & Laafi (Slovenija): ¡Ole-Eba! – glasbeno-plesni performans

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Od agenta do frizerja

Monika Maljevič

Smrtonosnemu agentu izraelske vojske Zohanu je dovolj nasilja, zato uprizori lastno smrt in se pod krinko preseli v New York, da bi postal ... frizer.

Čeprav nima izkušenj z oblikovanjem pričesk, s pomočjo ponudbe dodatnih vročih uslug postane priljubljen pri priletnih damah. Toda njegovo preteklost razkrije vročerkvni taksist, kar sproži pravo vojno med palestinsko in izraelsko manjšino. Ko oboje ogrozijo rasisti, mora Zohan najti način, kako združiti zgodovinsko sprta naroda in osvojiti srce zapeljive Palestinke.

V komediji *Zohan je zakon* Adam Sandler igra Zohana, vrhunskega izraelskega komandosa, ki uprizori lastno smrt, da bi uresničil svoje sanje: postati frizer v New Yorku. Čeprav hoče življenju borca proti terorizmu obrniti hrbet, kmalu odkrije, da koreninam ni ravno lahko pobegniti. Medtem ko se ga stari in novi sovražniki poskušajo odkrižati, se bodo vsi naučili povsem isto stvar: da je Zohan zakon!

Ozadje zgrade Zamisel o Zohanu se je Adamu Sandlerju porodila pred mnogimi leti in v trenutku je videl najboljši način, kako lik razviti v scenarij. Pri pisanju bi sodeloval z dobrima prijateljema, s katerima so blesteli v oddaji *Saturday Night Live*: (nekoč glavni pisec scenarija za pogovorno oddajo Conana O'Briena in avtor skeča iz omenjene oddaje *Triumph the Insult Comic Dog*, scenarist oddaje *TV Funhouse*) Robertom Smiglom in njegovim dolgoletnim sostanovalcem Juddom Apatowom. Zohan je zakon je za scenariste znano področje: »Že pri *Saturday Night Live* sem hotel pisati o Izraelcih,« pravi Smigel, ki je vrsto let pisal skeče za oddajo. »Mar ni čudno, da je prvi skeč, v katerem je nastopil Adam, *The Sabra Shopping Network*, skeč, ki sem ga napisal o Izraelcih?«

Zohan je zakon za Sandlerja predstavlja vrnitev h koreninam; igra drznega, divjega, široko za-

You Don't Mess with the Zohan

Režija: Dennis Dugan

Žanr: komedija

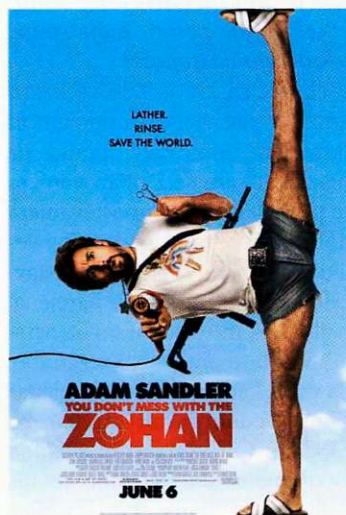
Scenarij: Adam Sandler, Robert Smigel in Judd Apatow

Produkcija: Barry Bernardi, Robert Smigel, Jack Giarraputo

Igrajo: Adam Sandler, John Turturro, Emmanuelle Chriqui, Nick Swardson, Lainie Kazan, Ido Mosseri, Rob Schneider, Dave Matthews

Premiera: 7. 8. 2008

Distribucija: Continental Film

snovanega junaka, takšnega, kot jih je igral tako pri SNL kot v svojih prvih filmih: »Adama je njegovo občinstvo vajeno gledati, kako igra like, ki so mu bliže,« dodaja Smigel. »Čeprav Zohan zmore delati sklece brez rok, je še vedno šaljiv in ranljiv kot Adam.«

Po besedah režiserja Dennisa Dugana se Zohanu postavi po robu enako velik in grozeč nasprotnik, ki je čisto po naključju terorist, Fantom, ki ga igra John Turturro. »Ali in Frazier, Celtics in Lakers, Yankeeji in Bostončani, Zohan in Fantom,« pravi Dugan. »To je najhujše rivalstvo.«

Čeprav gre za enega najbolj zgočih problemov na svetovnem odru, je bil temeljni cilj filmskih ustvarjalcev posneti komedijo.

Pa vendar Rob Schneider, tesni in ljubi član družine Happy Madison, Sandlerjeve produkcijske hiše, ki se igralski ekipi pridružuje kot palestinski taksist Salim, pravi, da je komedija morda edini način, s katerim lahko pristopimo k problemu, h kateremu je v bistvu nemogoče pristopiti. »Komedija združuje ljudi. Zohan je trčen, tako trčen, da upam, da bodo vsi stopili korak nazaj in se skupaj nasmejali.«

Ko se je Adam Sandler odločil sprejeti vlogo Zohana, se je vrgel v delo. »Sandler je zares, zares, zares garal. Več mesecev je sodeloval s specialci, dvigal uteži, pretekel več milj, delal počepe, nobenih prigrizkov si ni privoščil. Nikoli ga še nisem videl srečnejšega,« pravi Smigel. Pilil je tudi izraelski naglas s pomočjo supervizorke scenarija Ronit Ravich-Boss, ki prihaja iz Izraela. Ronitina navzočnost na snemanju je bila vsem v pomoč. »Včasih jo je Adam vprašal, kako se v hebrejščini reče kakšni stvari,« dodaja Dugan. »Če je beseda zvenela hecno, jo je uporabil.«

Sandlerju je svetoval tudi Eytan Ben-David v slogu življenje imitira umetnost, saj gre za nekdanjega izraelskega vojaka, ki zdaj dela v frizerskem salonu v Los Angelesu. Svetoval mu je, kako frizer drži škarpje, kako se obnaša in kakšen je frizerski žargon. **D**

Sodelujte v Veliki Petrolovi nagradni igri

Od 1. 6. do 31. 8. 2008

Osvojite Mercedes-Benz,
razred C, model T 180 K
in ostale bogate nagrade.

Sodelujete lahko tudi v nagradni
SMS akciji »Petrol«.

skuterji Aprilia SR 50 R

predvajalniki iPod Nano 4G

predvajalniki iPod Shuffle

PETROL

Avtomobilska viagra

Tekst in foto: Pavel Furlan, SAGA Institute

Opel zafira OPC 2,0 16V turbo

obogatil, predvsem v športnem smislu seveda. Zato bo v nasprotju z običajno zafiro na njej mogoče že na daleč ugledati ogromna devetnajstpalčna platišča iz matirano bleščeče lakirane lahke litine, obuta v nizke Continentalove športne pnevmatike dimenzij 235/40 R19, pa zavihan spoljer na vrhu zadka, ki deluje že kar preveč kičasto, ter prav tako spodaj odbijač, na katerem so poudarjene difuzorske letve, in pod njim trapezno oblikovana in z obliko neposrečeno ujemajoča se kromirana zaključka izpušne cevi. Spredaj je zafira OPC veliko bolj elegantna in zadržana. Še najbolj

Ni kaj, Opel si je že v preteklih nekaj letih, ko je s predelavo zafire v Opel Performance Centru samo poskusil v razred enoprostorcev vtakniti največjo mero športnosti, zagotovil, da želje po takšnih avtomobilih obstajajo. Zato je po modelski evoluciji zafire stopil še korak dlje. Z novo zafiro OPC je na ceste poslal ta čas najzmogljivejši družinski enoprostorec na svetu.

Najzmogljivejši. Oplova zafira v tej ediciji ne skriva, pač pa zelo razkazuje svojo potenco. Oddelek OPC jo je kar precej spremenil, še bolj pa tehnično

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	OPEL ZAFIRA OPC 2,0 16V TURBO
vrsta motorja	turbobencinski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1998
moč v kW (KM) pri vrt./min	177 (240) pri 5600
največji navor v Nm pri vrt./min	320 pri 2400
menjalnik	ročni, šeststopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4467x 1801 x 1625
medosna razdalja v mm	2703
prtljažnik v litrih	140 - 1820
masa praznega vozila v kg	1565 (635)
največja hitrost v km/h	231
pospešek 0-100 km/h v s	7,8
poraba (po normah EU) v l/100 km	13,4/7,4/9,6
poraba na testu v l/100 km	14,9
cena vozila v EUR	32.400

jo izdajata adaptivna projektorska ksenonska žarometa, malo spremenjen odbijač s poudarjeno zavihanim spodnjim robom in večjo odprtino za zrak ter letvica na maski avtomobila, ki tokrat ni v kromu, pač pa tako kot celoten avtomobil v znameniti, edinstveni sinjemodri biserni barvi, ki je lastna le OPC-oddelku. Tega, da je avtomobil za nekaj milimetrov nižji, ne opazimo, saj so na njegove boke postavljeni lični zaključki pragov, ki dopolnjujejo dinamično celoto.

Notranjost testne zafire OPC je vsekakor bolj konservativna, družinska. Le drobec viagre. Zato da

žena ne bi vedela ... Pravzaprav je dizajn notranjosti takšne zafire ostal nespremenjen, če odštejemo figurne modre sataste letvice na tapiserijah vrat in po sredini armaturne plošče ter grafiko merilnikov, ki je prihranjena modri liniji hišnih izdelkov. Ja, edino veliko razliko prinaša odlični, debel in na otip mehak volanski obroč, napravljen iz najfinejšega usnja in šivan z modro nitjo, ter s črno-modrim vzorčastim blagom in delno usnjem oblaženi sedeži, na katerih piše z vsem ponosom Recaro, a bi bilo zanj bolje, če bi ostal prikrit. Odličnost školjka-

stega naslanjala prednjih sedežev namreč povsem pokvarijo krepko preozka sedišča, ki tako nesramno tiščijo noge skupaj, da bi se najraje vozili prekrizanih nog. In sedenje ostaja tudi v najnižji točki previsoko. O počutju na drugih petih mestih v zafiri (zadnja vrsta je sicer v večini primerov pospra-

vljena v pod prtljažnika (sistem flex7) pa ne gre izgubljati besed. Dobro je, zračno in prostorno. Kot velikost prtljažnega prostora. In če znova potrdimo, da je celotna notranjost izdelana solidno in lično ter da je spisek opreme precej bogat, zna zafira OPC zadovoljiti vse okuse.

Polna potenca, ali zakaj kupiti zafiro OPC, pa je seveda pogonski sklop. Tisto, s čimer so se OPC-jevi inženirji najbolj trudili, je tudi pri zafiri padlo na plodna tla. 240 KM iz zelo živega dvolitrskega turbobencinskega agregata ji v kombinaciji s hitrim šeststopenjskim ročnim menjalnikom odlično pristoji, ko gre za ostre manevre. Pospeševanja so konkretna, končne hitrosti (pre)velike, vlek zaradi 320 Nm navora vedno odlični. Zafira zna biti presneto hitra. No, malce težav ji zna narediti le podvozje. Sicer je naravnano zmogljivostim v prid, vendar zmogljivostim ob maksimumu ne zmore slediti, kot bi hoteli. Podkrmarenje je preveč navzoče, vrtenja v prazno in popravljanja smeri bi bilo mnogo, če ne bi bilo tu inteligentnega krmilnega sistema za nadzor vožnje IDS+. Pa tudi večja masa in višje težišče tej zafiri ne prizanašata. Še največji problem pa OPC-jevi zafiri predstavlja mirna vožnja. Tendencia po vleku je tudi brez vklopljenega programa 'sport' na krmilni elektroniki motorja velika, in kar je najočitnejše, sunki ob prehodu 2500 vrtljajev na skali merilnika obratov izdajo, da brez turboluknje ne gre in stvar zna čez čas postati moteča. In če bi pri tej zafiri iskali njen največji greh med sedmimi glavnimi, je to vsekakor požrešnost. Ne prizanaša, niti najmanj. 13 litrov bencina je minimum, realnost zmerne vožnje pa je vsaj za liter višja. Hudo se je sprijazniti s tem.

Vse ima svojo ceno, tako tudi zafira OPC. Posebna je, težko jo je oceniti. Tako kot viagra za potenco, OPC za zafiro. Zagotovo pomaga. Vsakemu na svoj način. Da je le pričakovanje uresničeno in učinek dosežen. Potem bo tudi družina zadovolj(e)na. **D**

Novici

ŠKODA SUPERB Če iščete avtomobil, pri katerem boste dobili res veliko za svoj denar, je med njimi skoraj zagotovo škoda superb. Že v prejšnji generaciji je bil ta avto v razredu B, kamor ga uvršča tovarna, le s ceno, z udobjem in ponudbo pa gotovo korak višje. Enako je tudi pri novi, tretji oziroma drugi po vojni, saj je prvo vozilo s tem nazivom vozilo že med letoma 1934 in 1949. Oblika je precej samosvoja, zato bo nekaterim všeč, nekaterim ne, vsi pa se bodo strinjali, da gre za izredno prostoren avtomobil. Največja posebnost so prtljažna vrata 'twindoor', kar pomeni, da ima superb po želji štiri ali pet vrat, saj se lahko odpre le kovinski del vrat ali pa še skupaj s šipo, kar močno olajša nalaganje večjih predmetov. V ponudbi so trije bencinski in trije dizelski motorji: bencinski imajo od 1,4 do 3,6 litra delovne prostornine in od 92 do 191 kW, dizelski pa 1,9 ali 2,0 litra in moči od 77 do 125 kW. Ročni menjalniki imajo pet ali šest prestav, samodejni DSG pa šest ali sedem. Bogata oprema še nadgrajuje odlično ponudbo, cene pa se začnejo pri 19.990 evrih za osnovni model z motorjem 1,4 TSI in končajo pri 33.550 evrih za različico z motorjem 3,6 FSI z menjalnikom DSG in štirikolesnim pogonom.

FORD KA Na spletu se je že pojavila prva uradna fotografija naslednika Fordovega malčka z imenom 'ka', ki svoj tehnološki ustroj deli s fiatom 500. Izdelovali ga bodo prav tako na Poljskem, pogonski agregati naj bi bili isti kot pri italijanskem ponosu, govorijo tudi o športni izvedbi ST, svetovna premiera pa bo jeseni na salonu v Parizu.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stp)
Celovška cesta 206

Odpri:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

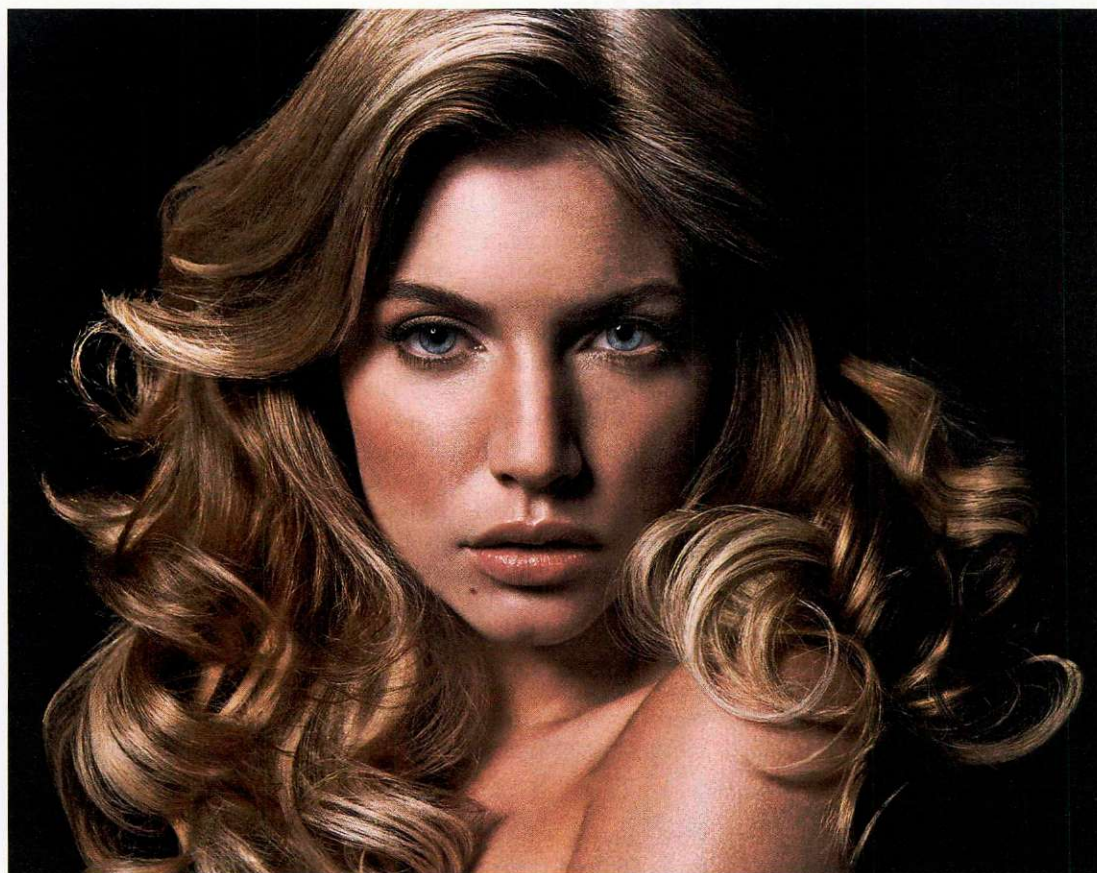
Odpri:
pon – pet 07:00 – 18:00
sobota 07:00 – 13:00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Lasje so okras naše glave

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Lasje in dlake varujejo telo in predvsem ohranjajo toploto, poleg tega pa imajo lasje tudi socialnopsihološki pomen za človeka, saj predstavljajo njegovo osebnost, neodvisnost in privlačnost. Za nego in urejanje las porabimo veliko denarja.

Gosti in lepi lasje odsevajo zdravje in moč.

Pričeska je bila in je svojevrstno znamenje. Pri nekaterih narodih so dolge in razpuščene lase nosila neporočena dekleta, pri drugih so s takšnimi lasmi lahko hodile naokoli le poročene žene. Kratki lasje so v različnih kulturah pogosto znamenje določene pripadnosti: možu ali ženi pa tudi meniškemu življenju. Nega las in urejanje pričesk pa ni sodobna kaprica – z lasmi so se ukvarjali že v davni preteklosti in jih strigli, barvali, česali, navijali, ravnali in pokriva-

li z različnimi naravnimi ali umetnimi pripravki – vse zato, da so osebnosti pridali enkratni slog. V določenem času so bile ponekod izjemno priljubljene lasulje. Nosili so jih stari Egipčani in Rimljani, rimski legionarji pa so se zaradi vojnih pohodov strigli na kratko in se brili. Ostrižena glava je pri starih Germanih pomenila, da je njen lastnik zločinec.

Dolgi lasje V veliko kulturah dolgi in gosti lasje izražajo duhovno in fizično moč ter pošte-

nost; takšne lase so imeli antični bogovi pa tudi svetopisemska David in Samson. Dolge lase so nosili tudi prvi kristjani, saj so bili simbol bratstva in poštenosti. Tudi Kristus in njegovi učenci so pogosto naslikani z dolgimi lasmi. Nasprotno pa so bili dolgi, razpuščeni lasje pri ženskah v srednjem veku znamenje čarovništva. Na oceno človekove osebnosti je vplivala tudi barva las; čim svetlejši so bili lasje, tem bolj pozitivno so človeka ocenili, in čim temnejši so bili njegovi lasje, več negativnih lastnosti so mu pripri-

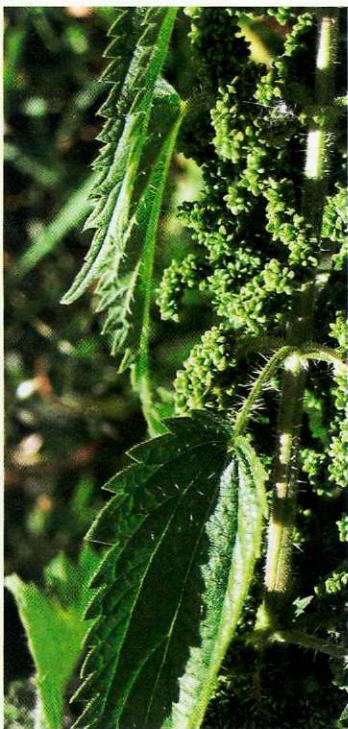
sali. Nošenje lasulj se je močno uveljavilo v 18. stoletju v Ameriki, v začetku 20. stoletja pa so se pojavile prve sodobne pričeske in močno se je povečala prodaja lasnih kozmetičnih pripravkov. Dandanes je najpomembnejše, da lase primerno negujemo. Lase je treba posebej zaščititi poleti, če smo izpostavljeni soncu in soli, še zlasti, če se barvamo.

Kako so različni! Že če se ozremo okoli sebe, vidimo, da imajo ljudje zelo različne lase, zato je treba vsako vrsto las primerno negovati. Lasje so lahko ravni, valoviti ali kodrasti pa tudi suhi, normalni ali mastni, mehki ali trdi, debeli ali tanki. Količina maščobe na laseh je odvisna od intenzivnosti delovanja žlez lojnic, kar je pogojeno s hormoni in dednostjo. Mastni lasje so pramenasti, vlažni in se lepijo na glavo, pričeska pa zelo hitro izgubi polnost in zračnost. Tudi po umivanju hitro postanejo neurejeni, pogosto jih spremlja tudi masten prhljaj. Normalni lasje so prožni in bleščeči se ter jih je tudi mokre mogoče brez cukanja počesati. Suhi lasje se pogosteje lomijo, cepijo in so brez leska. Daljši lasje so pogosto mešani, kar pomeni, da lasišče izloča dovolj maščobe, vendar se ta ne

Prhljaj je ena najbolj neprijetnih nadlog lasišča.

Dandanes je najpomembnejše, da lase primerno negujemo.

Proti izpadanju las učinkuje pripravek iz kopriv.

vitaminov. Na nastanek prhljaja vplivajo tudi žleze lojnice v lasišču, starost in spol. Vzrokov za prhljaj je torej veliko, zdravljenje pa je precej težavno in dostikrat tudi neuspešno. Predvsem se je treba lotiti vzroka, zaradi katerega je do prhljaja prišlo, in ga odpraviti. Paziti je treba na prehrano in izločiti močno začinjeno, slano, zapečeno in mastno hrano, zmanjšati količino alkohola in vnosa ogljikovih hidratov. Če bi se radi znebili prhljaja, raje jejte več zelenjave, sadja in mlečnih izdelkov, popijte več mleka in poskrbite, da s hrano dobite dovolj vitaminov (A, E, B in C) in mineralov (kalcij, baker in cink). Poskrbite za to, da ne boste ves čas pod stresom, in okrepite imunski sistem. Seveda pa pravilno tem ne pozabite na pravilno nego las!

Izpadanje las Lasje so najobčutljivejši indikator zdravja, zato se na njih kaj hitro pokaže, v kakšnem stanju smo – tako fizičnem kot psihičnem. Da bi preprečili neugodno izpadanje las, je pomembno, kako se odzivamo na stres in kako se ga naučimo obvladati. Nekdo se bo pomiril s prižgano cigareto, drugi s poslušanjem glasbe, posebej pri mlajših pa je pogosto, da težave zanikajo ali pred njimi bežijo. In prav stres je najpogostejši vzrok za izpadanje las v starostnem obdobju, ko bi jih morali imeti največ. Zaradi stresa, ki se mu v določeni meri pravzaprav ni mogoče popolnoma izogniti, lasje izpadajo tako moškim kot ženskam. Pri tem lahko nastane sklenjen krog, saj izpadanje las navadno povzroča dodaten stres. Zadeve se je najbolje lotiti z naravnimi pripravki in pravilno nego. Umivanje naj ne bo prepogosto, sušenje s sušilnikom pa naj ne bo preveč agresivno – sušilnik naj bo dovolj oddaljen od glave in ne preveč vroč. Lase si umivajte s pripravo iz kopriv, ki naj bo vedno svež, ali pa si glavo masirajte s šentjanževim oljem dan pred umivanjem. Slednje pride v poštev, če imate sicer suho lasišče.

porazdeli po vsej dolžini las, zato konice ostanejo suhe. Če so vaši lasje nepričakovano in na hitro oslabei, izgubili lesk, postali hrapavi in jih težko oblikujete, je to prvi znak za poplah, da se v vašem organizmu dogajajo spremembe, ki se ne bi smele.

Prhljaj Najhujši in najpogostejši nadlogi sta izpadanje las in prhljaj. Prhljaj se na lasišču lahko pojavi po puberteti in izgine do 50. leta. Če ni preveč močan, to ni bolezen, ampak fiziološki pojav, pri katerem se lušči poroženela vrhnja plast kože. Če pa povrhnjica raste in roženi hitreje kot običajno, gre za moten prhljaj. Ne odletavajo samo posamezni poroženeli delci, ampak večji poroženeli deli, ki so sestavljeni iz več sto sprijetih delcev. Ne samo da prhljaj na lasih ni estetski – je tudi idealno gojišče za bakterije in glivice, saj s praskanjem lahko povzročimo ranice, v katere se le-te naselijo in povzročijo vnetje. Tako glivica *Pityrosporon ovale*, ki običajno živi na lasišču, sama po sebi ne povzroča nobenih težav, če pa zbolimo ali postanemo manj odporni, zaradi nje na lasišču hitro opazimo spremembe. Prhljaj se lahko pojavi tudi zaradi hormonskih sprememb, neugodne prehrane, stresa in pomanjkanja

Na kratko

TRANSPLANTACIJE LEDVIC V Univerzitetnem kliničnem centru (UKC) v Ljubljani so rezultati presaditev levic glede na preživetje presajenih ledvic in bolnikov skoraj za 20 odstotkov boljši kot rezultati največjih transplantacijskih centrov v državah, vključenih v Evrotransplant. Na Kliničnem oddelku za urologijo Kirurške klinike UKC Ljubljana na leto opravijo do 30 večjih operacij, kjer je potrebna rekonstrukcija sečil. Urologi delajo v tesni povezavi z nefrologi in so skupaj zaslužni za izjemno uspešnost transplantacij ledvic v UKC Ljubljana. Urologi so uspešni tudi na področju rekonstruktivne urologije, ko poskušajo vzpostavljati normalno delovanje sečil vključno z mehurjem in sečnico. To so zahtevne operacije, ki trajajo po pet ur in več, opravljajo se pri bolnikih z rakastimi obolenji in tudi pri tistih s prirojenimi ali pridobljenimi nepravilnostmi v razvoju sečil. Urologi iščejo metode, kako bi na najmanj škodljiv in boleč način znova vzpostavili normalno delovanje sečil in želijo sečila povrniti v stanje pred boleznijo na način, ki je za bolnika najmanj moteč in boleč. Pri rekonstrukciji si pomagajo z »naravnimi materiali« iz obstoječih tkiv človekovega telesa, na primer s črevesno steno. Urologi si veliko obetajo od raziskav na področju tkivnega inženiringa in gojenja lastnih celic tkiva določenega organa, kar bi omogočilo nadomestitev dela ali celega organa z na novo vzgojenim tkivom. Obetajo si tudi uporabo izsledkov raziskav z zarodnimi celicami, ki bi omogočale rekonstrukcijo ali nadomestitev določenih specifičnih tkiv, kot je na primer mišica zapiralka.

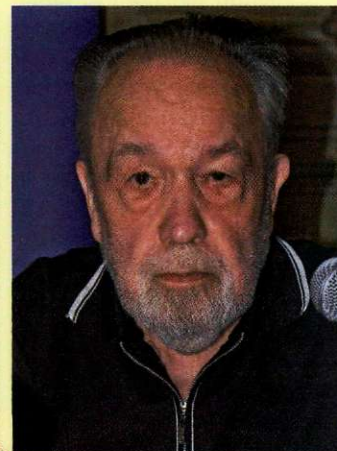
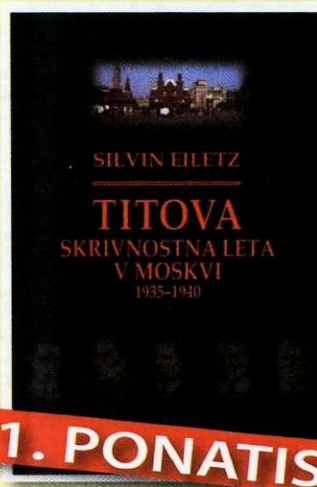

Operacija sečil

Knjigo dr. Silvina Eiletza

Titova skrivnostna leta v Moskvi 1935–1940

lahko naročite na uredništvu Demokracije:
Nova obzorja, Mivka 25, 1000 Ljubljana. Tel.: **01/2447-200**.

Avtor knjige dr. Silvin Eiletz

1. PONATIS

Carlos Sastre slavi zmago na Elizejskih poljanah.

Čez drn in strn po Franciji

Kristijan Stranščak, foto: Reuters

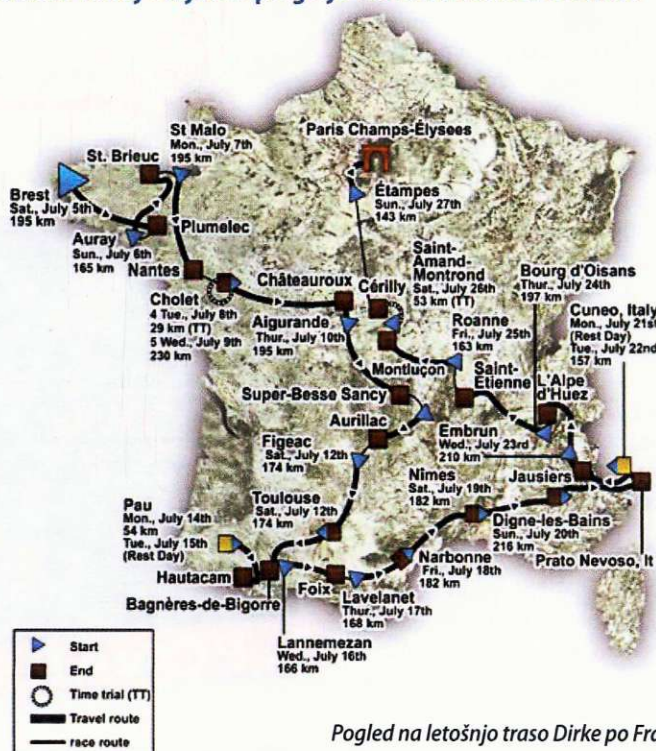
Dirka po Franciji je nedvomno dirka vseh dirk v kolesarstvu. Letošnji Tour de France je dobil Španec Carlos Sastre, naš kolesar Tadej Valjavec pa ga je končal med deseterico.

Tour ima dolgo tradicijo. Čeprav ni najtežja kolesarska dirka na svetu, so jo z leti kolesarji naredili največjo in najpomembnejšo dirko sezone. Z njenim ugledom se lahko znotraj kolesarskih krogov morada primerjata le še dirka svetovnega prvenstva in vsake štiri leta olimpijska preizkušnja.

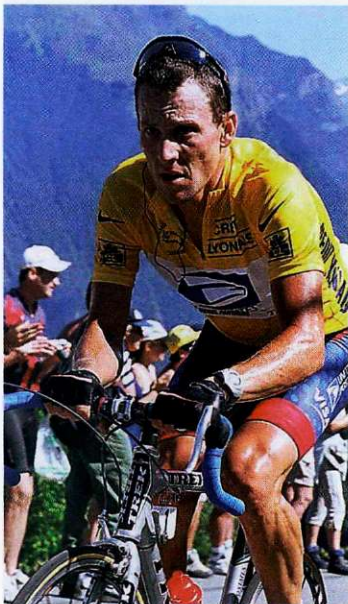
Ideja novinarja Verjetno ni naključje, da je Dirka po Franciji medijsko najbolj spremljana kolesarska dirka na svetu, saj je ideja o njej zrasla na zelniku novinarja. Geo Lefevre, 26-letni francoski novinar L'Avto magazina, specialist za kolesarstvo, je med pogovorom v enem od barov sredi Pariza daljnega novembra 1902 dal idejo, njegov urednik Henri Desgrange je najprej poslušal, na koncu pa jo navdu-

šeno sprejel. 1. julija 1903 je bilo na startu maratonske prve od šestih etap že 60 kolesarjev. Skoraj neverjetno je, če danes pomislimo, da so takrat vozili dvakrat daljše etape kot danes, saj je bila prva etapa Nantes–Pariz dolga neverjetnih 417 kilometrov. Vozili so po makadamu, ponoči, s slabo označenimi smermi in organizacijo same trase etape, a to je že posebna zgodba. Tour je iz leta v leto dobival večjo veljavo, vmes ga je začasno ustavila le vojna. Leta 1930 se je organizaciji dirke pridružil že radio, ki je pokril celoten prenos dirke, leta 1948 pa z neposrednim prenosom le zadnje etape še televizija, kar je bil za tiste čase izjemen tehnološki dosežek. Tour de France je nato z leti postal prava »mašinerija« tako z medijskega pokritja dirke kot v organizacijskem smislu. Na tej dirki se vsak najmanjši dogodek lahko spremeni v veliko zgodbo, vsega tega pa ne bi bilo, če Francozi dirke ne bi sprejeli za svojo. Skoraj neverjetno je, kako se ljudje tudi več dni pripravljajo na prihod kolesarjev z izobešanjem zastav, panojev v podporo svojih ljubljencev, okraševanjem z rožami, če pomislimo, da se potem celotna skupina kolesarjev in njihovih spremljevalcev pelje mimo le nekaj minut.

Po Armstrongu Španci Na letošnji dirki ni bilo pravega favorita, na katerega bi vsi stavili, kot je bilo to v času sedemkratnega zmagovalca te prestižne dirke Američana Lancea Armstronga, ki je na dirki zmagoval od leta 1999 do 2005. Prav zato so zadnje tri dirke za nekatere imele poseben čar, saj se večinoma do zadnjega tedna dirke ni vedelo, kdo bo prišel prvi v Pariz. Nikakor pa se ni zgodilo, da bi zadnja posamična vožnja na čas odločala o prvih treh mestih, kot je bilo to letos, oziroma kdo bo na Elizejske poljane, kjer je cilj, po 21 etapah in 3.554 prevoženih kilometrih pripeljal prvi. Rumeno majico vodilnega je po kraljevski 19. etapi, v kateri so se kolesarji povzpeli na 1860 metrov visok prelaz Alpe d'Huez, oblekel Španec Carlos Sastre, kar se je izkazalo za odločilno.

Pogled na letošnjo traso Dirke po Franciji

Lance Armstrong,
sedemkrat prvi v Parizu

58 sekund. Razlika približno ene minute med prvim in drugim je bila v zgodovini dirke še šestkrat. Leta 1989 je Greg Lemond za pičlih osem sekund premagal Laurenta Fignona. Lani je Alberto Contador za 23 sekund premagal tudi letos drugouvrščenega Evansa, leta 1968 pa je Jan Janssen premagal Hermana van Springla za 38 sekund. Leta 1987 je Stephen Roche za 40 sekund premagal Pedra Delgada, leta 1977 je Bernard Thevent ugnal Hennia Kuiperja za 48 sekund, 1964 pa je Jacques Anquetil premagal Raymonda Poulidorja za 55 sekund in Lance Armstrong leta 2003 za minuto in sekundo Jana Urlicha.

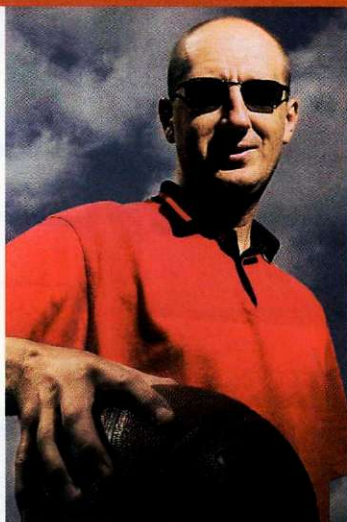
Pred zadnjim kronometrom oziroma etapo, kjer se vozi na čas, je drugo mesto zasedal Avstralec Cadel Evans, tretjega pa Avstrijec Bernhard Kohl, presenečenje letošnje dirke. Sastre je kronometer odpeljal fantastično, obdržal vodstvo in dokazal, da je treba nanj računati tudi v takih etapah. Razočaral pa je Evans, ki je pred odločilno etapo še upal, da bo lahko premaže štrene povsem na vrhu, a se mu ni izšlo. Ne le da mu ni uspel napad na zmagovalca Sastreja, skoraj bi izgubil tudi drugo mesto, saj je znova odlično nastopil Kohl, ki je na koncu v Pariz prišel kot tretji. Po letu 2006 (Oscar Pereiro) in letu 2007 (Alberto Contador) je tako Sastre tretji Španec zapored, ki je stal na najvišji stopnički te prestižne kolesarske dirke.

Sedma najmanjša razlika Razlika med prvim in drugim v skupnem seštevku na letošnji dirki je bila sedma najmanjša v zgodovini dirke, saj je med zmagovalcem Carlosom Sastrejem in drugouvrščenim Evansom znašala le

Valjavec prikolesaril v deseterico.

Valjavec uresničil sanje Na letošnji Dirki po Franciji smo tudi Slovenci imeli svojega kolesarja, Tadeja Valjavca, ki je pred začetkom dirke naglas napovedoval, da si želi in se tudi počuti sposobnega prikolesariti med deset najboljših v skupni razvrstitvi. Letošnja dirka je tako vrhunec njegove kariere, v kateri je leta 2004 Dirko po Italiji končal na devetem mestu in osvojil še dve drugi mesti na posameznih etapah Dirke po Italiji in španske Vuelte. Letos je deseterica za Valjavca postala realnost v peklenški 16. gorski etapi, ko je s pobegom presenetil tekmece in zasedel sedmo mesto v etapi. Valjavec je dokazal, da si zasluži mesto v boljši ekipi, kjer bi lahko še bolj napredoval ter imel ob sebi tudi sotekmovalce, ki bi mu v določenih trenutkih znali stati ob strani in mu pomagati, kar je bistvo kolesarjev, ki merijo visoko v skupni razvrstitvi. »Vesel sem, da mi je uspelo uresničiti svoje sanje. Želel sem si uvrstitve v deseterico, saj vem, da sem sposoben tega dosežka. Letos nisem storil niti ene napake, kar je bilo glede na to, v kakšni ekipi sem, izjemno pomembno. Sedaj bom začel razmišljati o nastopu v Pekingu, saj upam, da bom to formo zadržal do tega pomembnega nastopa,« je po koncu dirke dejal Tadej Valjavec. D

Legenda

Esad Babačič

Pogovori s Parlovom so bili vedno nekaj posebnega, saj se je vztrajno izogibal debatam o boks.

Na srečo je bilo v lokalu Mate v Pulju, ki je bil ponavadi na pol prazen, vedno dovolj njegovih prijateljev, ki so znali kaj povedati o najbolj svetlih trenutkih njegove bleščeče kariere. Pa tudi o tem, da je Mate človek, ki ne mara slave. Sam je najraje govoril o svojem študiju ali pa na pamet zrecitiral kakšno slovensko pesmico. Bil je ponosen na to, da ga je oče pregovoril, naj del denarja vloži v lokal. Skoraj neverjetno se zdi, kako skromen je ostal nekdo, ki je v boks osvojil vse, kar se je osvojiti dalo, nekdo, ki je tolkel največje borce v svoji kategoriji. In to v času, ko je bil še aktiven največji gobcač v zgodovini tega športa. Clay je bil premeten in poln samega sebe, Parlov pa je bil zgovoren predvsem v ringu, kjer se je bojeval do zadnje kaplje znoja. Boks je bil od nekdanj veliko več od športa, prav Mate pa je dokazal, da gre resnično za najbolj plemenito večščino, v kateri je spoštovanje nasprotnika na prvem mestu. Hrvaški šampion je sovražil umazane trike, s katerimi so si pomagali profesionalni boksarji, zaradi česar je bil še bolj priljubljen. Če bi si lahko izbral svojega narodnega heroja tistih časov, potem bi si izbral tega skromnega Puljčana. Nihče ne izbira, kdaj bo zapustil ta svet, toda morda ni naključje, da je odšel tik pred začetkom olimpijskih iger, ki so bile za nas od nekdanj boksarsko obarvane. Kolikokrat smo se zbužali sredi noči ali ob zori, da bi se bojevali skupaj s Parlovom in drugimi šampioni iz naše nekdanje skupne domovine. Kajti tisto, kar so v ringih od Havane do Manile uprizarjali Parlov, Beneš, Perunović, brata Kačar in drugi junaki zlatih rokavic, je bilo pravo bojevanje. Seveda nam je bilo težko razumeti, da se Parlov tepe predvsem zase in ne za vse nas, kot smo takrat mislili. A nič zato. Parlov ni bil tako odprt in nonšalanten, kot sta bila Beneš in Perunović, vendar pa se nikdar ni skrival za rokavice: bil je izjemen taktik, ki je natančno vedel, kdaj je treba napadati in kdaj čakati. Tako kot Ali je tudi on znal počakati na najprimernejši trenutek za finalni napad, ki je ponavadi prinesel zmago. Njegovega skoka v publiko, ki ga je uprizoril po zmagi na olimpijskih igrah v Münchnu, ne bomo nikdar pozabili. Človek, ki je pomagal gasiti požare v okolici Pulja, je nekoč izjavil, da ne more biti nacionalist, ker je bil svetovni prvak. S to izjavo se je tudi po tej plati pridružil največjemu boksarju vseh časov Mohammedu Aliju, ki pa je za svojo karizmo porabil neprijetno več besed. Naš Mate je bil človek širokih množic zato, ker je ostal skromen in preprost tudi po tem, ko je osvojil svet.

Vlomilci lahko izkoristijo priložnost, ko ste na dopustu, in obiščejo vašo hišo.

Otežimo delo tatovom

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Tatovi ne gredo na dopust v istem času kot vi, ampak bodo poskušali izkoristiti vašo odsotnost in na nepošten način priti do denarja. Nekaj nasvetov, ki sicer tatov ne bodo poboljšali, jih pa lahko odvrnejo od namere ali pa vsaj otežijo njihovo delo.

Poletje je čas dopustov in vsesplošne sproščenosti, vendar naj vas topla sonca in obeti lepih počitnic na zavedejo. Na žalost človeški rod, ki parazit-sko živi od tistega, kar nakrade, ne gre na dopust tedaj kot drugi. Prav v času počitnic še bolj opazuje stanovanja in hiše, kjer se nadeja plena. Prazna stanovanja mu omogočijo mirnejšo krajo, pri čemer ima zadosti časa, da se ozre tudi po kakšnem bolj skritem mestu. Poleg tega tatovi upajo, da bodo imeli zaradi odsotnosti lastnikov dovolj časa, da se bodo morebitne sledi njihovega početja vsaj nekoliko »ohladile«, predvsem pa bodo imeli čas, da nakraddeno blago čim prej unovčijo. Na počitnice se bodo tako podali zunaj sezone in zapravljali svoj lahko

zasluženi denar. Njihovega dela se na žalost ne da izkoreniniti, lahko pa jim ga vsaj otežimo.

Temeljna varianta otežitve dela lopovom je, da zares zaklenemo svoje hiše ali stanovanja, zapremo okna, spustimo rolete. Ključev nikakor ne puščamo na preizkušnih, varnih in skritih mestih, kot so predpražniki, cvetlični lončki, podboji vrat. Že stoletja namreč lopovi najprej pogledajo tja in neštetokrat imajo prav zato lahko delo. Ključke zaupajte prijateljem,

sorodnikom, znancem, sosedom. Prosite jih, naj dnevno malo pogledajo na vašo hišo. Naj enkrat dvignejo, drugič spustijo enkrat eno, drugič drugo roletu in tako delajo vtis, da je hiša obljudena. Redno naj praznijo vaš nabiralnik in pobirajo časopise. Sosede prosite, da kakšno vrečko smeti med vašo odsotnostjo vržejo tudi v vaš smetnjak. Dobro izurjenih profesionalcev sicer to ne bo kdo ve kako premotilo, a vendar, večina tatov ni profesionalcev, amaterski, občasni, majhni lopovi pa vam lahko napravijo prav toliko škode kot profesionalci, morda še več, kajti ne okrađejo le hiše,

Dragocenosti so najvarnejše v bančnih sefih.

ampak še dodobra razbijejo vrata, ključavnice, poškodujejo notranjost in podobno. Neredko je škoda pri vlomu večja, kot je dejansko ukradenega. Če jih lahko tako odvrnete, je vredno poskusiti. Naj vam ne bo nerodno prositi sosedov in znancev, uslugo jim boste vrnili, ko bodo na dopustu oni. Da ne govorimo o tem, da se na tak način negujejo dobri medčloveški odnosi in solidarnost, nekaj, česar v teh časih vse bolj manjka. Varuha svoje hiše tudi prosite, da vsak večer prižge kakšno žarnico v vaši hiši in jo zjutraj spet ugasi. Strošek za elektriko je resnično malenkosten, še posebej v primerjavi s stroški in sitnostmi zaradi morebitnega vloma. V splošno preventivo seveda spada tudi to, da lastniki hiš odstranijo

Sosedje ali znanci naj redno praznijo vaše nabiralnike.

orodje iz okolice hiš. Razne krampe, lopate, motike, lestve, morda celo dleta in podobno orodje zaklenite. Lopovi bi jih sicer z veseljem uporabili za svoje namene, a zakaj bi jim olajšali delo.

Zavarujte dragocenosti Poskrbite tudi, da v svojem domu, medtem ko ste na zasluženih počitnicah, na puščate dragocenosti. Družinskega nakita ni najbolj pametno nositi s sabo, a ga tudi ne pustiti v hiši. Ne nakita in ne morebitne denarne rezerve. Predvsem pa ne uporabljajte spet t. i. imenovanih stoprocentnih skrivališč v spodnjem perilu, kuhinjskih ali kozmetičnih omarih, pod žimnicami in na podobnih »skritih mestih«. Te finte pozna vsak tatinski začetnik, nekateri pri vltomu pogledajo le po takšnih skrivališčih, in če ne najdejo ničesar, odidejo praznih rok iskat kak laže dosegljiv plen. Prav tako nima smisla, da si pred dopustom razbijate glavo z iskanjem originalnega varnega skrivališča, potem pa ves dopust, ko naj bi uživali in se spočili, razmišljate, ali je skrivališče res varno in ali ga ni že izpraznil kak nepridiprav. Dragocenosti raje zaupajte sorodnikom ali prijateljem, še bolje pa je, da najamete v banki predal in jih shranite tam. Koristno je tudi, da svoje drago-

cenosti popišete, fotografirate in zavarujete ne le za čas počitnic, ampak na splošno. Ni namreč nujno, da vas okradejo, lahko izbruhne požar, lahko se zgodi kakšna nesreča, kakšno stvar, recimo nakit, lahko izgubite. Popis, fotografiranje in zavarovanje vas bodo stali le kakšno uro, dve časa in nekaj malega stroškov, kar pa bo spet veliko manj, kot če bi vas doletela kakšna omenjena neveščnost.

Če bi vas v resnici okradli, predvsem ne zgublajte živcev in ne tekajte brezglavo po stanovanju, ne dotikajte se ničesar in ne pospravljajte, da ne bi uničili morebitnih sledov, ki bi jih tat pustil za seboj. Takoj pokličite policijo. Poskušajte se spomniti, kaj so vam odnesli, pri tem bi vam prav prišel seznam. Morda bodo vašo lastnino še našli pri tatu, morda pri kakšnem prekupčevalcu, nikoli se ne ve. Takoj pokličite tudi zavarovalnico, če imate stanovanje in predmete zavarovane. Morda ne bi bilo narobe, če bi po tatvini odšli na boljši trg, morebiti boste tam odkrili kak svoj predmet. V tem primeru se zadržite in ne skočite prodajalcu takoj za vrat in se tudi ne pripravajte z njim, ampak pokličite policijo.

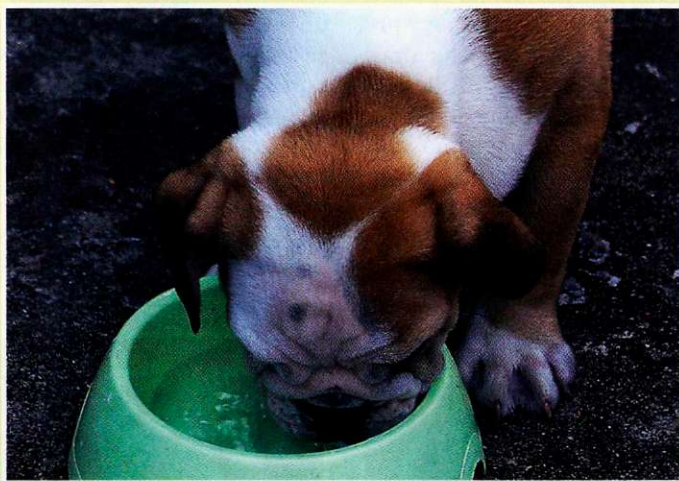
Še ena malenkost. Vsi se radi pohvalimo, kam bomo šli na dopust, za koliko časa in kdaj, in s tem pri nekaterih zbudimo zavist. To bo vaški telefon nedvomno zanesljivo in z vsemi podrobnostmi raznesel po bližnji in daljni okolici, zagotovo bo še kaj dodal, nikar odzvel. A vaški telefon slišijo tudi nepridipravi in zagotovo vas bodo v tem času obiskali. Zakaj bi imeli stroške in probleme, žal pa tudi ne bo malo takih, ki vam bodo to celo privoščili. Veliko bolje je, da se pohvalite potem, ko se vrnete z dopusta ali potovanja, in poveste, kje ste bili in kaj ste videli.

Ta članek je napisan zaradi preventive in nikakor ne bo dvignil splošnega stanja varnosti v naši državi ali celo preprečil tatovom, da bi kradli. A če bodo skromni nasveti v njem preprečili en sam vltom, je dosegel svoj namen. **D**

Poskrbite za ljubljence

Za živali, ki jih boste vzeli s seboj na dopust, obstajajo predpisi, ki določajo, kako skrbimo zanje med vožnjo.

V dopustniškem času mnogokrat kar malce pozabimo na svoje hišne ljubljence, ki so ne nazadnje sestavni del našega vsakdanjika. Že res, za živali, ki jih pustimo doma, ko odidemo na dopust, navadno poskrbijo znanci ali sosedi, jih hranijo in pojijo med našo odsotnostjo. Pred tem jim moramo zagotoviti primeren prostor v senčni legi, po možnosti v hladnih prostorih. Na razpolago naj imajo veliko posodo za svežo vodo. V tem letnem času namreč ni nič ne navadnega, če temperature sežejo čez 30 stopinj Celzija. Medtem ko se lahko ljudje temu prilagodimo, to ne velja vedno za hišne živali. Lahko se sicer umaknejo v senco, a kožuha ne morejo sleči.

Če boste dopust preživali skupaj s svojimi hišnimi ljubljenci, pa se je treba zavedati, da obstajajo predpisi, ki si jih lahko ogledate na http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro3/predpis_ZAKO1353.html

Zakon o varstvu živali določa posebne pogoje za prevoz živali, pri čemer je treba paziti, da ne prevažamo živali, ki niso sposobne za prevoz. Živali, ki jih bomo vzeli s sabo, naj bodo deležne posebne skrbi, kot je zagotovitev ustreznega zračenja, temperature, zadostne količine zraka in vode, saj si to seveda zaslužijo. Opozoriti pa je treba tudi na to, da se kršitev teh določb pri prevozu kakor tudi pri vsakdanjem ravnanju z živaljo šteje za mučenje in je prekršek, v hujših oblikah pa tudi kaznivo dejanje. B. S.

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL

Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
† 05 38 11 674

EVJ ELEKTROPROM
Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loka pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si
uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV
etv
<http://etv.elektroprom.si>
komerciala:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

Zapravljivke v svetu slavnih

Barbara Prevorčič

Znano je, da je Hollywood kraj, kjer denar neprestano kroži. Ženske naj bi večinoma v tem mondenem koščku sveta zaslužile več kot njihovi življenjski partnerji. Težko prisluženi denar pa rade hitro zapravijo ... vsaka za svojo strast!

Nekatere kupujejo dragocene kose nakita, nekatere razkošne vile in hiše, letala, da ne govorimo o dragih oblačilih znanih modnih kreatorjev, kozmetiki, potovanjih ... Moški naj bi denar v prvi vrsti vlagali v pregrešno drage avtomobile in jahte, medtem ko jim oblačila ne pomenijo toliko kot ženskam. Pa poglejmo, kako kroži denar nekaterih svetovno znanih zvezd! Kraljici pogovornih oddaj Oprah Winfrey prinese največ denarja njena produ-

pred leti, ko jo je večina poznala le kot voditeljico oddaj, namenjenih predvsem gospodinjam, zdaj pa ima poleg oddaje še svojo radijsko postajo in revijo, izdala pa je tudi že več knjig. Nekaj časa je preživela za zapahi zaradi borznih goljufij. A tudi ta čas je znala unovčiti, saj je prejela pet milijonov dolarjev za knjigo, v kateri je opisovala svoje dni v zaporu. Še en dokaz, da lahko denar priteka k tebi, če ga le znaš pravilno pritegniti. Seveda brez goljufij! Tako kot je rasel njen bančni račun, so se množile tudi nepremičnine. Ima dve veliki stanovanji v New Yorku.

O razsipnosti kraljice popa Madonne smo slišali že večkrat, najbolj pa je šokirala, ko je

ljubezenskih vzponov in padcev – tako z moškimi kot z ženskami.

Mladoporočena (in menda že v zakonski krizi) pevka Mariah Carey je v svoji karieri prodala več kot 160 milijonov albumov, veliko svojega bogastva pa zapravi za nakit in oblačila znanih modnih ustvarjalcev. V domovanoju na Manhattnu, ki je stalo devet milijonov dolarjev, ima posebno sobo, v kateri hrani le spodnje perilo, v drugi sobi pa le čevlje, ki jih ima ogromno. Za 662.500 dolarjev je kupila klavir, ki je bil nekoč last Marilyn Monroe, denar pa rada zapravlja tudi za potovanja v eksotične kraje, kamor se poda z zasebnim letalom. Če se bo njena zakonska kriza razvila

Oprah Winfrey hrano uživa na 60.000 dolarjev vrednih krožnikih.

Martha Stewart je čas v zaporu izkoristila za pisanje knjige.

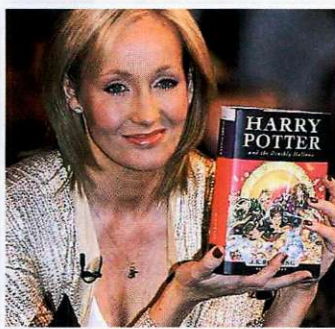
Mariah Carey ima čevljev, oblek, spodnjega perila ... v enornih količinah!

Ko gre za kabalo, Madonna ne pozna denarne omejitve.

centska hiša Harpo Productions, to je vsako leto približno 225 milijonov dolarjev. Čeprav ogromno denarja podari v dobrodelne namene, si marsikaj tudi sama privošči. Oprah ima vile v Kaliforniji, Atlanti, Chicagu, Coloradu in na Havajih. Obroke, ki ji jih večinoma skuhajo svetovno znani kuharji, uživa na 60.000 dolarjev vrednih krožnikih, spi pa na rjuhah, ki so vredne po 2.500 dolarjev. Že krožniki so dragi, kje so potem še skodelice, pribor, pohištvo ... in ne nazadnje vse rezidence, kjer je vse to? Šestdesetletna Martha Stewart je svoj imperij začela graditi že

ogromne količine denarja namenila centru za kabalo, katere vneta privrženka je. Vsak mesec plača kar 10.000 dolarjev za posvečeno vodo, domove ima v Londonu, na Manhattnu in Beverly Hillsu, krasijo pa jih dela Frida Kahlo, Picassa in Dalija. Pevka ne gleda na denar niti pri nakitu, saj ima v lasti 200.000 dolarjev vredno tiaro, ki je nekoč pripadala Grace Kelly. Prav tako bogato pa je njeno zasebno življenje, polno

Harry Potter je J. K. Rowling omogočil življenje v velikem slogu.

v ločitev, se bo morala delu svojega bogastva odpovedati, saj je diva v zakonski stan skočila nepremišljeno, brez predporočne pogodbe. Če bo njen izvoljenec ostal brez nje, nikakor ne bo ostal nepreskrbljen.

Pravljica je tudi zgodba avtorice Harryja Potterja, ki je bila nekoč mati samohranilka in je povest o slavnemu čarovniku začela pisati na papirnate serviete. Več denarja je začelo pritekati leta 1997, ko je izšla prva knjiga o Harryju. Zdaj ima J. K. Rowling domovanje na Škotskem, dvorec v Edinburgu in deset milijonov dolarjev vredno vilo v Londonu. Še vedno ji ostanejo ogromne količine denarja, ki ga najraje vlaga v delnice, rada pa zadovolji tudi želje svojih najbližjih. Čarovnik Harry Potter ji je dobesedno pričaral čudovito življenje. **D**

Peking

39° 54' 20" N, 116° 23' 29" E

Ljubljana

46° 3' 0" N, 14° 30' 0" E

KOT BI BILI TAM!

Padali bodo rekordi! Odmevali bodo vzkliki zmagoslavja in solze razočaranja! Navijale bodo množice! Del največjega športnega dogodka ste lahko tudi vi!

Spremljajte neposredne prenose na 2. programu TV Slovenija, na 2. programu Radia Slovenija - Valu 202 in na naši spletni strani www.rtv slo.si in z nami doživite najbolj razburljive olimpijske trenutke!

OLIMPIJSKE IGRE PEKING 2008

doma, v svetu olimpijskih iger

**RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA**

Nesojena teologinja

Magični gledalec

Je že tako, da poletna vročina, morje in lepa dekleta naredijo svoje. Tako se mi tu in tam zgodi tudi kakšen spodrsrlaj, ki iz muhe naredi slona.

Če se še spomnite, sem v preteklem tednu pisal o oddaji Brez reza, in sicer o predavanju dr. Franceta M. Dolinarja o škofu Rožmanu. V enem izmed stavkov sem po nesreči zapisal pet črk preveč, kar je na žalost povsem spremenilo pomen stavka. Zapisal sem namreč, da se je Rožman upravičeno bal, »da bodo protikomunisti vladali še slabše kot kateri drug oblastnik«. No, namesto »protikomunisti« bi moral zapisati komunisti. Morda bi namesto njih raje omenil »antifašiste«, ki so s pomočjo Italijanov ter njihovega topništva napadli postojanko vaških straž na Turjaku. Toda napaka je storjena in ne preostane mi nič drugega, kot da se posujem s pepelom in popravim svoj »kiks«. Torej: škof Rožman se je upravičeno bal, da bodo komunisti vladali še veliko slabše kot kateri drug oblastnik. In imel je prav!

Ker pa sem o škofu Rožmanu pravzaprav vse bistveno napisal že prejšnji teden, lahko samo nadaljujem s komentiranjem nove oddaje Brez reza, seveda na isto temo, le z drugim predavanjem, ki ga je tokrat imela dr. Spomenka Hribar. Celotno predavanje je bilo, kot sem predvideval, dejansko le ponovitev že videne in že slišane. Se pravi, krivdo za narodni razkol nosi njen stari znanec dr. Anton Mahnič. A to še ni vse: Hribarjeva v svojem nastopu predpostavi, da se ima Cerkev za nič manj kot namestnico Boga in zato lahko govori celo v imenu (katoliškega) naroda. Zelo zanimiva »teologija«, ni kaj reči. Ne vem, ali se je Hribarjeva tega naučila od svojega mentorja Zdenka Roterja, ki je v svoji mladosti zasliševal duhovnike in celo škofa Vovka. Zanimivo je predvsem njeno izrazje, saj uporablja izraz »kristijansko« namesto

»krščansko« – priznam, da me to zelo spominja na nekega sošolca iz gimnazije, ki je kar naprej zmerjal »krščane«.

A pustimo to. Hribarjeva nadaljuje s tezo, da je vest »božji glas v človeku«. A glej ga, zlomka, Mahnič lepo zapiše, da je človekova vest tudi zmotljiva. Kot da tega ne bi vedeli rodovi pred njim. Zato se mora človek obračati na avtoriteto – Cerkev kajpak. Samo škofom je dovolje-

no, da se posvetujejo s svojo vestjo, vernikom pa seveda ne. Quod licet Iovi, non licet bovi. In tovrstno logiko je seveda podedoval škof Rožman. Hribarjeva Cerkvi v nadaljevanju pripiše načelo »kdor ni z nami, je proti nam« in da je vera pred ljubeznijo. Poleg tega Cerkev sestavlja samo kler (res koncilski podoba Cerkev). K sreči se je Hribarjeva potrudila vsaj toliko, da ni kar takoj obsodila škofa Rožmana kot slabega človeka, priznala pa je tudi, da so vaše straže nastale bolj ali manj spontano.

Morda še to: oddaja Brez reza je v zvezi s škofom Rožmanom dejansko predvajala posnetek predavanj z letnega simpozija foruma za dialog med vero in kulturo, ki je vsako leto aprila v Lovranu v Istri. Priznati moram, da sem si tudi sam želel obiskati ta simpozij. A kaj ko sem zanj (znova!) izvedel prepozno, le dan pred začetkom, ker naj bi bil namenjen samo izbrancem. Upam, da me bodo organizatorji simpozija argumentirano demantirali. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Ta teden bo tak, da boste nenehno pogrešali svojega partnerja, čeprav se znate zaposliti. Predvsem pa se morate znati prilagoditi situaciji, za katero nikakor ni nujno, da bo trajala zelo dolgo.

Bik
21.4.-21.5.

Zelo dobro se boste imeli glede na to, koliko sploh vlagate v odnose z bližnjimi. Bodite raje pripravljeni na kakšno hušo kritiko, ki vam bo nekoliko zagrenila petek. Konec tedna bo spet vse dobro in prav.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Odločili se boste, da boste v naslednjem mesecu nekoliko zategnili pas in da ne boste popuščali mamljivim skušnjavam. Poskrbite, da boste šli kam v naravo in tam pozabili nanje. Veselje vam bo naredil prijatelj.

Rak
22.6.-21.7.

Dela boste imeli kot naročeno zelo veliko in se ne boste mogli udeležiti zabave, na katero vas bodo povabili. Potrpite, saj se boste kmalu rešili obveznosti in takrat bo tudi za vas prišel čas, da se dodobra sprostite.

Lev
22.7.-21.8.

Ne boste se menili za spotikanja in prav boste imeli! Kmalu bodo vse govorice potihnile in se boste lahko spet pogovarjali z ljudmi kot običajno. Finančno vam bo šlo dobro pa tudi odnosi v ožji družini bodo lepi.

Devica
22.8.-21.9.

Nekoliko vas bo pestil dolgčas in se ne boste vedeli kam dati. Ne pustite se prepričati, da bi se z dopusta predčasno vrnili! Raje počakajte na kakšno dobro zamisel in se udeležite izleta.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Če imate odrasle otroke, se boste enega veselili, ob drugem pa se boste držali za glavo. Vendar potrpite! Natančno ve, kaj počne in kaj si želi, potrebuje le vašo podporo in mir v hiši. Druge tehtnice boste sproščene.

Škorpion
23.10.-21.11.

Škorpijoni boste na počitnicah izjemno uživali in se ne boste pustili motiti nikomur. Morda boste le nekoliko nezadovoljni s pristopom osebja in s tem, da ne morete porabiti toliko denarja, kot bi si želeli.

Strelec
22.11.-20.12.

Končno boste zadovoljni s svojim videzom! Sicer pa premislite, kaj v svojem življenju morate spremeniti, da bi bili zadovoljni sami s seboj tako, kot se spodobi. Delo vam bo šlo dobro od rok.

Kozorog
21.12.-19.1.

Tudi kozoroge bo nekoliko mučil dolgčas, a se boste že znašli, zlati mlajši, ki se boste morda odpravili kam na lepše. Bodite prepričani, da se bo vse dobro izteklo, in se ne sekirajte, če vas bo sodelavec gledal postrani.

Vodnar
20.1.-18.2.

Vodnarji boste v tem tednu imeli nekoliko več dela kot ponavadi in se ne boste mogli toliko posvečati svojim bližnjim, kot bi si želeli. Drugače bo s tistimi, ki so v tem tednu na dopustu.

Ribi
19.2.-20.3.

Preveliko posvečanje problemom lahko vodi samo v neprijetne težave, ki jih ne boste mogli tako hitro odpraviti. Bodite pripravljeni na kakšen zanimiv dogodek. Določena vlaganja se bodo dobro obnesla.

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagradna igra Adrie Airways:
2 x povratna vozovnica!*

Vse Adriine ugodne
ponudbe si lahko
ogledate na www.adria.si
ali
pokličete na 080 13 00.

www.adria.si

*pristojbine niso vključene

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	MALA AZIJA	HRVAŠKI IGRALEC (ANTUN)	OČKA	ČRKA CIRILSKE AZBUKE	STARO- ŽIDOVSKI KRALJ							
PERZEJEVA MATI V GR. MITOLOGIJ													
STAROGRŠKI KIPAR													
SLIKARSKA DEŠČICA													
KRAJ PRI LJUBLJANI					UPANJE (STARINSKO)	MENIČNI POZVANEČ							
KLIC NA POMOČ				NIKOLA TESLA									
				VRSTA ŠPORTA									
DEMOKRACIJA	VRSTA SODOBNEGA PLESA	LAŽJA UMETNA PESEM	PREPOJENI POMARANČNI OLUPKI	LEPOTNA RASTLINA	ALIFATSKI RADIKAL	DVANAJST MESECEV	VZDEVEK OLIVERJA MLAKARJA	TEGA LETA	KRAJ PRI POREČU	TISKARSKA CRKE			
NAPRAVA ZA ZVERI								ANTON KOLAR	JAPONSKI POLITIK (HAJATA)				
VRSTA BONBONA									BRITANSKI PEVEC (TOM)				
VEŠČAK V ANALIZI									MUSLI- MANSKO MOŠKO IME				
DEMOKRACIJA	KLADA, TNALA						IZTOK MLAKAR	REKA V NOTRANJJI AZIJI	SKUPEK CELIC V TELESU	BODEČ PLEVEL NEM. FIZIK (ADOLF)			
VARIANTA IMENA NICK				MEVŽA, PRISMODA	BREZBARVEN PLIN, ACETILEN	ŠVICARSKI SLIKAR (JOHANNES)					DESNI PRITOK KOLUBARE	PRITOK RENA V SVICI	DEMOKRACIJA
GLASBENIK COOPER						SKUŠA (KNJIŽNO)							KRALJEVIČ IZ INDIJSKEGA EPA
ATLETINJA STRAŠKOVA							PREBIVALEC RIMA						
POBUDA							TITAN				RIMSKA BOGINJA JEZE		
SLAVKO AVSENIK			KRHKA KOVINA								KOLOIDNA SNOV		

Rešitev prejšnje križanke

GARAT, ORATAR, RIKARD,
NJASA, JARINA, AI, TN, PSI,
GROZA, TOT, AVSTRALIJA,
ILO, REALEC, ADA, SAN,
TKON, STOTAK, DIOR, V LIV,
MAK, ELVIRA, EMONET,
ANISA, KOCINICA, NIČ,
ŠTRK, KANAT, AK,
ALKA, ALALI

Nagrajenca 30. številke

1. nagrada:

CVETKA KRMELJ

Spodnji trg 2/a, 4220 Škofja Loka

2. nagrada:

ŽARKO ABRAHT

Nova cesta 10, 6215 Divača

Dobitnikoma čestitamo in ju hkrati prosimo, da nam pošljeta
fotokopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

Nagradi

1. nagrada: povratna letalska vozovnica na *Adriini*
redni liniji **Ljubljana–Tirana**

2. nagrada: povratna letalska vozovnica na *Adriini*
redni liniji **Ljubljana–Sarajevo**

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do **14. 8. 2008**
pošljite na naš naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana,**
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

➤ **4.8.1912** je škof Jeglič je položil temeljni kamen za jezuitsko cerkev sv. Jožefa v Ljubljani.

➤ **4.8.1916** se je začela četrta soška bitka, v kateri so italijanske enote vkorakale v Gorico.

➤ **4.8.1930** so sovjetske čete v Odesi pobile 400 stavkajočih, ker so bile v »diktaturi proletariata« stavke prepovedane.

➤ **4.8.2000** so na ustanovnem kongresu Nove Slovenije (NSi) za predsednika izbrali dr. Andreja Bajuka. Do ustanovitve nove slovenske politične stranke je prišlo, potem ko je SLS+SKD podprla spremembo ustave, s katero so izigrali odločitev ustavnega sodišča, da je v Sloveniji večinski volilni sistem, ki je bil izglasovan na referendumu.

➤ **5.8.1584** je bilo v Kopru ustanovljeno apelacijsko sodišče za beneško Istro. Tako je postal Koper glavno mesto Istre.

➤ **5.8.1850** se je prvič sešlo Deželno sodišče v Ljubljani.

➤ **5.8.1984** je umrl igralec Richard Burton. Dvakrat je bil poročen z igralko Elizabeth Taylor.

➤ **6.8.1806** se je cesar Franc II. odpovedal naslovu nemškega cesarja. To je pomenilo konec Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti, ustanovljenega leta 962.

➤ **6.8.1886** se je v Trstu rodil prvi slovenski pilot in konstruktor letal Edvard Rusjan.

➤ **6.8.1945** so iz ameriškega bombnika B-29 vrgli atomsko bombo na Hirošimo in tri dni kasneje še na Nagasaki. V Hirošimi je v hipu umrlo 70.000 ljudi, za posledicami sevanja pa še 130.000, v Nagasakiju pa je umrlo 70.000 ljudi.

➤ **6.8.1991** so na ministrskem sestanku Evropske skupnosti republikam, ki so zavračale podpis premirja v Jugoslaviji, zagrozili z gospodarskimi ukrepi.

➤ **7.8.1876** se je rodila plesalka in ena najslavnejših vohunk vseh časov Mata Hari.

➤ **7.8.1969** je bila na Brionih seja izvršnega biroja ZKJ, na kateri so govorili o tako imenovani cestni aferi v Sloveniji.

➤ **8.8.1786** sta se na vrh Mont Blanca, s 4.807 metri najvišje gore v Evropi, prva povzpela zdravnik in zbiralec mineralov Gabiel Paccard ter njegov nosač Jacques Balmat.

➤ **9.8.1868** se je začel v Ljutomeru prvi slovenski tabor; vrstili so se tri leta. Na taborih so Slovenci postavljali narodne zahteve in zahtevali svoje pravice.

➤ **9.8.1974** je škandal Watergate zahteval najpomembnejšo žrtev; Richard Nixon je postal prvi predsednik v zgodovini ZDA, ki je moral odstopiti.

➤ **10.8.1945** se je na tretjem zasedanju AVNOJ preimenoval v Začasno ljudsko skupščino.

POGLED NAZAJ (OD 4. 8. DO 11. 8.)

Penicilin po naključju

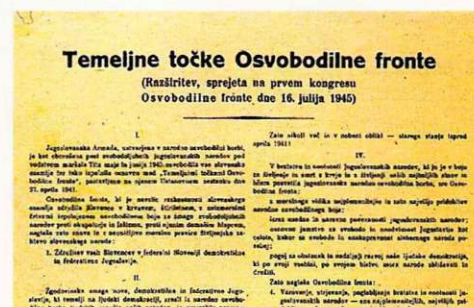
Človek, ki je odkril penicilin, škotski mikrobakteriolog Alexander Fleming, se je rodil **6. avgusta leta 1881**. Leta 1945 je skupaj s Floreyjem in Chainom dobil Nobelovo nagrado za medicino. Leta 1928, ko je bil profesor za medicino na univerzi v Londonu, je po na-

ključju pustil kulturo stafilokokov nekaj dni nepokrito. Hotel jo je že zavreči, a je opazil, da se je v njej naredilo nekaj madežev plesni. Pojav ne bi bil omembe vreden, če se bakterijska kolonija okoli vsakega madeža ne bi stopila. Bakterije so poginile, na njihovem mestu pa ni bilo nove rasti. Fleming je izločil plesen, podobno plesni, ki raste na starem kruhu. Imenoval jo je penicilin. Sklepal je, da gre za snov, ki rast bakterij vsaj zavira, če ne kaj več. Ugotovil je, da penicilin napade le nekatere klice, drugih pa ne. V naslednjih poskusih je raziskal še učinek penicilina na bela krvna telesa in ugotovil, da jih ne poškoduje niti v količini, ki je bila za bakterije zelo strupena.

Ljudska fronta Jugoslavije

V Beogradu se je **5. avgusta 1945** začel ustanovni kongres Ljudske fronte Jugoslavije. Osrednja govornika sta bila Edvard Kardelj in eden najvidnejših nasprotnikov monopola komunistov v fronti, vodja Zemljoradničke stranke Dragoljub Jovanović. Prvaki Samostalne demokratske stranke, Hrvatske

republikanske seljačke stranke (ki si je lastila tradicijo Radičeve HSS), Jugoslovanske demokratske republikanske stranke in Jovanović so poudarili, da ne gradijo koalicije za volitve, temveč enotno gibanje z enotnim vodstvom in programom.

Govori in potek kongresa pa tudi sprejeti program so bili zelo podobni slovenskemu kongresu OF, vendar so jugoslovanskemu kongresu sledile tudi polemike in nasprotovanja, saj so bile tedaj številne stranke razcepljene, tako da so podporo Ljudski fronti v resnici izrekle le frakcije posameznih strank. Kljub temu se je s kongresom komunistična partija še bolj utrdila kot vodilna politična sila, saj si je zagotovila podporo številnih pomembnih nekomunističnih strankarskih prvakov in pospešila razcep v opozicijskih strankah.

Odhajali so bos in goli

18. oktobra bi se moral končati umik JLA iz Slovenije, a je JLA zaprosila za podaljšanje roka, kajti rok za odhod se je neusmiljeno bližal. V Ljubljani sta se **9. avgusta 1991** sešli komisija Slovenije in komisija 5. armadnega območja. Razpravljali sta o tehničnih podrobnostih umika armade iz Slovenije. V

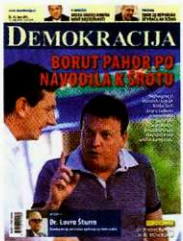

zameno za podaljšanje roka in dovoljenje za umik prek koprškega pristanišča je Slovenija iztržila velik del vojaške tehnike, ki ga armada še ni odpeljala. »Odhajali so goli in bos,« je ocenil republiški sekretar Janez Janša. Slovenski protiobveščevalci so namreč vdrli v sistem šifirnih zvez JLA in ujeli pogovore med Zagrebom in Beogradom ter tako zvedeli, kje morajo »pritisniti«. Kot izredno spretnega in sposobnega pogajalca Janša omenja Mirana Bogataja, ki je iztržil več, kot so pričakovali.

Potem ko je zadnji vojak JLA zapustil slovensko ozemlje, je bila v Kopru 26. oktobra 1991 proslava. Na ta dan je Delov komentator Danilo Slivnik v Portretu tedna o Janezu Janši med drugim zapisal, da je v celoti izpolnil svoje volilne obljube, saj je dosegel umik JLA, nekaj, »kar se nam je vsem skupaj še pred letom dni zdelo popolna politična fantastika, in nekaj, česar naša generacija zagotovo ne bo doživela«.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 29/38

Ne morem se otresti občutka o političnem ravnanju sodnikov (1)

To je v intervjuju za Demokracijo med drugim rekel dr. Lovro Šturm. Ker gre za priznanega strokovnjaka z velikimi izkušnjami na področju pravosodja, kot minister pa je še posebej preudaren z izjavami za javnost, sem se globoko zamislil nad stanjem našega sodstva. Od novih članic EU iz vzhodne Evrope le Slovenija ni izvedla vsaj minimalne lustracije. Zato je očitno o političnem ravnanju sodnikov toliko bolj upravičen. Govorijo o neodvisnosti tretje veje oblasti, a vsaj polovica tožilcev in sodnikov je delovala že v federaciji, ko ni bilo delitve oblasti. Pravno državo rušijo tudi z zaostanki, sedaj še s stavko, in vedno večja je nevarnost v namerno pristranskih sodnih odločitvah.

Dr. Lovro Šturm je potrdil, da obvlada tudi politični pragmatizem, ko gre za interese v Evropski uniji. Opozarja, da moramo biti v Sloveniji previdnejši, ko se govori o demokratičnem deficitu. Zlasti velike države zagovarjajo večji vpliv parlamenta nasproti evropskemu svetu. A žal je na drugi strani očiten irski egoizem, Francija pa nima pravice posegati v njihove avtonomne odločitve. Še toliko manj, ker je pred leti že onemogočila sprejetje evropske ustave.

V polstoletni zgodovini EU je bilo že mnogokrat izpostavljeno,

da imajo manjše članice praviloma več uspeha pri vodenju unije, ker so manj obremenjene z nacionalno veličino. Na drugi strani pa večje članice laže sprejemajo bolj uravnotežene predloge manjših. Izpostavil bom štiri članice: Luksemburg je že nekajkrat uspešno vodil unijo. Novinka Slovenija je dokazala, da se tudi manjša članica lahko hitro organizira za učinkovito delovanje. Te izkušnje bi morali sedaj nadgraditi z novim mandatom vladne koalicije. Seveda, tudi velika Nemčija je dajala močan ton trojki, z vplivno kanclerko je napravila celo izreden preboj. Verjetno se kažejo tudi pozitivni učinki izvedene denacifikacije. Ker Angela Merkel prihaja iz nekdanje NDR, lahko dodamo še uspešno preseganje komunističnih »vrednot«. Francija se je že takoj na začetku vodenja spotaknila ob lastno nacionalno večvrednost. Irci se očitno še dolgo ne bodo pomirili, morda pa je celo v interesu Francije, da bi v pogodbi iztržila še kaj za svoje koristi.

Na koncu bom postavil hipotetično vprašanje. Kaj bi se zgodilo, če bi premier Janez Janša ob irskem ne izjavil nekaj podobnega kot predsednik Nicolas Sarkozy? Verjetno bi bil že v EU in ne le na Irskem deležen hude kritike, a nepopisno bi bilo to v Sloveniji. Opozicija bi verjetno skupaj s tajkuni in mediji zahtevala kar njegov odstop. V Sloveniji očitno še ne vemo, kaj so pravi nacionalni interesi. Ko škodujejo uspešni vladi, se mnogi niti ne zavedajo, da škodujejo tudi slovenskim interesom. Zato sem bil toliko bolj

vesel vsebine pogovora z dr. Lovrom Šturmom.

Ernest Pušnik, Hrušica

št. 30/7

Tržič v primežu korupcije? (1)

Govorice o korupciji in nepravilnostih, ki so bile navedene v članku »Tržič v primežu korupcije?«, objavljenem 24. 7. 2008 v tedniku Demokracija, so v celoti netočne.

Poslovanje JP Komunala Tržič poteka v skladu z zakonodajo in vsemi internimi akti družbe. V. d. direktorja Sebastijanu Zupancu je skupščina dne 16. maja 2008 podaljšala mandat za eno leto. To je seveda mogoče, saj podjetje posluje v skladu z ZGD in ni javni zavod, na kar so avtorji govoric pozabili. Razlog za podaljšanje mandata so bili dobri poslovni rezultati. Prokurista družbe Silva Bučka je imenoval v. d. direktorja in ne župan, kot je nepravilno navedeno v članku, omenjeni tudi nikoli ni vodil volilne kampanje

aktualnega župana mag. Boruta Sajovca. Netočni so tudi podatki o plači v. d. direktorja in prokurista JP Komunala Tržič. G. Sebastijan Zupanc je dobil v mesecu maju izplačano plačo, ki je kar za 35 odstotkov nižja, kot jo je dobil njegov predhodnik, ki ga je imenoval takratni župan Pavel Rupar leta 2003. Če upoštevamo še to, da so plače v Sloveniji zadnjih pet let rasle, ugotovimo, da ima sedanji v. d. direktorja le dobrih 40 odstotkov plače, kot bi jo sedaj imel direktor iz leta 2003. Plača prokurista pa znaša 65 odstotkov plače v. d. direktorja.

JP Komunala Tržič je 7. 12. 2007 v Uradnem listu objavila razpis za poslovni najem petih lahkih tovornih vozil. Razlog je bil v iztrošenosti obstoječega vozne parka. Na razpisu je bil izbran ponudnik iz skupine Renault – Nissan. Postopek je bil izveden v skladu z veljavno zakonodajo.

Za izmišljene in netočne navedbe gre tudi pri trditvah o domnevni korupciji pri projektu »Prenova ulic v starem mestnem jedru Tržiča« in projektu izgradnje vodovodnega in kanalizacijskega omrežja s pripadajočo čistilno napravo. Pravilnost javnih razpisov kontrolira nadzorni odbor občine in neizbrani ponudniki. Soglasje k izbiri izvajalcev v prvem projektu je dalo tudi ministrstvo za okolje in prostor. Dodatno pa transparentnost nad porabo sredstev zagotavlja EU, ker je občini za projekte uspelo pridobiti več kot 12 milijonov evrov evropskih sredstev.

Ponosni pa smo, da je trenutno v Tržiču odprtih toliko gradbišč kot že dolgo v zgodovini ne, kar kaže na strokovno in uspešno delo župana in celotne občinske uprave v dobro Tržiča. Zato sta nujna enotnost in sodelovanje. Vseeno pa nas takšne govorice in podtikanja ne bodo odvrnili ►

Zaupanje

Spoštovani!

Pred vami so življenjske preizkušnje družin, ki potrebujejo podporo in pomoč. Verjamemo, da nam bo skupaj z vami uspelo njihovo življenje premakniti na bolje.

»Pomoč potrebuje tričlanska družina iz okolice Ljubljane. Pred časom je umrl oče, ki je bil edini zaposlen. Mama in dva otroka (osnovnošolca) živijo v zelo skromnih razmerah v nedograjeni hiši. Bivalni prostori so nepokriti in ob dežju pronica voda skozi ploščo. Prostori so vlažni. Potrebna je streha, drugače se bo uničilo še to, kar imajo, in jim onemogočilo bivanje. Spoštovani bralci tednika Demokracija, na vas se obračamo s prošnjo, da skupaj pomagamo tej družini. Hvala!

Iskrena zahvala za vašo pomoč v prejšnjem mesecu, ki je bila namenjena postavitvi dvigala za družino z Gorenjskega!«

Slovenska Karitas, Kristanova ulica 1, 1000 Ljubljana, TRR: 02140-0015556761, Sklic: 00 500904, Namen: zaupanje. Informacije: 01/300 59 60 ali www.karitas.si/zaupanje

Karitas *

► od našega cilja – ustvariti Tržič, na katerega bomo vsi prebivalci ponosni.

Drago Zadnikar, spec. direktor uprave Občine Tržič

Razmišljanje o nekem pismu

iz »tujine«

Prijatelj, ki se zanima za pedagoško problematiko, me je opozoril na pismo, ki je prispelo iz Trsta na ravnateljstvo Srednje šole za elektrotehniko in računalništvo v Ljubljani, Vegova ul. 4. Pismo je prispelo oz. je bilo poslano iz Trsta 6. maja 2008 in se je nanašalo na obisk dijakov omenjene ljubljanske šole v tržaški Rižarni pri sv. Soboti istega dne. Ne vem, po kakšnih zvezah je bil kot zgodovinar povabljen Sandi Volk, da o tem taborišču govori najstnikom, ki so prišli na izlet v Trst, znan drugače po svoji naklonjenosti skrajni levi, da ne rečem dobesedno anarhizmu. Je predsednik italijanskega (ali celo dvojezičnega, tega ne vem) društva, imenovanega »Promemoria«. Pisma, ki ga tukaj omenjam, ne analiziram, čeprav je za slovensko javnost dokaj zaničljivo, da ne rečem celo žaljivo in ponižujoče, saj dobro poznamo polpreteklo zgodovino in njene, posebno za Slovence katastrofalne prijetljaje druge svetovne vojne po zaslugi totalitarnih režimov 20. stol., ki so povsod gradili in zločinsko uporabljali koncentracijska taborišča, v več pogledih celo strašnejša od Rižarne pri sv. Soboti. Nič novega in nič, kar bi bilo naši publikli skrito ali neznano. Če bi bil jaz ravnatelj omenjene šole, bi nikoli več ne povabil tega »zgodovinarja«, da našim dijakom

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

razlaga grozote 2. svetovne vojne, če se omejimo le na te in prezremo laško nasilje nad slovenskim življenjem že iz davnih časov, ko sploh ni bilo še črne levice (fašizma in nacizma), ne rdeče (komunizma), ki so karakterizirale zločinske dogodke pred vojnim časom, med njim in po njem.

Že pred opisom pripetljaja zapiše, da je pismo poslano v vednost določenim časopisom, znanim po skrajni pristranosti in neobjektivni »neodvisnosti«. Ne vem, ali ga je kdo od njih objavil. Če ga je, je upošteval ozeljski kriterij objavljanja.

Za kaj pravzaprav gre: neki dijak, izletnik omenjene ljubljanske šole, je namreč imel na rokavu prišit keltski križ (ta križ je znan iz VII. stol. – to bi moral »zgodovinar« vedeti in to ni sporno) in spodaj majico s tipičnimi napisi, ki se ujema z določeno politično ideologijo, za katero pa ni rečeno, da se z njo vsi strinjajo, zato tudi ni nikjer prepovedana, razen če ni »ekspresno označena kot apologija nasilnih ideologij«, kar seveda dopušča razne interpretacije, zato se to zakonsko niti

ne preganja, ker zakon ne more biti selektiven v obravnavi starih zgodovinskih znakov, ki so jih uporabljali razni nasilni režimi v 20. stol. z mračnimi nameni in niso v ponos civilizirani družbi. Kot keltski križi so bili tudi drugi stari znaki, npr. zvezde, izrabljani v zločinske ideološke namene. Temu, mislim, nihče ne more oporekati, razen če seveda pristransko in prav nič demokratično izključuje enobarvno nasilje v primerjavi z drugobarvnim. To je namreč karakteristika pristranskih, nestrokovnih zgodovinarjev, ki jih Slovenci in tudi naši sosede premorejo v lepem številu (nič kaj spodbudno za mlade generacije, žejne resnice).

Pa pojdimo po vrsti. Dijaku zaradi njegovih oblačil ta gospod (bolje tovariš) ni dovolil vstopa v Rižarno, ker je baje znak na njegovih oblačilih predstavljal tiste, ki so v Rižarni morili. Vstopil je šele, ko je slovensko učno osebo najstnika prekrilo z drugimi oblačili. V pismu še modruje, da bi morali dijaku preprečiti vstop, ker naj bi bil s svojo navzočnostjo grobo žalil tiste, ki so tam umrli. Neverjetno! Zdaj razumem, zakaj so »osvoboditelji« pobijali tudi otroke in mladoletne in zanje to ni bil zločin, ker so to počenjali »na pravi strani«, ki je zločin imela za revolucionarno vrlino. Naj ga tukaj spomnim, da imamo tudi druge spomenike, kjer se grobo žali umrli. Npr. Gonars, kjer so vsakemu posameznemu imenu dodali zločinski znak (rdečo zvezdo), ki grobo žali vse tiste, ki niso bili komunisti in so tam umrli. Naj še spomnim, da ni le slovenski arhitekt Odilo Globčnik načrtoval taborišč smrti podobnih Rižarni, ampak je bilo

veliko tudi Slovencev nasprotnega predznaka, ki so načrtovali še večja in strašnejša taborišča in mučilnice od Rižarne, npr. Teharje, Strnišče, Goli otok in veliko drugih, kjer je tudi umrlo veliko število Slovencev in drugih ljudi v imenu znakov, ki jih danes vidimo na majicah najstnikov nič koliko, a tem zagotovo ne bo tov. Volk prepovedal vstopa tja, kjer bi prav tako lahko predstavljali žaličev za mrtve nasprotnih idej. Ali ne predstavljajo razni znaki, kot so srp in kladivo, rdeče zvezde, teroristi, kot so bin Laden, Che Guevara, Stalin, Tito itd., na majicah najstnikov, ki izvajajo nasilje na ulicah in propagirajo revolucijo, isto nasilje in zločinsko kot kljukasti križ in fascio? Celotno v srednjih šolah v Trstu ni redko pojav omenjenih znakov morilskega totalitarizma, analognega nacifašizma. Na te znake se seveda omenjeni tovariš ne huduje, ker njihovo zločinstvo (po številu mrtvih in metodologiji celo obsežnejše in hujše od nasprotnih homologov) je bilo baje zdravilno in odrešilno (sic!). Umrli zaradi teh znakov zanj niso deležni statusa žrtev komunizma, ampak pravične sodbe, ker se enostavno niso strinjali s to ideologijo. Res zgledna »zgodovinska nepristranost« do ideološkega zločinstva. Taisti tovariš je bil proti postavitvi nekega spomenika v Trstu, ki bi svaril proti zločinskim totalitarizmom, in to samo zato, ker bi poleg nacifašizma obsojal tudi komunizem. V svojem »protifašizmu« (ki mu ga ne oporekam, ker sem vedno tudi sam obsojal to zločinsko ideologijo, posebno v navezi s sorodnimi zgodovinskimi levimi stranpotmi) pozablja, da so pobiti ljudje na vseh

107,8 MHz
radio velenje
www.radiovelenje.com
03/ 897 50 03

FM 102.1
99.5
stereo
RDS

Radio VIVA

M. Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

stranež žrtve, ki imajo po vseh civilizacijskih normah isto pravico do posmrtni pietete in tudi zakoni in predpisi s tem v zvezi morajo veljati za vse enako. Torej, obsodbe apologije zločinskih ideologij bodo zalegle in bile pravične, ko bodo veljale za vse nasilneže enako, ne le za ene. Do takrat pa imajo vsi pravico nositi znake, ki si jih želijo, četudi tovarišu in meni niso pogodu. V Italiji, kot navaja pisec, velja zakonodaja, ki prepoveduje fašistične znake kot apologijo zločinskega fašizma, a je nihče ne upošteva. Strinjam se, da to ni prav. V eni baltskih držav je zakonsko prepovedan znak srp in kladivo kot apologija zločinstva komunizma. Ne vem, koliko je tam ta zakon spoštovan.

Čudim se učnemu osebju gostujočih dijakov, da so posegli v zasebnost najstnika (brez izrecnega dovoljenja njegovih staršev) in s tem enostransko kršili človekove pravice nošenja oblek, ki so legalno izdelane in nikjer prepovedane. To je tudi forma nasilja nad mladoletnim, ki ni zakrivil kaznivnega dejanja. Od kod taka avtoriteta tovariša Volka, da lahko sodi in odreja, kakšne znake lahko nekdo nosi, in obsoja osebno navzočnost kot žalitev? Videti je, da je lahko le on užaljen, nasprotnik pa ne! In taki se potem oglašajo v imenu demokracije in človekovih pravic. Imel sem priložnost z njim polemizirati glede nekega članka v Primorskih novicah, kjer je branil »rdečo zvezdo« in pri tem

dobil podporo glasbene skupine Les Anarchistes, Ampija, veteranov MO Koper – VOS – OF, posameznikov itd. Ne nazadnje celo nekega Comitato nazionale per la Jugoslavia, ki ga lahko smatramo za sovražnega do Republike Slovenije, saj se zavzema za okupatorsko Jugoslavijo. Da te organizacije niso naklonjene poosamosvojitveni Sloveniji, je povsem jasno.

V nadaljevanju omenja naše bazoviške junake, ki še danes veljajo v Italiji za teroriste. Ali ni za te naše slovenske junake žaljivo, da se pri njihovem spomeniku sploh pojavijo rdeče zvezde, srp in kladivo ter italijanska zastava, proti kateri so se te žrtve bojevale? Nemalokrat, prav na proslavah v Bazovici, so prvi častni govorniki Italijani, ki seveda govorijo v italijanščini brez prevoda in predstavljajo tiste stranke, ki še vedno smatrajo te žrtve za teroriste. Povojna Italija (ne glede na leve, desne ali sredinske vlade) ni nikoli rehabilitirala bazoviških žrtev italijanske okupacije. To ne moti tovariša Volka, važno je, da je bil rehabilitiran Pinko Tomažič, ker je bil komunist. Drugi Slovenci, žrtve nacikomunofašizma, lahko ostanejo kar teroristi in izdajalci, mar ne? Ga tudi nič ne moti, da so povojni kominternovci (poznejši titoisti in kominformisti) zdesetkali tigrovcve in jih imeli za nevredne statusa borcev ter jih večkrat označili za teroriste in nacionaliste v slabšalnih oblikah šovinistične iredente. To je treba pozabiti? Ni to žaljivo za današnjo Slovenijo?

Slovenskim izobraževalnim ustanovam svetujem, da izberejo drugačne vodnike na izletih svojih gojencev in obiskih znamenitih objektov naše polpretekle zgodovine v zamejstvu. Ko bodo z zakonom izrecno in ne le selektivno prepovedani vsi znaki totalitarizmov 20. stoletja, ki predstavljajo apologijo njihovega nasilja, ne bodo več v prodaji majice in obleke in ne bo potrebna polemika o tem. Očitna diskriminacija in žaljivo izražanje do najstnika, ki se ne obnaša nič drugače od drugih nasprotnega mišljenja in nazorov, je grob, nedopusten in sovražen poseg v človekove pravice.

Pavel Ferluga, Komen

Kaj je zasebna korespondenca?

Marija Vodišek

Čisto preprosto, izmenjava zasebnih ali osebnih obvestil! Kako se to običajno dela? V sedanjem času pogosto po telefonu ali po pismih, posebno če ne želimo, da ima »nepoklicani« vpogled v naše zasebne zadeve. Mar lahko pošljamo »zasebna« obvestila po službeni elektronski pošti? Če je obvestilo zasebno, nikakor ne, kajti v e-pošto lahko pogleda vsak. Torej nobeno elektronsko obvestilo med dvema podjetejema ne more in ne sme biti zasebno. Ampak v Sloveniji je tudi to mogoče, posebno ker imamo super informacijsko pooblaščenko, za katero lahko mirno in dokazljivo trdimo, da brani povsem določene osebe in podjetja. Še nismo pozabili »zasebne« informacije, ki je pred meseci prišla z MZZ in so jo senzacije željni novinarji najprej razširili v državi, ki je bila omenjena v tistem menda »zasebnem« obvestilu. Tudi takrat je nastopila Nataša Pirc Musar, informacijska pooblaščenka, ki je, namesto da bi branila državo, na katere plačilni listi je, v bran vzela diplomata in svoje nekdane novinarske kolege, ki so prekršili vse zakone in predpise. Vemo, da so Natašo Pirc Musar imenovali za informacijsko pooblaščenko še v prejšnji, eldeesovi vladi. Kakor jih poznamo, nam je jasno, da s povsem določenim namenom, ki je, vsaj jaz tako menim, popolna lojalnost prejšnji oblasti v upanju, da bo tudi naslednja. Kaj je za državo, ki hoče pravno delovati, glavno? Prozorno, pregledno delovanje podjetij in institucij, ki so bodisi v lasti ali solastništvu države in tudi tujih, če imajo sedež podjetja v tej državi, katere zakone so dolžni spoštovati. In kdo lahko to ugotavlja? Vladni oz. državni urad za varstvo konkurence. Za upravičen pregled njihovega delovanja zadostuje že sum, da med podjetji prihaja do dogovorov, ki škodujejo predvsem državljanom te države. Seveda ne vsem, kajti nekateri se na nezakonit način okorišajo z državnim kapitalom, pa čeprav je ta naložen pri »narodni« banki, ki bi morala varovati interese vseh prebivalcev, predvsem pa njenih državljanov. Tako se to dela v »pravnih« državah. Z zadovoljstvom sem 26. 7. 2008 v medijih prebrala, da je odgovorni varuh konkurence Jani Soršak zavrnil Infondovo prodajo Mercatorja, ki je pravzaprav v lasti Pivovarne Laško oz. Boška Šrota & Co. Poskus manipulacije je vsaj za sedaj preprečen in upajmo, da bo tako tudi ostalo. Pa ne le z Laškim, vsi, ki se ukvarjajo z nezakonitimi posegi, morajo biti onemogočeni. Izgovor poslancev Trofenika in Guliča, da se te stvari dogajajo pod to vlado, je sprenevedanje, kajti na menedžerskih oz. direktorskih mestih večine institucij sedijo privrženci in tudi člani sedanje opozicije, saj so bili tik pred nastopom nove vlade 2004 na te funkcije imenovani za pet let. Za Slovenijo je važno, kako bo prebrodila svetovno krizo, zato potrebujemo poštene uradnike prav na vseh področjih, ne pa koristolovcev, ki delujejo v škodo državljanov. Kaj bodo Srbi naredili s svojim množičnim morilcem, je njihova stvar. Vsekakor jim sedanji večinski odziv ni v čast. Sicer pa imamo tudi Slovenci še nekatere »junake«, ki niso nikoli odgovarjali za svoje zločine.

Skrivna družba

Celjska Mohorjeva družba

Prostožidarji kot klasična vase zaprta družba so bili že skoraj od ustanovitve v središču domnev in špekulacij. Podobno kot Judje so morali vedno znova prenašati, da so odgovorni za to ali ono uganko; zapleteno gospodarsko ali družbeno ali politično dogajanje, ki je bilo za sodobnike težko razumljivo, je bilo s tem skrženo na oprijemljivo geslo: prostožidarji so organizirali francosko revolucijo in strahovlado jakobincev, prostožidarji so sprožili prvo svetovno vojno, prostožidarji so izkoristili svetovno gospodarsko krizo za lastno bogatenje, prinesli boljševizem v Rusijo in obvladovali newyorško borzo. Občasno so zaradi kamuflaže prepovedali tudi – sami sebe. V knjigi *Skrivna družba* nam avstrijski zgodovinar Dieter Binder govori o zgodovini in simboliki prostožidarjev in nam odstre tančico s tega skrivnostnega združenja.

Sociološka delavnica

ŠC Rudolfa Maistra Kamnik

Sociološke delavnice na Gimnaziji Kamnik so danes že tradicionalne. Začelo se je v šolskem letu 1993/94. V zborniku *Strukture prostora in časa* so objavili 22 prispevkov, povezanih z delavnicami. Med njimi so: *Slovenska sociokulturna antropologija* (Zmago Šmitek), »Zgodovinska življenjskega sveta?« in *Sestava smisla in časovna struktura dejanj* (Tomaž Luckmann), *Husserl, intencionalnost in zavedanje časa* (Božidar Kante), *Od absolutnega časa k relativnemu prostoru-času* (Marko Uršič), *Čas in prostor v Svetem pismu* (Jože Plevnik), *Čas in zgodovina na starem bližnjem vzhodu* (Jože Krašovec), *Zgodovinski in metafizični čas pri Berdjajevu* (Bojan Čas), *Čas pri Aztekih in Majih* (Ivan Šprajc), *Zadrede z dožemanjem časa (in prostora) ljudske kulture* (Jurij Fikfak), *Menjave svetov in spremembe v strategiji mišljenja zgodovine* (Igor Grdina), *Prostorski koncept v geografiji* (Andrej Černe), *Pohorje – časovnos nečasovnega* (Ožbej Vresnik), *Lukamatija spreminja prostor in čas* (Andrej Studen), *Čas in prostor v astronomiji* (Lojze Vrankar), *Prostor in čas v matematiki* (Primož Zupan), *Čas v fiziki* (Petra Repnik), *Absolutno – relativno* (Jerneja Jeraj). Drago Samec je prispeval bibliografijo prispevkov o času.

Ivan Vidav

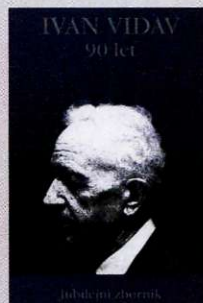
DMFA

Društvo matematikov, fizikov in astronomov je ob 90-letnici matematika Ivana Vidava izdalo jubilejni zbornik, v katerem je najprej 16 njegovih doktorandov napisalo spominske za-

1.

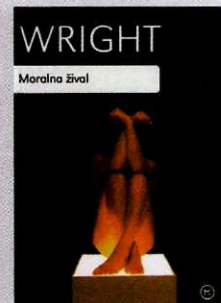
1.

2.

3.

4.

piske na svojega profesorja, sledi poglavje o življenju in delu prof. Vidava, sklop fotografij, na koncu pa še Vidavova bibliografija. Ivan Vidav je bil po vojni profesor matematike na ljubljanski univerzi. Doktoriral je leta 1941 z delom Kleinovi problemi v teoriji linearnih diferencialnih enačb. Sprva se je ukvarjal s klasično matematiko, nato s funkcionalno analizo, potem z uporabo funkcionalne analize v fiziki ter na koncu še z drugimi področji matematike, povezanimi s funkcionalno analizo. Napisal je 40 znanstvenih razprav, od katerih je dve objavila SAZU, druge pa tuje strokovne revije.

Pomembnost življenja

Založba Mladinska knjiga

Pomembnost življenja sodi med klasična dela modernistične filozofije in je že ob svoji prvi izdaji leta 1937 postala uspešnica. Milijone ljudi je seznanila z žlahtno umetnostjo, kako pustiti stvari neopravljene. S starodavno kitajsko modrostjo in posrečenimi prispodobami taoističnih filozofov je knjiga umirjen protistrup zahodnjaškemu noremu tempu življenja in pogledu na svet. Lin Jovtang (1895–1976) je bil eden najbolj vsestranskih kitajskih pisateljev 20. stoletja. Bil je esejist, filozof, univerzitetni profesor, založnik, uspešen avtor, izumitelj, biograf in kritik. Napisal je okoli 60 knjig (od romana do slovarja), med njimi dvajset v kitajščini in štiri-deset v angleščini. S *Pomembnostjo življenja* je v ZDA in drugod na zahodu zaslovel kot eden največjih sodobnih kitajskih piscev in filozofov.

Samo narava

Založba Modrijan

Davorin Tome je doktor bioloških znanosti. Kot znanstveni svetnik je zaposlen na Nacionalnem inštitutu za biologijo v Ljubljani, kjer se ukvarja z ekologijo ptic. Njegova knjiga *Samo narava* je izbor prispevkov o ekologiji, ozaljšan s fotografijami iz narave. Besedila in fotografije na različne načine pripovedujejo zgodbe o isti naravi. Poglavja so razvrščena v

dva sklopa. Prvi obravnava klasične ekološke teme, v drugem so prispevki s področja varstva narave. Vendar v knjigi ni nobenega znaka, ki bi opozoril na ločnico, saj je velik del varstva narave ekologija. Misli, rešitve in spoznanja se med poglavji ves čas prepletajo. V knjigi avtor ne piše o tem, da ima zajec pozimi bel kožuh zato, ker se tako laže skrrije pred plenilci. Bolj se posveča provokativnim, manj prijetnim platem temeljnih ekoloških spoznanj, ki dogodke v naravi predstavljajo na manj običajen način. Piše tudi o vlogi ljudi v naravi. Morda bomo kakšni misli v knjigi težko verjeli, druga se nam bo zdela pretresljiva, kakšna fotografija čudovita, a vse to je »samo narava«.

Odmev tišine

Založništvo Jutro

Edo Rodošek je doktor tehniških znanosti, univerzitetni profesor in pisatelj. Doslej je izdal štiri romane in deset zbirk kratke znanstvenofantastične proze. Znanstvenofantastične zgodbe objavlja tudi v tujih revijah. *Odmev tišine* je njegova najnovejša zbirka.

Moralna žival

Založba Mladinska knjiga

Moralna žival je temeljno delo o človekovem dožemanju moralnega (zbirka *Esenca*). Robert Wright skozi življenje Charlesa Darwina pokaže, kako so ideje velikega naravoslovca preživele preizkus časa, in izpelje nekaj presenetljivih sklepov o strukturi nekaterih temeljnih človekovih lastnosti. Zakaj prešuštvujemo? Zakaj smo nagnjeni k samomorilnosti? Od kod naša sposobnost slepljenja samega sebe? Wright ne daje le odgovorov na tovrstna temeljna moralna vprašanja z vidika evolucijske psihologije, temveč nas spodbuja, da se vidimo v drugačni luči skozi lečo te nove in zanimive znanstvene panoge. Izjemen vpogled v našo resnično naravo. Uspešnica, ki je osvojila prvo mesto na lestvici stvarne literature *New York Timesa*. Knjiga leta po izboru *New York Timesa*.

Naročilnica

NAROČILO (označite z x):

- ☐ Tone Kuntner: **Mati Slovenija** 9,18 EUR
- ☐ Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo** 25,87 EUR
- ☐ Milan Zver: **100 let socialdemokracije** 9,18 EUR
- ☐ Janez Janša: **Okopi** 9,18 EUR
- ☐ Janez Janša: **Premiki** 9,18 EUR
- ☐ Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili** 20,82 EUR
- ☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije** 35,46 EUR
- ☐ Viktor Miklavčič: **Pričevanja** 20,44 EUR
- ☐ Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: **Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni** 32,00 EUR
- ☐ Silvin Eiletz: **Skrivnost kominterne** 23,96 EUR
- ☐ Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne** 22,95 EUR
- ☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti** 16,29 EUR
- ☐ Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogarske** 22,95 EUR
- ☐ Jože Dežman: **Moč preživetja** 27,16 EUR
- ☐ Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo** 4,13 EUR
- ☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja** 45,27 EUR
- ☐ Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo** 20,82 EUR
- ☐ Jože Dežman: **S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe** 27,16 EUR
- ☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi** 22,11 EUR
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.** 4,52 EUR
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.** 4,52 EUR
- ☐ Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora** 18,56 EUR
- ☐ Eiletz: **Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918** 27,94 EUR
- ☐ Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier** 17,65 EUR
- ☐ Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)** 16,02 EUR
- ☐ Vasja Klavara: **Koraki skozi meglo** 26,95 EUR
- ☐ Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli** 18,36 EUR
- ☐ Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor** 12,51 EUR
- ☐ Jože Zemljič: **Življenje je večna borba** 8,34 EUR
- ☐ Jože Dežman: **Rojstvo Slovenije** 20,00 EUR
- ☐ Jože Dežman, Hanzl Filipič: **Hitlerjeva dolga senca** 26,99 EUR
- ☐ Jelka Žmuc Kušar: **Evropski večeri Lojzeta Peterleta** 14,99 EUR
- ☐ Vasja Klavara: **Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916** 29,90 EUR
- ☐ Rajko Topolovec: **Kraj prišlekov: Strnišče – Kidričevo** 10,00 EUR
- ☐ Ive A. Stanič: **Kočeviski proces 1943** 28,00 EUR
- ☐ Jože Dežman: **Slovenija 1945 – 1960** 32,99 EUR
- ☒ **NOVO** Silvin Eiletz: **Titova skrivnostna leta v Moskvi 1935-1940** 28,90 EUR

Izpolnjeno naročilnico
pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01/ 24 47 204**

Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček »Demokracija«

3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«

4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«
+ knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja):

Datum rojstva (samo fizične osebe):

Ulica:

Kraj, poštna št.:

Kontaktna oseba (samo pravne osebe):

Datum naročila:

Podpis in žig naročnika
(samo pravne osebe):

Davčni zavezanec:

☐ NE

☐ DA

ID za DDV:

Internet, ki dela. In to hitro!

**NAJVEČJA
POKRITOST
SLOVENIJE**
z megabitnim
internetom

Internet neomejeno
za samo 29€ / mesec in
USB modem za samo 1€*

USB Modem

ZTE MF622

Izberite hiter mobilni internet, ki deluje! Paket **Internet neomejeno** je nov podatkovni paket, ki vam za **samo 29 € na mesec** omogoča **neomejeno uporabo** paketnega prenosa podatkov v Mobitelovem omrežju in **brezžičnem omrežju NeoWLAN**. Nadgrajeno Mobitelovo omrežje z **daleč največjo pokritostjo Slovenije** omogoča megabitne hitrosti prenosa **do 7,2 Mb/s**. Ne verjamete? Oglasite se v najbližjem Mobitelovem centru in se dogovorite za **brezplačen preizkus**.

Za uporabo širokopasovnega interneta je potreben ustrezen signal Mobitela ali tujih pogodbenih operaterjev ter ustreзна podatkovna naprava. Dejanska hitrost prenosa podatkov je nižja od teoretične in je odvisna od stanja omrežja, radijskih razmer in drugih dejavnikov na prenosni poti.

* Velja ob sklenitvi/podaljšanju naročniškega razmerja Mobitel GSM/UMTS za 24 mesecev in hkratni 24-mesečni uporabi paketa Internet neomejeno/Poslovni Internet neomejeno. Velja za vse, ki nimate veljavne aneksa UMTS št. 14/2005. Ponudba velja do odprodaje zaloga za vse naročniške pakete, razen za osnovni SOS paket, Enotni paket, paket Telemetrija in izbrani paket na pripadajoči številki v storitvi Avtotelefon. Vse cene so v EUR ter vključujejo DDV.

WWW.MOBITEL.SI

**Najmočnejše vezi so tiste,
ki jih ne vidimo.**

